

TÜRKİYE’DE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI POLİTİKASININ ANALİZİ

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Kamu Yönetimi ve Kent Çalışmaları Programı**

Furkan ÖZARSLAN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Özhan HANCILAR

Aralık 2022

DENİZLİ

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

İmza

Furkan ÖZARSLAN

ÖN SÖZ

Beni bugünlere getiren, kararlarımda arkamda duran, maddi ve manevi her türlü desteği sunan, babam İrfan ÖZARSLAN ve annem Tevhide ÖZARSLAN'a teşekkürü bir borç bilirim. Zorlu eğitim hayatım boyunca bana yol gösteren, bugünlere gelmemde emekleri olan değerli hocalarıma şükranlarımı sunuyorum. Son olarak bu süreçte hep yanımda olan ve varlığıyla bana güç veren hayat arkadaşım sevgili eşime çok teşekkür ederim.

ÖZET

TÜRKİYE’DE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI POLİTİKASININ ANALİZİ

ÖZARSLAN, Furkan

Yüksek Lisans Tezi

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD

Kamu Yönetimi ve Kent Çalışmaları Programı

Tez Danışmanı: Doktor Öğretim Üyesi Özhan HANCILAR

Aralık 2022, VI + 96 Sayfa

İnternet kullanımının hayatımızdaki yerinin ve öneminin gün geçtikçe artmasında, teknolojinin sağladığı kolaylıkların büyük payı bulunmaktadır. Teknolojik kolaylıkların etkisiyle kişisel verilerin kolayca paylaşılmasından doğan bazı sorunlar ortaya çıkmakta ya da çıkabilecek sorunları beraberinde getirmektedir. İnsanların günlük hayatlarını sürdürebilmek için bile dijital ortamlara verilerini yüklemek zorunda kaldığı bir zamanda, bu ortamların denetimi ve korunmasının önemi karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle 2000’lerden günümüze önemi artarak gelen bir konu olan kişisel verilerin korunmasının, politika halini almasıyla birlikte politikanın şekillenmesi, yasal bir düzenleme haline gelmesine kadar ki süreçler ve politikanın gerçek hayatta vücut bulmasıyla birlikte bir bütün olarak ele alınması, araştırmanın konusunu teşkil etmektedir.

Kamu yönetiminde bilgi teknolojilerinin kullanımı ve bilgi güvenliği çerçevesinde, Türkiye’de hayata geçirilen veri koruma düzenlemeleri ve kişisel verilerin korunmasına yönelik mevzuatın süreç modeli esas alınarak incelenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kişisel Veri, Mahremiyet, Kamu Politikası, Süreç Modeli

ABSTRACT

ANALYSIS OF PERSONAL DATA PROTECTION POLICY IN TURKEY

ÖZARSLAN, Furkan

Master Thesis

Department of Political Science and Public Administration

Public Administration and Urban Studies Program

Advisor of Thesis: Assistant Professor Özhan HANCILAR

December 2022, VI + 96 Pages

In the increasing importance of the use of the Internet in our lives day by day, the convenience provided by technology has a great share. With the effect of technological conveniences, some problems arising from the easy sharing of personal data arise or bring problems that may arise. At the time when people have to upload their data to digital environments even to continue their Daily lives, the importance of supervising and protecting these environments is emerging.

Especially since the 2000s, the protection of personal data, which is an issue with increasing importance, has become a policy and the policy has been shaped, the processes until it becomes a legal regulation and the fact that the policy is considered as a whole with its embodiment in real life constitute the subject of the research.

Within the framework of the use of information Technologies and information security in public administration, it is aimed to examine the data protection regulations and legislation on the protection of personal data implemented in Turkey on the basis of the process model.

Keywords: Personal Data, Privacy, Public Policy, Process Model

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR DİZİNİ.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KONUSU VE YÖNTEMİ

1.1. Araştırmanın Konusu ve Kapsamı.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	5
1.3. Araştırmanın Yöntemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bilgi Toplumu.....	7
2.2. Mahremiyet.....	9
2.2.1. Veri Mahremiyeti.....	10
2.3. Kişisel Veri.....	11
2.3.1. Kişisel Veri ve Gözetim Toplumu.....	13
2.3.2. Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler	14
2.3.2.1. Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygun Olma	14
2.3.2.2. Doğru ve Gerekliğinde Güncel Olma	15
2.3.2.3. Belirli, açık ve meşru amaçlar için işleme	15
2.3.2.4. İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma	15
2.3.2.5. İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan	16
süre kadar muhafaza edilme.....	
2.3.2.6. Bütünlük ve Gizlilik	16
2.3.2.7. Hesap Verebilirlik	16
2.4. Kamu Politikası.....	16
2.5. Kamu Politikası Analizi.....	18
2.5.1. Süreç Modeli.....	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI POLİTİKASININ SÜREÇ MODELİ YÖNTEMİYLE ANALİZİ

3.1. Gündeme Geliş Aşaması.....	22
3.2. Formüle Ediliş Aşaması.....	29
3.3. Kanunlaştırma Aşaması.....	33
3.4. Uygulama Aşaması.....	62
3.4.1. Kişisel Verileri Koruma Kurumu.....	63
3.4.1.1. Kişisel Verileri Koruma Kurumu Yönetmelikleri.....	67
3.4.1.2. Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararları.....	67
3.4.1.3. Kişisel Verileri Koruma Kurumu Tebliğleri.....	69
3.4.1.4. Kişisel Verileri Koruma Kurumu Rehberleri.....	69
3.4.1.5. Kişisel Verileri Koruma Kurulu İdari Para Cezaları.....	71
3.4.2. Anayasa Mahkemesi Kararı.....	73
3.5. Değerlendirme Aşaması.....	80
 TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME.....	 84
SONUÇ.....	86
KAYNAKLAR	90
ÖZ GEÇMİŞ.....	96

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AK	Avrupa Komisyonu
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
AP	Avrupa Parlamentosu
BM	Birleşmiş Milletler
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DDK	Devlet Denetleme Kurulu
EUROJUST	Avrupa Bölgesel Savcılık Teşkilatı
EUROPOL	Avrupa Polis Teşkilatı
GDPR	Genel Veri Koruma Tüzüğü
HDP	Halkların Demokratik Partisi
KDK	Kamu Denetçiliği Kurumu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KVKK	Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MİT	Millî İstihbarat Teşkilâtı
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TİB	Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurumu
VERBİS	Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

GİRİŞ

Teknolojik gelişmelerin hızla değiştiği ve dönüştüğü günümüzde hayatın her aşamasında bulunan teknolojik aletlerin kullanımı önemli bir yerde bulunmaktadır. Hayatın neredeyse olmazsa olmazlarından olan teknolojik aletler, yaşamın kolaylaşmasını sağlamakla birlikte zamandan tasarrufu sağlayarak önemli avantajları beraberinde getirmektedir. Ülkemiz de dünyadaki dönüşüm ve küreselleşmenin etkisiyle bu değişime uyum sağlamış olup, başta kamu hizmetleri olmak üzere pek çok alanda teknolojik altyapı ve dijitalleşmeyi hayatın her alanına entegre etmiştir. 7’den 70’e bütün yaş gruplarının faydalandığı, hizmet aldığı, hatta alışveriş yaptığı mecralar sosyal hayatı başka bir boyuta taşıyarak sanal hayatı karşımıza çıkarmaktadır.

Sosyal hayatta kamu düzenini sağlayacak kanun ve düzenlemelerin olması hayatın sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için gerekliyse, sanal hayatta da düzeni sağlayacak belirli düzenlemelerin yer alması gerekmektedir. İnsanlar normal hayattaki yürüttüğü faaliyetlerin neredeyse hepsini teknolojik imkanlarla daha verimli bir şekilde yürütebilmekte, hatta daha çok kitlelere ulaştırarak fayda sağlayabilmektedir. Bu derece etkili mecralar kötü niyetli kimselerin eline geçerek vatandaşların zarar görmesini ve mağduriyetlerin yaşanmasını da beraberinde getirmektedir. Bundan dolayı kamu yararını sağlayacak ve vatandaşın zarar görmesini engelleyecek düzenlemelerin yasalaşması zaruri bir hal almaktadır. 2010 yılı Anayasa değişikliğiyle Anayasamızın 20’nci maddesine eklenen 3’üncü fıkrada “Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir” denilerek kişilerin kendine ait kişisel verilerinin korunmasını istemesi bir hak olarak Anayasada güvence altına alınmaktadır. Konuya ilişkin usul ve esasların kanunla düzenleneceği belirtilmektedir.

Çalışmamızın birinci bölümünde araştırmanın konusu ve yöntemi yer almakta; çalışmamızın konusu, kapsamı, amacı, önemi, yöntemi ve sınırlılıkları belirtilmiştir. İkinci bölümünde kavramsal ve kuramsal çerçeve oluşturulmuş; bilgi toplumu, mahremiyet, veri mahremiyeti, kişisel veri, kişisel veri ve gözetim toplumu kavramlarına yer verilmiştir. Kişisel veri ve kişisel veriyle ilişkili kavramlara yer verilerek temel altyapı oluşturulmaya çalışılmıştır. Ek olarak kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkelere yer verilerek olması gereken şartlar ve uluslararası standartlara yer verilmektedir. Çalışmamızın yöntemi ve başlıklandırma biçimimizde yer alan kamu politikası, kamu politikası analizi ve süreç modeli kavramlarıyla çalışmada kullanılan karar verme ve analiz yaklaşımına yer verilmiş olup, çalışmanın daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın ana bölümünü oluşturan üçüncü bölümde, ikinci bölümde bahsettiğimiz süreç modeli yaklaşımı çerçevesinde politikamızın analiz çalışmaları yer almakta olup; gündeme geliş aşamasında, kişisel verilerin korunması konusu hakkında politika belgesinin oluşmasını sağlayacak raporlar ve belgelere yer verilmiştir. Formüle edilmiş aşaması, 6698 sayılı KVKK tasarısının komisyon ve alt komisyonlarda görüşülerek olgunlaşma evresini oluşturmaktadır. Kanunlaşma aşamasında, TBMM Genel Kurulunda milletvekilleri tarafından kanun tasarısının genel halinin ve maddelerinin tek tek görüşüldüğü kısım bulunmaktadır. Uygulama aşaması, kanunun çıktılarının yer aldığı aşama olarak kişisel verileri koruma kurumunun işlevi ve faaliyetleri önemli bölümünü kapsamaktadır. Anayasa Mahkemesinin 6698 sayılı KVKK'nın bazı maddelerinin iptal istemi üzerine açılan davadaki kararı ve karşı oy görüşleri bu aşamada yer verilmiştir. Değerlendirme aşamasında, kanunun tüm aşamalarının sonuç kısmı olarak yer bulmakta olup, sonuç kısmıyla genel bir değerlendirme yapılmış ve çalışma tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KONUSU VE YÖNTEMİ

1.1. Araştırmanın Konusu ve Kapsamı

Sanayi sonrası toplum düzenine geçişle birlikte bilgi ve iletişim teknolojilerinin giderek yaygınlaşması kişisel verilerin toplanmasını, depolanmasını, işlenmesini ve dağıtılmasını önemli ölçüde kolaylaştırmıştır. Veri işleme teknolojisindeki bu hızlı gelişim ise kamu ve özel sektörün kişisel verilere bakış açısında sürekli bir değişimi meydana getirmiş, veri koruma politikalarının bu doğrultuda gelişmesini sağlamıştır (Akıncı, 2017: 3). Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişim, veri toplama ve bunları otomatik işleme tabi tutma kapasitesini artırmıştır. Öte yandan ticari hayatta da kişisel veriler önemli bir konuma gelmiştir. Bu değişimler bireyin özel hayat mahremiyetini savunmasız hale getirmiş ve beraberinde kişisel verilerin korunmasını zorunlu kılmıştır (Doğu, 2017: 175). Kişisel verilerin çeşitli amaçlarla işlenmesi ve kullanılması bireyler açısından çeşitli mağduriyetlere ve hak ihlallerine sebep olmaktadır. Bunların önüne geçebilmek için gerek ulusal gerek uluslararası alanda çeşitli düzenlemeler yapılmıştır (Değirmenci, 2019: 1).

Ülkemizde kişilerin verilerinin korunması yönündeki ihtiyacın başka bir yönü, Avrupa Birliği (AB) uyum sürecidir. Nitekim bu düzenlemeler üye ülkelerin mevzuatlarında da yer edinmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak Türkiye gibi aday ülke statüsünde olan ülkelerden de Avrupa Birliği uyum süreci kapsamında kişisel verilerin korunması için düzenlemeler yapılması beklenmektedir (Tolun, 2020: 2). Türkiye'nin AB üyelik sürecinde kişisel verilerin korunmasıyla ilgili mevcut mevzuatın AB müktesebatı ile uyum içinde olmadığı ve yeni bir düzenleme yapılmasının gerekliliği AB ilerleme raporlarında belirtilmiştir (AB Başkanlığı, 2020: 35). Türkiye'nin 2019-2023 yılları arasını kapsayan On Birinci Kalkınma Planının 479.1'inci maddesinde "6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) AB'nin Genel Veri Koruma Tüzüğü dikkate alınarak güncellenecektir" denilmektedir (On Birinci Kalkınma Planı, 2019: 110). Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye vize muafiyeti getirmesinden, çeşitli müzakere fasılların açılmasına kadar geniş bir alanda bir baskı faktörü olarak kişisel verilerin korunmasına yönelik yasal ve yönetsel düzenleme talep etmesi Türkiye'nin bu alandaki politikalarının ve yasal mevzuatının geliştirilmesinde başat rol oynamıştır. Bu açıdan Türkiye için kişisel veri politikalarında en önemli itici güç Avrupa Birliği olmuştur (Kutlu & Kahraman, 2017: 46).

Çalışmanın temel hareket noktası, internet kullanımının hayatımızdaki yerinin ve öneminin gün geçtikçe artmasına paralel şekilde kişisel verilerimizin de kolayca paylaşılması ile ortaya çıkan ya da çıkabilecek olan sorunlar olmaktadır. Başta sıkça kullandığımız elektronik ya da mobil devlet uygulamaları olmak üzere, ücret ödmeden kullandığımız uygulamalarda ya da sosyal medya platformlarında kişisel bilgilerimiz ve verilerimiz kullanılmaktadır. Özellikle, uygulama indirirken çoğu zaman okunmadan onaylanan sözleşmelerle aslında kişisel verilerin kullanılmasına onay verilmektedir. Bu anlamda milyarlarca kullanıcısı olan sosyal medya şirketleri ücretsiz sundukları uygulamalarla kullanıcıların verilerini kullanarak yönlendirmeler ve reklam faaliyetleri yürütebilmektedir. Kişisel verinin artık bir güç olarak kullanıldığı günümüz dünyasında bu güce sahip olmak isteyen birçok kimse ve şirket bulunmaktadır. Bu nedenle devletler, hem internet ortamı üzerinden sundukları kamusal hizmetler çerçevesinde hem de başta sosyal medya olmak üzere internet üzerinden çalışan diğer uygulamalar açısından, vatandaşlarının gizliliğini koruyacak yasal altyapıları hazırlamak ve buna yönelik politikalar uygulamak durumundadır. Bu bağlamda çalışmanın temel sorunu; bilgi güvenliği çerçevesinde kişisel verilerin korunması noktasında devletlerin nasıl düzenlemeler hayata geçirdikleri, nasıl politikalar oluşturdıkları ve buna yönelik nasıl kurumlar kurdukları olmaktadır. Bu ana sorun çerçevesinde çalışma, Türkiye özelinde konuyu incelemeye odaklanmaktadır.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte teknolojik dünyada yeni bir hayat ortaya çıkmıştır. Teknolojinin kolaylığının yanında bazı riskleri barındırdığı söylenebilmektedir. İnsanların günlük hayatlarını idame ettirebilmek için bile elektronik mecralara verilerini yüklemek zorunda olduğu bir zamanda yaşandığı düşünüldüğünde bu mecraların denetimi ve korunmasının önemi bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Nasıl ki gerçek hayatta özel yaşamın gizliliği konusunda hassasiyet oluşuyorsa teknolojik hayatta da özel yaşamın gizliliği aynı şeyi ifade etmektedir.

Türkiye’de kişisel verilerin korunması konusunun geçmişi eskiye dayansa da bu konu hakkında hayata geçirilebilmiş düzenlemeler yakın zamanda gerçekleşmektedir. 2000’lerden günümüze önemi artarak gelen konu olan kişisel verilerin korunması konusu politika halini almasıyla birlikte politikanın şekillenmesi, yasal bir hal alması ve bu politikanın gerçek hayatta vücut bulmasıyla birlikte bir bütün olarak ele alınması araştırmanın konusunu teşkil etmektedir. Kapsam bakımından Türkiye baz alınmakla birlikte kısmen AB’deki düzenlemelerde araştırma içinde yer bulmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Kişisel verilerin korunması tüm dünyada uzun yıllardan beri üzerinde çalışmaların yapıldığı bir konu olmakla birlikte, konu tarihsel süreç ve teknolojinin gelişimi karşısında hızla boyut değiştirmekte, küresel bilgi ve iletişim teknolojisi hizmetlerinin yaygınlaşması ve ülkeler arasında artan veri trafiği nedeniyle sosyal ve iktisadi açıdan uluslararası öneme sahip olmaktadır. Bu çerçevede, son yıllarda ülkelerin veri koruma hukuki altyapılarının uyumlaştırılması çabalarının arttığı dikkat çekmektedir (Akıncı, 2017: 2-4) Kişisel verilerin korunması politikalarında önemli adımların atılması politik iktidarların ya da adaylarının yaklaşımları ile yakından ilgilidir (Kutlu & Kahraman, 2017:51). Bununla birlikte kişisel verilerin korunmasında yalnızca teknolojik tedbirler yeterli olmayıp devlet, özel sektör, yerel, ulusal ve uluslararası STK'lar başta olmak muhtemel politika aktörü tüm taraflar ile meselenin teknik, yönetsel ve ekonomik boyutlarının dikkate alındığı kapsamlı bir yaklaşıma ihtiyaç bulunmaktadır (DDK, 2013: 787).

Bu tez çalışması, kamu yönetiminde bilgi teknolojilerinin kullanımı ve bilgi güvenliği çerçevesinde Türkiye özelinde hayata geçirilen veri koruma düzenlemeleri ve kişisel verilerin korunmasına yönelik mevzuat ve politikalar esas alınarak inceleme yapmayı amaçlamaktadır.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada, çoklu veri toplama metodu ile içerik inceleme yöntemi kullanılacaktır. Bu bağlamda tez çalışmasının konusunda gerçekleşecek olan incelemeye temel teşkil edecek ana düzenleme, Türkiye'deki 6698 sayılı KVKK olacaktır. Bunun yanında, konuya ilişkin politikaların incelenmesine yönelik olarak da ilgili görülen diğer düzenleme, rapor, uygulama ve tartışmalarda analiz kapsamında yer alacaktır.

Çalışmada, literatür araştırması, belge analizi, ilgili web sitelerinden elde edilecek verilerin analizleri ile mevzuat incelemesini içeren çok yönlü bir veri toplama yaklaşımı kullanılacaktır. Bu çalışmada ayrıca kamu politikası analizi modellerinden biri olan süreç analizi modeli çalışmamızın temel modelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla, ilgili belge ve makalelerden yararlanma, verileri sınıflandırma, kavrama ve mantıksal çözümlemeler üretme, karşılaştırmalı analiz yöntem ve tekniklerinden faydalanma ile konuyu analiz etmek ve sonuç ve öneriler üretmek hedeflenmiştir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Konunun yeni bir konu olması nedeniyle üzerinde yapılan çalışma sayısı kısıtlıdır. Kişisel verilerin korunmasına yönelik hayata geçirilen politika belgesi olarak sadece 6698 sayılı KVKK'nın olmasından dolayı araştırma 6698 sayılı KVKK'yla sınırlandırılmıştır. 6698 sayılı KVKK'nın yeni bir kanun olmasından dolayı sonuçları tam olarak görülememektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bilgi Toplumu

Tarihsel süreç içerisinde sosyo-ekonomik yapıda büyük değişim ve dönüşümler gerçekleşmiştir. Bu dönüşümleri Toffler (2008) üç aşamada sınıflandırmıştır. Tarımın başlamasıyla ortaya çıkan döneme Birinci Dalga, makineleşmeyle beraber sanayinin ortaya çıktığı döneme İkinci Dalga ve son olarak da içinde bulunduğumuz dönemi Üçüncü Dalga olarak nitelendirmiştir (Toffler, 2008: 15).

Bilgi ve Enformasyon kavramlarının birlikte kullanılmaları karışıklıklara yol açmaktadır. Çakır (2018) Enformasyonu tanım olarak “haberi malumat, işlenmemiş bilgi, yorum, düşünce, yaklaşım” gibi ifadelerle tanımlamıştır. Bilgiyi ise “işlenmiş, sınanmış, seçilmiş, tanımlanmış, sınıflanmış bilgi demetleri” olarak nitelemiştir (Çakır, 2018: 22).

Tarımsal üretimin başlamasıyla insanlar besinlerini topraktan üretmeye başlamıştır. İlk zamanlarda üretim kas gücüyle sağlanırken, sonraki yıllarda hayvanlar evcilleştirilmiş ve üretim gücü olarak kullanılmıştır (Öztürk, 2001: 7). Ürettikleri besinler kendi ihtiyaçlarından fazla olunca depolamaya başlamışlar, depolayacak yer bulamayınca da ürettiklerini satarak gelir elde etmeye başlamışlardır. Pirenne’ye göre üretim fazlasının ortaya çıkmasıyla ticari faaliyetlerde gelişmeler meydana gelmiştir. Elde edilen gelişmeler sonucunda refah seviyesi ve nüfus artışı hızlanmıştır (Pirenne, 2008:40-41). Tarım toplumunda nüfusun artması, toplu yaşamının gerektirdiği ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıkan anlaşmazlıklar, hakimiyet kurma isteği gibi durumlar insanoğlunu zorunluluğa iterek yeniliklerin ortaya çıkmasında önemli rol oynamıştır (Kutlu, 2000: 5).

Orta çağda yaşanan bilgi birikimi sayesinde ekonomik ve sosyal değişimler meydana gelmiştir. Batı Avrupa ülkeleri bu değişimin öncüleri arasında bulunmaktadır. Batı Avrupa’da katı kuralları olan Kilise ve feodal düzenin etkisini kaybetmesiyle beraber bilimsel gelişmeler hızlanmaya başlamıştır (Aydemir ve Güneş, 2006: 137). 18.yy. da Avrupa’da doğan Sanayi devrimiyle bilgi ile mekaniğin birleşmesi sonucunda daha önce görülmeyen gelişmeler meydana gelmiştir. Sanayi devrimi diğer devrimlerden farklı olarak gelişimi diğer devrimlerden daha hızlı gerçekleşmiştir. Sanayi devriminin hem birey olarak insan faktörünün gelişiminde hem de toplumsal olarak yaşattığı değişim ve dönüşüme bakıldığı zaman, insanlık tarihinde önemli bir yerde bulunmaktadır (Fındıkçı, 1994:24). Sanayi devrimini ortaya çıkaran teknolojilerin üretimde kullanılması Sanayi

toplumunun ortaya çıkmasına yol açmıştır (Erkan, 1998: 4). İnsan akıyla meydana gelen makineler ve makineleşme yeni bir toplumsal düzeni beraberinde getirmekle birlikte sanayi toplumu olarak ifade edilen toplumsal düzende sanayinin olduğu yerleşim yerlerine göç hızla artmıştır (Fındıkçı, 1994: 24).

Sanayi toplumu ile bilgi toplumu arasındaki sürenin tarım toplumu ve sanayi toplumundan daha az olmasının nedeni, yeni teknolojik gelişmelerin daha hızlı tamamlanması ve insanların bu teknolojilere yönelik daha hızlı uyum göstermesidir. Sanayi dönemine göre olanaklar ve insanların teknolojiye yatkınlığı daha iyi seviyelerdedir. Bu durum değişim ve dönüşümün sanayi toplumuna göre daha derin ve köklü gerçekleşeceğinin göstergesi halini almaktadır. Dünya toplumları arasında saygın bir yere sahip olmak isteyen toplumların, bilgi toplumuna dönüşüm sürecini yakından takip etmesi ve dönüşüm sürecine uyum sağlaması gerekmektedir (Erkan, 1998: 11). Sanayi devrimiyle bilgi artışında hızlı yükselme görülmüştür. Bunun sonucunda yeni ilerleme ve gelişmeler ortaya çıkmaktadır. Bu gelişmeler etrafında bulunduğumuz dönem bilgi artışı ve hızlı gelişme dönemi olarak gösterilmektedir (Fındıkçı, 1994: 26).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında askeri teknolojilerin sivil alanda yaygınlaşmasıyla teknolojik gelişmeler daha görünür olmuş; ayrıca Soğuk Savaşın etkisiyle yaşanan rekabet ortamı teknoloji yarışını daha ön plana çıkarmıştır. Uzaya çıkılması, atom bombası, nükleer enerji, jet motoru gibi icatlar ve gelişmeler sonucunda yeni bir teknolojik devrime tanık olunmuştur. Bu gelişmeler neticesinde bilgi toplumu olarak nitelendirilen yeni bir toplum ortaya çıkmıştır. Bu toplumun önemi diğer devrimlerde olduğu gibi bireyin ve toplumun ilişkilerini etkileyecek yeni bir düzen olmasıdır (Öztürk, 2001: 44).

Günümüzde teknolojinin de etkisiyle bilgi üretmek ve veriye sahip olmak önem kazanmıştır. Sanayi toplumunun ürünü olan somut çıktıların yerini bilgi almıştır (Kocacık, 2003: 3). Daha önce bahsedilen tarım toplumu, sanayi toplumu ve bilgi toplumunun temelinde kendi dönemlerine uygun teknoloji ve teknolojik gelişmişlik vardır. Doğayla bir savaş içinde üstünlük kurma mücadelesinde olmak insanları icat yapmaya ve kendini geliştirmeye zorlamıştır. Ülkeler kendilerini diğer ülkelerin tehditlerinden savunabilmeleri için sürekli gelişim durumunda olmak mecburiyetindedir. Dolayısıyla ülkelerin gelişme ve kalkınma süreçlerini sürdürebilmeleri için teknolojiler keşfetme, geliştirme ve bu teknolojilere uyum sağlaması gerekmektedir (Erkan, 1998: 92).

Kamu ve özel sektördeki hizmet kullanımlarında işlemlerin elektronik ortamda yürütülmesi kişisel verilerin elektronik ortamda paylaşılmasını gerektirmesinden dolayı bazı riskleri de beraberinde getirebilmektedir. Bilginin değerinin artması sonucunda veriye sahip olmak ve onu korumak önemli bir hale gelmiştir. Bununla birlikte verilerin kullanılması kadar korunması da önemli bir sorun teşkil etmektedir. Özel hayatın gizliliği ve korunması hakkı gereğince kişinin kendisiyle özdeşleşmiş bilgilerinin korunması kişi mahremiyetinin korunması anlamına gelmektedir. Bu anlamda verileri işlemekle yetkili kişi ve kurumların kötü niyetli kişiler ve zararlı yazılımlara karşı kişisel verilerin korunması için bir güvenlik mekanizması bulunmalıdır.

2.2. Mahremiyet

Kişinin, kişisel bilgileri üzerinde denetimi sağlayabilmesi, verilerin kullanılması ile işlenmesi durumlarında karar verebilme hakkı ve başkalarının kendisi hakkında hangi bilgilere sahip olduğunu bilme hakkı, mahremiyetin önemli unsurları arasında gösterilmektedir (Lokke, 2018: 24).

Paylaşma arzusu, insan doğasının bir parçası olarak yer almaktadır. İnsanlar paylaşım isteğinin yanında paylaşımların kontrolünün de kendisinde olmasını istemektedir (Sharma ve Menon, 2020: 3). Ancak internetin ve cep telefonlarının hayatımızın bir parçası haline gelmesiyle insan hayatı farklı bir boyut kazanmıştır. İnternet sayesinde dünyanın diğer ucundaki insanlarla iletişim kurabilme kolaylığı ve tek tuşla hayatlarımızı paylaşma kolaylığının diğer bir boyutu da bulunmaktadır. Bu kolaylıklar hiç şüphesiz mahremiyet üzerindeki kontrolün kaybedilmesine neden olabilmektedir. Ticari şirketler, ücretsiz sundukları uygulamalarla kişisel bilgileri toplama ve çerezler aracılığıyla izleme faaliyetleri ile insanların bilinçaltılarını etkileyerek mahremiyet alanlarını kontrol edebilme gücüne sahip olabilmektedir. Ticari şirketlerin elde ettiği bu güç, eskiden baskıcı rejimlerde görülen durum olmakla beraber günümüzde sıradan karşılanır bir hal almıştır (Sharma ve Menon, 2020: 4). Şirketlerin ücretsiz sunduğu hizmetlerle kişisel verileri ticari amaç için kullanması mahremiyet sorunlarının ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Lokke, 2018: 71).

Bilgi gizliliği, demokratik toplumlarda önemli bir yer edinmektedir. Çünkü vatandaşlar kendilerini ahlaken daha rahat hissetmeleriyle birlikte fikirlerini özgürce açıklayabilme olanağı bulabilmektedir (Burdon, 2020: 116). Bu kavram özellikle gelişmiş demokrasilerde yer edinmiş olup bilgi kaynaklarının kolay ulaşılabilir olmasıyla iktidarı eleştirme özgürlüğü bulunmaktadır (Lokke, 2018: 17). Bireylere bu hakkın

tanınmaması durumunda totaliter rejimler bireyin mahremiyetini yok sayabilmektedir. Bundan dolayı mahremiyetin oluşmasında demokratik toplum olmazsa olmaz bir konumda bulunmaktadır (Dülger, 2020:10).

İnsanların bilgilerini paylaşma konusundaki rahatlığı paylaştıkları kişi ve kurumlara karşı duydukları güvenle doğru orantılıdır. Eğer birey verilerinin işlenmesine rıza gösterdiği kişi veya kurumların verilerin korunmasında sorumlu davranacağını inanıyorsa rahatlıkla verilerini paylaşabilmektedir. Ancak kişiye söylenen amaçların dışında verilerin kullanılması güven kaybına neden olmaktadır. (Dülger, 2020:16).

Teknolojinin hayatın bir parçası haline gelmesiyle toplumsal sınırları kesin çizgilerle ayırmak pek mümkün olmamaktadır. Verilerin gereklilik halinde üçüncü kişilerle paylaşılması, verilerin işlenmesiyle ilgili takdir yetkisinin kişiye ait olması, bu konuda sosyal ve hukuki bir çerçevenin oluşturulması hayatın olağan akışı halini almıştır (Dülger, 2020:17). Kamu ve özel sektörde hizmet alabilmek için veri paylaşımı yapılması rutin işlem haline gelmektedir. Bundan dolayı kanun koyucular kişilerin mahremiyetini ve kişisel verileri koruyan düzenlemeler yaparken belirli bir dengenin kurulmasına özen göstermelidir (Dülger, 2020:15).

2.2.1. Veri Mahremiyeti

Tarihten günümüze kadar bilginin kayıt altına alındığı mekanlar çok önemli bir yerde bulunmaktadır. Mağara duvarlarına işlenen resimlerden, nesiller boyu varlığını sürdürebilen kitaplara ve teknolojik gelişmelerle milyonlarca bilginin küçük aletlere girmesine kadar bilginin/verinin korunması karşımıza çıkan sorunlardan birini teşkil etmektedir (Tunçer, 2010). Verinin işlenmesi ve aktarılması kadar korunması da ayrı bir önem arz etmektedir. Günümüzde teknolojinin kolaylıklarından faydalanırken kolayca kişisel verilerin kullanılmasına izin verilmektedir. Gündelik hayatta sürekli karşılaşılan bu durumlarda insanlar kişisel verilerin kullanılmasına iki ilke doğrultusunda izin vermektedir. Bunlar, kişisel verilerin paylaşımı ve mahremiyet hakkının kullanılması için bildirim ve onay yöntemi ile güven ilkesidir (Dülger, 2020:27).

Bildirim ve onay yöntemi, hizmet alan bireyin hizmet almadan önce hizmet veren kurum tarafından alınan verilerin neden alındığı, nasıl kullanılacağı gibi veri sahibine verilen bilgi ve takdir yetkisini ifade etmektedir. Bu yönteme karşı getirilen eleştirilerde veri toplamanın aralıksız devam ettiği bir dünyada bireylerden her seferinde onay almanın anlamsız olduğu söylenmektedir (Bamberger ve Mulligan, 2011: 266-267). Bu konuda yapılan araştırmalar, ortalama bir internet kullanıcısının her seferinde bildirimleri

okuması halinde yılda 244 saatini bu politikaları ve bildirimleri okuyarak geçirmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır (Cranor, 2012: 274).

Güven ilkesi; insanların birbirleriyle ilişkilerinde, alışverişlerinde nasıl ki güven önemli bir faktör oluyorsa dijital dünyada da aynı şekilde karşılık bulmaktadır. İnternette alışveriş yaparken, arkadaşlık kurarken, hizmet satın alırken hizmet aldığımız platformlara karşı bir güven duygusu oluşmaktadır. Bu konuda herhangi bir ihtiyaç durumu olduğunda ise önceliği bu platformlar almaktadır.

Verileri toplayan şirketler tüketici üzerinde asimetric bir güce sahiptir. Güven ilkesine göre veri sorumluları toplanan kişisel verilerin muhafazasını iyi sağlamak ve güven ilkesine göre hareket etmelidir (DeMott, 1988:882). Bu konuda büyük veri toplayan şirketlerin internet kullanıcılarına karşı yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu şirketler kullanıcılara karşı güven ilkesine uygun hareket etmelidir (Balkin, 2016: 1222). Şirketlerde kendilerini bu alanda yetkin ve güvenilir olarak tanıtır. Güvene dayalı şirketler güvenlik ve mahremiyet politikalarının yanında yeterli derecede bilgilendirme ve veri ihlallerinin zamanında açıklanması gibi politikaları da benimsemeleri gerekmektedir. En önemli kısım da kullanıcıların güvenini kötüye kullanmayacağını ve buna izin vermeyeceklerini açıkça ilan etmeleri gerekir (Sharma ve Menon, 2020: 14).

Güven ilkesi, bildirim ve onay yöntemine göre daha uygulanabilir tutarlı bir yöntemdir. Her seferinde listeler halinde kullanıcıdan onay isteyerek bu alanı sınırlamak yerine güven ilkesiyle verilerin veri toplayıcılarına emanet edilmesi ilişkisi oluşmaktadır. Bu ilişki daha yüksek standartlı bir korumanın gerçekleşmesi anlamında bir güvence sağlamaktadır. Veri sorumluları da bu ilişkiyi devam ettirebilmek için güvenilir bir şekilde hareket etmek zorunda kalmaktadır (Waldman, 2018: 85).

2.3. Kişisel Veri

Kişisel verilerle ilgili ilk uluslararası düzenleme olan 1980 tarihli Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) “Kişisel Verilerin Sınırışan Trafiği ve Verilerin Korunmasına İlişkin Rehber İlkeleri”, “Genel Tanımlar” başlıklı 1’inci maddesinin (b) bendinde kişisel veriler “kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi” şeklinde tanımlanmıştır (OECD, 2021).

Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili ilk uluslararası bağlayıcılığı olan Avrupa Konseyi’nin belgesi 1981 tarihli ve 108 sayılı Sözleşmesinin (Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesi Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi), “Tanımlar” başlıklı 2’nci

maddesinin (a) bendinde “Kişisel veriler, kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi (ilgili kişi) hakkındaki tüm bilgileri ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır (AK, 2021).

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin çoğu yasal düzenlemelerin dayandırıldığı 1995 tarihli ve 95/46/EC sayılı Direktif’in (Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımına Dair Bireylerin Korunması Hakkındaki Avrupa Birliği Konseyi ve Avrupa Parlamentosu (AP) Direktifi) “Tanımlar” başlıklı 2’nci maddesinin (a) bendinde kişisel veri, “kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi anlamına gelir; kimliği belirlenebilir kişi, doğrudan veya dolaylı olarak, özellikle bir kimlik numarasına veya fiziksel, fizyolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine özgü bir veya daha fazla faktöre atıfta bulunularak tanımlanabilen kişidir” şeklinde tanımlanmıştır.

Bu alanla ilgili yapılan en güncel ve geniş kapsamlı düzenleme Avrupa Birliği (AB) tarafından 14 Nisan 2016 tarihinde kabul edilen ve 25 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR)’dür. Bu düzenlemenin “Tanımlar” başlıklı 4’üncü maddesinde kişisel veri, “tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi” olarak tanımlanmıştır.

Ülkemizde kişisel verilerin korunmasıyla ilgili temel düzenleme olan 6698 sayılı KVKK’nın 3’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının (d) bendinde Kişisel veri, “kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi” şeklinde tanımlanmıştır. Bireylerin verileri, geçmişten günümüze kişiler ve topluluklar için çeşitli amaçlarda kullanılmak üzere bilinme isteği olan bilgilerdir. Temel olarak bu isteğin altında yatan neden merak duygusu olsa da zamanın şartlarına bağlı olarak ekonomik, sosyal, siyasal, teknoloji gibi alanlar başta olmak üzere pek çok farklı alanlarla ilişkisi bulunmaktadır (Küzeci, 2019: 17).

Kişisel verilerin önemi bilişim teknolojilerinin gelişimi ve gözetim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla ilk olarak Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) fark edilmeye başlanmıştır. Eskiden beri var olan kişisel verilerin teknolojinin gelişimiyle kolayca işlenmesi insanların kayıt altına alınmasını ve gözetlenmesini mümkün hale getirmiştir. Bu işlemi hemen herkesin yapabiliyor olması tehlike arz eden bir duruma dönüşmüştür. Böyle bir tehlikenin varlığı karşısında kişisel verilerin korunması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Böylelikle kişisel verilerin korunması hakkı gündeme gelmiştir (Dülger, 2020: 66-67)

2.3.1. Kişisel Veri ve Gözetim Toplumu

Gözetim kavramını Clarke (1993), “bir veya daha fazla kişinin eylemlerinin veya iletişimlerinin sistematik olarak araştırılması veya izlenmesi” şeklinde tanımlamıştır. Bu izleme faaliyetini eskiden cezaevlerindeki kulelerden gardiyanların izlemesinin fiziksel bir gözetim olduğu gibi, günümüzde teknolojik araçlar aracılığıyla yapıldığını ifade etmektedir (Clarke, 1993). Jeremy Bentham tarafından tasarlanan Panoptikon mahkumların her anını gözetim altına alan bir hapisane mimarisidir. Mahkûm üzerinde sürekli görülebilir olduğu psikoloji yaratılmaktadır (Foucault, 1992: 251-252). İnsanlığın ilk zamanları insanlar bir arada yaşadıkları için birbirleri hakkında bilgi sahibiydi. Ancak özellikle Sanayi Devrimi ile başta İngiltere ve Kıta Avrupası olmak üzere artan insan sayısı ve işçilerin şehirlerde toplanmasıyla yeni bir sosyal hayat ortaya çıkmıştır. Fabrikalarda çalışan insanlar kendi alanlarını oluşturmaya başlamış ve özel hayat hakkı kavramı gündeme gelmiştir (Küzeci, 2019: 19).

Gözetim ile kapitalist sistem ilişkisine ilk olarak Karl Marx dikkat çekmiş “Gözetim, emek ve sermaye arasındaki mücadelenin bir unsurudur.” şeklinde ifade etmiştir. Kölelik dönemindeki gibi işçilerin sömürülmesi kölelik döneminin bitmesiyle mümkün olamamıştır. Kapitalist yöneticiler de düşük maliyetle artı değer elde edebilmek için işçileri disiplin altına alarak kontrol etme ihtiyacı hissetmiştir. Bu ihtiyacı işçilerin izlenmesi ve gözetlenmesi aracılığıyla gidermişlerdir (Dülger, 2020:71).

Gözetimle ilgili en çarpıcı eserler arasında yer alan George Orwell’in 1984 romanıdır. Romanda “Büyük Birader” olarak ifade edilen bürokrasinin gözetiminin boyutları, kişi ve toplum üzerindeki etkileri anlatılmakla birlikte, kişilerin zihinlerinin kontrol altına alınarak yok edilmeye çalışıldığı ve özgür bir şekilde hareket edemez hale geldiği bir durum ortaya konulmuştur (Orwell, 2000).

Modern bir devlette devletin toplumsal bütünlüğü sağlama, kurallar koyma, yargılama yapma, güvenliği ve düzeni sağlama gibi yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için vatandaşlarının verilerine ihtiyaç duymaktadır. Bilgi sosyal hayatın devamlılığının sağlanabilmesi için vazgeçilmezdir (Akgül, 2016: 33). Bununla birlikte kişisel verilerin korunması hakkına yönelik düzenlenme yapma ihtiyacının ortaya çıkmasında teknoloji de önemli rol oynamaktadır. Yazılı metinlerin dijital ortama aktarılması ve çeşitli araçlarla depolanması sayesinde veriler kolaylıkla yer değiştirilebilir hale gelmektedir. (Dülger, 2016). Bu kolaylığın faydalarının yanı sıra tehdit unsuru oluşturan zararları da mevcuttur. Bu yöntemle kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde toplanması, işlenmesi ve aktarılması basit hale gelmektedir. Kişisel verilerle ilgili

tehlikelerin ortaya çıkışı bu şekilde gerçekleşmiştir. Artık bu hakkın korunmasının zaruret haline gelmiş ve yasalarla güvence altına alınma ihtiyacı oluşmuştur. Bu ihtiyaç 1970’li yıllarda ortaya çıkmış ve tüm dünyaya yayılmıştır (Dülger, 2020:76).

2.3.2. Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler

Kişisel verilerin korunmasına yönelik ilkeler, kişisel verilerin ortaya çıkmasından bu yana kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen işlemler sırasında uyulması gereken kuralları belirlemektedir. Bir ülke veya uluslararası kuruluşların kişisel verilerle ilgili düzenlemelerinde yer verdiği ilkeler, o ülkenin veya kuruluşun kişisel verilerin korunması hukukuna karşı bakış açısını ifade eder. Belirlenen ilkelerin yargı organları tarafından dikkate alınması, karar verme sürecinde önemli yer almaktadır (Dülger, 2020:260-261).

6698 sayılı KVKK’nın “Genel İlkeler” başlıklı 4’üncü maddesinde kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilkelere yer verilmiştir. Bu ilkelerin çoğu 108 sayılı Sözleşme ve 95/46/EC sayılı Direktif referans alınarak hazırlanmıştır. Direktif’te yer alan ilkeler “veri kalitesine ilişkin prensipler” başlığı altında 6’ncı madde de yer verilmiştir.

2.3.2.1. Hukuka ve Dürüstlük Kurallarına Uygun Olma

GDPR’da 5’inci madde “İlkeler” başlığında verilerin sadece hukuka uygun bir sebebe dayanarak adil ve şeffaf şartlar altında işleneceği hüküm altına alınmıştır. Hukuka uygunluk kavramından kişisel verilerle ilgili mevcut bir kanun veya düzenlemenin olması varlığına dayanmaktadır. Adalet kavramından kişi farkı gözetmeksizin aynı koruma ve işleme kurallarının uygulanmasını belirtmektedir. Şeffaflık kavramında ise veri işlemeyle ilgili bilgilendirme ve iletişim mekanizmalarının etkin, kolay erişilebilir ve kolay anlaşılabilir olması sonucu çıkmaktadır.

Hukuka uygunluğu 6’ncı maddede “İşleme faaliyetinin hukuka uygunluğu” başlıklı ayrı bir madde halinde açık ve anlaşılır bir şekilde yer vermesi bu konu üzerindeki hassasiyeti vurgulamaktadır. Ayrı olarak özel kategorilerdeki kişisel verilerin işlenmesine 9’uncu maddede yer verilmiştir.

Kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili KVKK’da 4’üncü madde “Genel İlkeler” başlığı altında kişisel verilerin işlenmesinde hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesi verilmiştir. Ayrıca kişisel verilerin KVKK’da ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun işlenebileceği belirtilmiştir. Kişisel verilerin işlenmesi için ilgili kişinin

rızası aranmaktadır. Kişisel verilerin işlenmesinin şartları ve özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi şartları ayrı maddeler halinde ele alınmıştır.

2.3.2.2. Doğru ve Gerekliğinde Güncel Olma

Doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesi hem KVKK'da hem de GDPR'da açıkça yer verilmiştir. Güncellenmemiş veya doğru olmayan kişisel verinin bireyin hak ve özgürlüklerine yönelik tehdit unsuru oluşturmaktadır. Aynı zamanda doğru olmayan verinin ilgili kişiye ve veri sorumlusunun çıkarlarında sorun çıkmasına neden olup, işleme amacının yerine gelmeyeceği açıktır. Bilginin doğru ve güncelliği veri işleme amaçlarının yerine gelmesi için uygulanması gereken bir ilkedir (Dülger, 2020: 294).

2.3.2.3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlara Yönelik İşleme

GDPR'da kişisel verilerin açık ve meşru amaçlara yönelik toplandığı bu amaçlar dışında işleme faaliyetinde bulunamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm ile işleme faaliyetinin amacı sınırlandırılmış olmakla birlikte bir çerçeve çizilmiştir. İlkenin amacı, veri sorumlusunun veri işleme faaliyetinden önce işlenecek verilerin hangi amaçlar çerçevesinde nasıl işleneceğini açık bir şekilde belirtmesidir.

Meşru amaçlara yönelik işleme kısmında muğlak bir alan söz konusudur. Meşru ile yasal ifadeleri her zaman aynı anlamı taşımamaktadır. Yasal ifadesi yasalarla bağlı kalınmasını tarif ederken; meşru ifadesi toplumun kabul ettiği değerlere bağlı kalmayı ifade etmektedir. Meşru amaç ile yasada belirtilen amacın çelişmesi halinde veri sorumlusu hukuka uyduğu için sorumlu tutulamaz. Bu anlamda veri sorumlusundan dürüstlük kurallarına uygun hareket etmesi beklenmektedir.

2.3.2.4. İşlendikleri Amaçlarla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma

Bu ilkenin temel amacı veri toplamının gerekli olanla sınırlandırılmasıdır. Toplanan veriler toplandıkları amaca yönelik olmalı ve bu amaçla sınırlandırılmalıdır.

Veri sorumluları, bu ilkeyi gerçekleştirebilmek için Veri Saklama Politikası hazırlamalıdır. Verilerin hangi şekilde depolanacağı, nasıl işleneceği, neden ve nasıl kullanılacağı, işleme için farklı verilere ne kadar ihtiyaç duyulacağı ve gereksiz verilerin ne zaman silineceği gibi soruların karşılık bulacağı bir dizi kılavuz oluşturmak gerekmektedir (Voigt ve Bussche, 2017:92).

2.3.2.5. İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç için Gerekli Olan Süre kadar Muhafaza Edilme

KVKK’da yer verilen son ilke olan kişisel verilerin işlenmesi için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme ilkesiyle saklama süresi sınırlandırılmıştır. Aynı şekilde GDPR’da saklama süresinin sınırlandırılması ilkesiyle benzer düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bir süre belirtilmemiştir. İşleme amaçlarının ortadan kalkması halinde kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu ilkenin istisnası olarak kamu yararına arşivleme, bilimsel veya tarihi araştırma ya da istatistiki amaçlarla işlenmesi GDPR’da yer verilmiştir.

2.3.2.6. Bütünlük ve Gizlilik

Bütünlük ve gizlilik ilkesi, KVKK’dan hariç GDPR’ da yer almaktadır. Dülger (2020), kişisel verilerin yetkisiz ve yasa dışı işlenmesine karşı önlem mekanizmalarının kullanılarak güvenlik şartları sağlanmış bir şekilde işlenmesini belirtmektedir (Dülger, 2020:305-306). Kişisel verilerin güvenliğini her türlü tehdide karşı sağlama yükümlülüğü ortaya çıkarmaktadır. Veri sorumlusunun kişisel veriler üzerinde daha dikkatli ve özenli davranmasını zorunlu hale getirmiştir.

2.3.2.7. Hesap Verebilirlik

Veri sorumlusunun yükümlülüklerini yerine getirilip getirilmediğinin ispatlaması için belirlenen ilke GDPR’da 5’inci madde içerisinde yer almaktadır.

2.4. Kamu Politikası

Kamu Politikasının tanımında en sık örnek verilen tanımlardan biri olan Thomas Dye Understanding Public Policy kitabında kamu politikasını “Hükümetin yapmayı seçtiği veya seçmediği her şey” olarak tanımlamıştır (Dye, 2013: 3). Jean-Claude Thoenig’e göre kamu politikaları, geniş ölçekte birden fazla müdahaleden oluşmakla birlikte toplumsal amaçları gerçekleştirmek için kamu gücünün kullanılmasıdır (Usta, 2013: 81). Bir başka tanıma göre, devletin yasal yetkili olduğu konularda kamu kurumlarının ve kamu görevlilerinin tesis ettiği işlem ve eylemler kamu politikasıdır (Erat, 2017: 96). Kamu politikasıyla ilgili ortak bir tanımdan ziyade farklı farklı tanımlar bulunmaktadır. Ancak tanımlardan yola çıkarak hükümetin sorunlara karşı tercihleri ve hayata geçirdikleri kararlarının kamu politikası olduğu hakkında bir uzlaşa bulunmaktadır

(Yıldız ve Sobacı, 2013: 19). Kamu politikası, hükümetin sorunlara karşı çözüm üretmesi ve harekete geçmesinin yanında konuya karşı sessiz kalması ve refleks göstermemesi de kamu politikası olarak gösterilebilir (Kulaç ve Çalhan, 2013: 208).

Kamu politikası çalışmalarının ortaya çıkmasıyla ilgili üç görüş bulunmaktadır. İlk görüşe göre kamu politikası çalışmaları, yerleşik hayata geçilmesiyle beraber iş bölümü odaklı örgütlü toplumun doğuşu ile ortaya çıkmıştır. İkinci görüşe göre Rönesans, Reform ve Aydınlanma dönemleri sonucunda evrenin işleyişinde ve devlet yönetiminde kalıplaşmış kuralların yerini insan aklının almasıyla ortaya çıkmıştır. Üçüncü görüş ise, II. Dünya Savaşı ve sonrasında ABD ve müttefiki ülkeler arasında uygulanmaya başlamış olup, sonrasında tüm dünyaya yayıldığını savunmaktadır (Yıldız vd., 2016: 136-141). Sanayi devrimiyle birlikte ulus devletlerin ortaya çıkması, toplumsal yapının yeni koşullara göre yeniden örgütlenme arayışına girmesi sonucunda kamu politikalarında bilimsel temelli yaklaşımlar rol oynamıştır (Toplu, 2018: 349).

Kamu politikaları insan hayatının önemli kısımlarını düzenlemektedir. Özellikle sosyal problemler, gün geçtikçe içinden çıkılmayacak dereceye gelebilmektedir (Çiner, 2020: 1). Günlük yaşamlarında bütün aktörler farklı farklı durumlarda kamu politikaları ile muhatap olmaktadır (Çiner, 2020: 4). Toplumsal sorunlara karşı devletin çözüm üretmek için daha fazla rol oynamasından dolayı kamu politikasının çalışma alanı geniş bir alana yayılmıştır (Dye, 2013: 3). Kamu politikaları, politika yapımcıların görev süreleri nedeniyle uzun vadeli kararlardan ziyade kısa, orta vadeli ve acil çözüm bekleyen konularda yapılmaktadır. Bundan dolayı geçici çözümlerle günü kurtarmaya yönelik yaklaşımlar dünyada ve ülkemizde hâkim bir anlayış olmaktadır (Bayırbağ, 2020: 37). Ancak kriz patlak verdiğinde politika üretilmeye başlanmaktadır. Çünkü krizlerin olduğu zamanlarda politika değiştirmenin siyasi maliyeti düşük, faydası yüksektir. Krizin büyüklüğü ve gerçekleşme zamanı ayrıca etkili olmaktadır (Akdoğan, 2020: 68).

Kamu politikası sürecinde, kararların alınmasından uygulanma aşamasına kadar pek çok aktör rol oynamaktadır. Bunlar: resmi aktörler, sivil aktörler ve uluslararası aktörler olarak sınıflandırılmaktadır. Resmi aktörler, kamu kurum ve kuruluş çalışanlarından, sivil aktörler; siyasi partiler, sivil toplum kuruluşu (STK), medya ve bireylerden oluşmaktadır. Uluslararası aktörler ise, uluslararası örgütlerden oluşmaktadır (Kulaç, 2016: 14-25).

Resmi aktörler arasında yasama, yürütme ve yargı organları da sayılabilmektedir. Ayrıca bürokratlar kamu politikalarının uygulanma aşamasında rol oynamaktadır. Lipsky (1980: 3)'nin tanımıyla "sokak düzeyindeki bürokratlar" (memur, öğretmen, polis) halkla

birebir temas halinde oldukları için ayrı bir öneme sahiptir. Politikaların tartışıldığı ve kanunlaştığı kurum olan parlamento, onay ve veto makamı olarak Cumhurbaşkanı ve yargı sürecinde kanunu iptal etme yetkisiyle Anayasa Mahkemesi resmi aktörler arasındadır (Kulaç, 2016: 15). Mahkemeler, yetkileri dahilinde kamu politikalarının niteliğini ve içeriğini değiştirme imkanlarına sahiptir (Anderson, 2003: 54). Bu anlamda kanunlaşan politikaların Anayasaya uygun olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri arasında bulunmaktadır. Kişisel verilerin korunması politika sürecinde resmi aktörlerin rolü büyüktür. Politikanın öncelikle Adalet Bakanlığı uzmanları tarafından belli bir taslak metin haline getirilmesi ve parlamento süreçlerinde resmi aktörler politikanın merkezinde yer almaktadır. Politikanın kanunlaştıktan sonraki Anayasaya uygunluk sürecinde Anayasa Mahkemesi'nin kararlarıyla sürece dahil olduğu görülmektedir.

Sivil aktörler, oluşumunda herhangi bir yetki veya yasa bulunmamasından dolayı sivil aktör olarak sınıflandırılmaktadır. Böyle bir yasanın olmaması bu aktörlerin daha önemsiz olduğu anlamına gelmemektedir (Birkland, 2015: 93). Sivil aktörlere medya ve düşünce kuruluşları örnek olarak verilebilir. Düşünce kuruluşları; siyasi parti kuruluşları, ticari şirketlere bağlı ve yarı kamusal kuruluş olarak örgütlenmektedir (Kulaç, 2016: 23). Yayınları ve raporlarıyla politikaları yönlendirme kabiliyetine sahiptir (Karabulut, 2010: 93). Düşünce kuruluşları çalışanlarının alanlarında uzman kişiler olması beklenirken, STK üyelerinin üye oldukları alanla ilgili uzman olması zorunlu değildir (Yıldız vd., 2013: 196-197).

Uluslararası aktörler, küreselleşmenin getirdiği ulus-devlet anlayışının zayıflamasından dolayı gelişmekte olan ülkelerin politikalarında etkin rol oynamaktadır. Uluslararası örgütler politika yapım süreçlerine etki ettikleri gibi ulusüstü örgütler de üye ve aday ülke konumundaki ülkelerin politika süreçlerinde önemli faktör olmaktadır (Kulaç, 2016: 25). Kişisel verilerin korunması politika sürecinde AB, müzakere süreci kapsamında Türkiye'nin yerine getirmesi gereken yükümlülükler önemli bir faktör olmaktadır. Aynı şekilde Türkiye, üyesi olduğu için OECD düzenlemelerini de dikkate almak durumundadır.

2.5. Kamu Politikası Analizi

Kamu politikası analizi, hükümetlerin, politika hakkında ne yaptığı, neden bu politikayı geliştirdiği, politikanın nasıl fark yaratacağını ve etki edeceğini tespit etmektir (Dye, 2013: 6). Hükümetin yaptıklarının nedenleri ve sonuçlarını ele almakla beraber

aktörlerin politikaya etkilerinin incelenme süreçlerini içine alan kamu politikası analizi, kamu yönetimine yeni bir boyut getirme amacı taşımaktadır (Usta, 2013: 80). Politika Analizi, politika konularının sistematik bir şekilde sorgulamayı teşvik eder (Demir, 2011: 108). Oluşturulan politikaların uygulamadaki yansımaları, karar alma süreçleri ve politika çıkarlarının gösterimi doğrudan kamu politikalarının analizinin yapılmasıyla görülebilmektedir (Çiner, 2020: 6).

Dye, politika analizini anlamayı zanaata ve sanata benzetmektedir. Zanaat olarak görür çünkü; ekonomi, siyaset bilimi, kamu yönetimi, sosyoloji, hukuk ve istatistik hakkında bilgi birikimine sahip olmak gerekmektedir. Sanat olarak değerlendirir çünkü; toplumsal sorunları anlamak, sorunlara çözüm olabilecek politika geliştirmek ve politikanın geleceğini tahayyül etmek gerekmektedir. (Dye, 2013: 11).

2.5.1. Süreç Modeli

Kamu politikaları analizinin bir çalışma alanı olarak tanımlanabilmesi için süreç yaklaşımı rol oynamaktadır (Babaoğlu, 2017: 515). Kamu politikasının aşamalar halinde incelemek süreci daha anlaşılabilir kılmaktadır (Howlett ve Ramesh, 1995: 12). Kamu politikası analizinde süreç modeli genel olarak beş aşamada kullanılmaktadır. Bunlar gündeme geliş, formüle ediliş, kanunlaştırma, uygulama ve değerlendirme aşamalarıdır (Sabatier, 2007: 6).

Gündeme geliş aşaması, vatandaşların görüş, talep ve ihtiyaçları doğrultusunda problemin gündeme nasıl geldiğini sorgulayan aşamadır (Gül, 2015: 26). Gündemi belirleme süreci toplumdaki sorunlara ve çözüm önerilerine karşı halkın ilgisinin olması veya olmamasının olduğu bir süreçtir (Birkland, 2015:169). Süreç modelinde diğer aşamaların sağlıklı işleyebilmesi için problemin doğru tespit edilmesi önem arz etmektedir (Çiçek, 2019: 20). Sorunların ortaya çıkışıyla beraber gündeme gelmesine kadar ki süreci ele almaktadır. Gelişmiş ülkelerde STK'lar bu aşamada önemli rol oynamaktadır (Kulaç, 2016: 50). Konunun sıkça tartışılmasını ve görünür kılınmasını sağlayarak gündeme getirme ve gündemde tutma gücünün bulunmasıyla medya önemli yer tutmaktadır. Ulaşabildiği kitle bakımından geniş kitlelere hitap edebilmesiyle konuya dikkat çekilmesini sağlayabilmektedir. Türkiye'de politika oluşum sürecinde medyanın rolü büyüktür. Bunun yanında uluslararası kuruluşların raporları ve değerlendirmeleri dikkate alınmaktadır. Örnek olarak AB ilerleme raporları, AB müzakere sürecinin bir parçası olarak her yıl Türkiye'nin yükümlülüklerine ve yükümlülükler hakkındaki

ilerleme durumlarına ilişkin değerlendirmelerde bulunmaktadır. Kişisel verilerin korunması konusunun gündeme gelmesi her ne kadar 1989 yılına dayansa da AB raporları konunun olgunlaşması ve hızla politika haline dönüştürülmesinde önemli rol oynamaktadır.

Formüle ediliş aşaması, gündemdeki problemlere karşı politika alternatiflerinin oluşturulmasıdır (Dye, 2013: 42). Gül'e (2015: 26) göre, gündeme gelen probleme karşı oluşturulan politika alternatiflerinin fayda-maliyet analizinin yapıldığı, sürece kimlerin katkı yaptığı ve görüşlerinin incelendiği aşamadır. Politika formülasyonunda özellikle kamu bürokrasisi başta olmak üzere çıkar grupları, ihtisas komisyonları ve düşünce kuruluşları rol oynamaktadır (Dye, 2013: 42). Bunlara ek olarak siyasal partileri de söylemek mümkündür. Muhalefet partileri, gündeme geliş aşamasında etkin rol alabilirken, Türkiye'de tek parti dönemi olmasından dolayı politika tasarılarının formüle ediliş aşamasında etkisi sınırlı olmaktadır (Kulaç, 2016: 52).

Kanunlaştırma aşaması, kanun tekliflerinin Meclis Genel Kurulunda görüşülüp oylama sonucunda kanun haline gelmesini içine alan süreci ifade etmektedir. İktidar partisinin getirdiği kanun teklifleri üzerinde muhalefet partilerinin çekinceleri ve itirazları olabilmektedir. Ciddi tartışmaların yaşanabildiği kanunlaştırma aşamasında oyçokluğu bulunan iktidar kanadının oylarıyla kanun teklifi Meclis Genel Kurulunda kabul edilmektedir. Cumhurbaşkanı, Meclis Genel Kurulunda kabul edilen kanunları on beş gün içinde onaylayarak Resmî Gazete'de yayımlar. Ancak uygun bulmadığı kanun maddelerini veya kanunun tamamını yeniden görüşülmesi için on beş gün içinde geri gönderebilmektedir. Meclis geri gönderilen kanunu üye tam sayısının salt çoğunluğuyla aynen kabul ederse kanun Cumhurbaşkanı tarafından yayımlanır. Geri gönderilen kanunda değişiklik gerçekleştirerek kabul ederse Cumhurbaşkanı kanunu tekrar gönderebilmektedir.

Uygulama aşamasını Anderson "Hükümet tarafından yürürlüğe konan politikaların ilgili kurumlar tarafından yürürlüğe konma süreci" olarak ifade etmiştir (Anderson, 2015:263). Politikanın uygulama tarafında olan aktörlerin konuyla ilgili yeterliliklerinin olması politikanın başarılı bir şekilde uygulanmasına katkıda bulunmaktadır. Uygulama aşamasında üç farklı model bulunmaktadır. Bunlar yukarıdan aşağı uygulama modeli, aşağıdan yukarı uygulama modeli ve bu iki modelin birlikte kullanıldığı modeldir. İlk olarak yukarıdan aşağıya uygulama modeli hiyerarşik yapıların hâkim olduğu ve stratejik olarak siyasi kararlar sonucunda uygulamaların gerçekleştiği

toplumlarda kullanılmaktadır. Aşağıdan yukarıya model ise katılımcı, yerel düzeyde sokak düzeyindeki bürokratların kararlarına başvurulana modeldir. Sokak düzeyindeki bürokratlar direkt vatandaşla muhatap olmalarından dolayı sorunları gözlemleyebilme, beklenti ve ihtiyaçları anlayabilmeleri daha yüksek olabilmektedir. Politikanın hedeflerine ulaşması için uygulama aşamasına ayrı önem verilmesi gerekmektedir (Kulaç, 2016: 55).

Değerlendirme aşaması politikanın başta hedeflenen ölçütlerine uygun gerçekleşip gerçekleşmediğini ölçen aşamadır. Sürecin en başından itibaren gelen süreci içine alan değerlendirme aşaması, sürecin detaylı bir çözümlemesini yapmaktadır. Değerlendirme aşamasını son aşama olarak görmenin yanında yeni bir politikanın başlamadığı aşama olarak da görülebilmektedir (Kulaç, 2016: 57).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI POLİTİKASININ SÜREÇ MODELİ YÖNTEMİYLE ANALİZİ

Sanayi devriminden sonra ortaya çıkan sosyal ve ekonomik sorunlara karşı devletin müdahalesi ve çözüm üretmesi gerekli hale gelmiştir. Toplum yaşamının şekillenmesinde devletin rolünün artmasıyla kamu politikaları geniş bir alanda ele alınmaya başlanmıştır. (Demir, 2011:107).

Kamu politikası analizi, kamu politikası çalışmalarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Sorunlara çözüm üretmek, planlanan hedeflerin hayata geçmesini sağlamak için oluşturulan kamu politikalarının etkin ve verimli olması noktasında kamu politikası analizi önemli yer edinmektedir (Gül, 2015:11). Kamu politikası analiz süreci, kamu politikalarının ne, ne zaman, neden, nasıl, nerede, kim (5N1K) denklemi içerisinde bir anlayışla politikanın ortaya çıkmasından, olgunlaşmasına ve hayatın içinde bir faktör haline gelmesine kadar bütün süreçlerin incelenmesidir.

Süreç modeli olarak adlandırılan kamu politikası analiz yönteminde, politikanın gündeme gelmesiyle başlayan süreç, politikanın oluşturulması ve şekillendirilmesiyle devam ederek, somut bir hale dönüşmesinin ardından yasalaşması için Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde (TBMM) onay süreci başlamaktadır. TBMM Genel Kurulunda tekrar görüşülmesiyle birlikte onaylanması ve yasama süreçlerini tamamlaması sonucunda yasal bir mevzuat haline gelmektedir. Politikanın hayata geçmesiyle birlikte analiz süreci burada bitmeyip, pratikte nasıl uygulandığı, politikanın oluşturulma amacının ne kadarının hayata geçtiğinin incelenmesi analiz sürecinin diğer bir aşamasını oluşturmaktadır. Son olarak politika sürecinin kronolojik olarak takibi ve sonuçlanmasına kadar yapılan incelemenin bir değerlendirmesi ortaya çıkmaktadır. Politikanın olumlu ve olumsuz yanları, öneriler ve sürecin tamamını içine alacak sonuç yazısıyla birlikte politika analiz süreci tamamlanmaktadır.

3.1. Gündeme Geliş Aşaması

Süreç modeli yönteminin ilk aşaması olan gündeme geliş aşamasında söz konusu kavramın nasıl ortaya çıktığı ve gündeme geldiği gibi sorular gündeme geliş aşamasında sorduğumuz başlıca sorular arasında gelmektedir. Bu aşamada yararlanılacak kaynaklar arasında uluslararası belgeler, AB ilerleme raporları, kalkınma planları, yıllık programlar, çalıştaylar, STK’ların değerlendirmeleri ve medya yer almaktadır.

Batılı devletler dönemin gereksinimleri gereği kişisel verilerin korunması hakkında düzenlemeler yapan ülkeler arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Düzenleme yapmamış devletler üzerinde ise üç sebepten dolayı bir baskı unsuru oluşmaktadır. İlk olarak, otoriter yönetimlerin yaşandığı devletler, bu dönemlerin bir daha tekrarlanmaması adına kişi hak ve hürriyetlerine önem vermek istemektedir. İkinci unsur, ticaretin teknoloji ile birleşmesinden doğan sorumluluklar çerçevesinde düzenleme yapma gereksinimidir. Son olarak, 95/46/AT sayılı AB Direktifi doğrultusunda kişisel verilerini yeterli düzeyde korumayan ve düzenlemesi bulunmayan ülkeler ile kişisel veri transferinin yasaklanmasının ticareti olumsuz etkilemesidir (Korkmaz, 2016: 84).

Modern devlet düzeni içerisinde kamu yararını ve kamu düzeninin sağlanması için toplumun verilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Güvenliğin sağlanması için emniyet teşkilatı, sağlık hizmeti alabilmek için sağlık kurumları ve diğer devlet kurum ve kuruluşları hizmetlerini yerine getirebilmek için kişisel verileri toplamak, işlemek ve aktarma işlemlerini yapması gerekmektedir (Dülger, 2018:75). Bu işlemlerin sağlıklı bir şekilde sağlanması için yasal bir çerçevede düzenlenme yapılması gerekmektedir. Veri işlemeye haiz kurumlar, veri işleme faaliyetini hangi koşullarda hangi veriler üzerinde gerçekleştirebileceği, saklama süresi ve işleme amacının açıklığa kavuşturulması kişisel verilerin korunması için önemli bir yer tutmaktadır. Ülkeler kendi iç mevzuatlarında kişisel verilerin toplanma, işlenme ve aktarma işlemlerini belirli kurallar çerçevesinde sınırlandırmıştır (Hoşnut, 2019:34).

Kişisel verilerin korunması, 1980’de OECD’nin “Kişisel Alanın ve Sınır Aşan Kişisel Bilgi Trafiğinin Korunmasına İlişkin Rehber İlkeler” başlığıyla uluslararası belgelerde yerini almıştır. Türkiye’nin kişisel veriler kavramı ile tanışmasının kronolojisi Avrupa Konseyi’nin (AK) çalışmaları sonucunda 28 Ocak 1981 tarihinde imzaya açtığı “108 No’lu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesini” imzalamasıyla başlamıştır.

Bundan sonraki süreçte Türkiye’yi uzun ve sürüncemeli bir dönem beklemektedir. Sözleşmeyi imzaladıktan sonra kişisel verilerin korunmasına ilişkin kanun çalışmaları yürütmek için ilk kez 1989 yılında bir komisyon kurulmuştur. Ancak çalışmalarını tamamlayamadan dağılmıştır (KVKK, 2019: 23). Bireylerin kişilik haklarının korunmaya yönelik kanun tasarısı hazırlamak için 13 Eylül 1995 tarihinde komisyon kurulmuş ancak çalışmalarını tamamlayamamıştır (Başalp, 2003: 103). Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planının 1998 yılı programında adalet ve güvenlik hizmetleri bölümünde kişisel verilerle ilgili verilerin ve kişilik haklarının korunması için kanun taslağı çalışmalarının

başlatıldığı ve sonuçlandırılması gerektiği ifade edilmektedir. Kanun tasarısının hazırlanması çalışmalarının aynı yıl içinde sonuçlandırılması planlanmıştır. Bu husus için Adalet Bakanlığı sorumlu kuruluş olarak belirlenmiştir (DPT, 1998: 79-211). 1999 yılı programında da aynı ifadeler yer almakla birlikte bir önceki yılda planlanan çalışmalarının tamamlanmadığı görülmektedir (DPT, 1999: 125-282).

AK'nın hazırladığı Türkiye 2000 düzenli raporunda sadece Türkiye'nin 108 No'lu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesini onaylamadığı ifadesine yer verilmiştir (AB Raporu, 2000: 47). Sonraki ilerleme raporlarında kişisel verilerin korunması konusunda Türkiye'nin hem mevzuat yönünden yasal bir düzenleme oluşturamadığı hem de idari anlamda bir gelişme kaydedemediği ifade edilmiştir. Bağımsız veri koruma otoritesinin bulunması gerektiği de sıkça ilerleme raporlarında yer almaktadır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planının (2001-2005) 1872. Paragrafında bilgi ve iletişim teknolojilerinden doğan kişilik haklarına değinerek kişilik haklarının korunması hedeflenmiştir (DPT, 2001: 195). “Bilgi ve İletişim Teknolojileri” başlıklı bölümde ise bilgi güvenliğinin sağlanmasına yönelik uluslararası standartlarda bir çalışmanın tamamlanması ve elektronik ticaretin kolaylaştırılması hedeflenmiştir (DPT, 2001: 130).

2001 yılı “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı'nda” kişisel verilerin korunmasıyla ilgili Adalet Bakanlığı tarafından bir yasa tasarısının hazırlandığı belirtilmiştir. Schengen Bilgi Sistemi ve suçla mücadele etmek amacıyla Avrupa Polis Teşkilatı'na (Europol) tam katılım sağlamak konusunda AB müktesebatının benimseneceği ifade edilmiştir. Kişisel veri kavramının sıklıkla geçtiği programda Kişisel Verileri Koruma Kurumuna da değinilmiştir (Ulusal Program, 2001).

10-12 Mayıs 2002 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilen Türkiye Bilişim Şurası, kişisel verilerin korunmasına yönelik politika belgeleri arasında önemli yer edinmektedir. Başbakanlık Müsteşarlığı, Türkiye Bilişim Derneği, Türkiye Bilişim Vakfı, Türkiye Bilgi İşlem Hizmetleri Derneği ve Türkiye Zekâ Vakfı, Şuranın düzenlenmesinde katkıda bulunan kurum ve kuruluşlar arasında bulunmaktadır. Türkiye'de Bilişim Sektörünün Gelişimi, İletişim Altyapısı, e-Ekonomi, e-Devlet, Hukuk, Eğitim ve ARGE konularında alanında uzman kişilerin yer aldığı çalışma grupları oluşturularak kapsamlı bir çalışma hazırlanmıştır.

“Hukuk” başlığı altında alt başlık olarak yer alan kişisel verilerin korunması, kavramın önemi, uluslararası belgelerdeki yeri, kapsamı ve içeriği olmak üzere AB'nin yaklaşım ve düzenlemelerine değinilmektedir. OECD metnlerinin AB tarafından dikkate

alınarak düzenlemelerin bu çerçevede şekillendiği ve OECD ile AB'nin genel yaklaşımlarının uyum içerisinde olduğu belirtilmektedir. Bilgi teknolojilerinin ticari getiri ve sosyal fayda sağladığı OECD metinlerinde yer aldığı belirtilmektedir. Ayrıca bilgi sistemleri güvenliğinin kişisel verilerin korunmasında önemli yer edindiğine dikkat çekilmiştir. Türkiye'nin AB ile müzakere sürecinde yer aldığından ve kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlemeler ilk olarak Avrupa'da ortaya çıkmasından dolayı AB'deki gelişme ve düzenlemelere özel olarak yer verilmiştir. AB'nin yaptığı düzenlemelerinin temel amacının bilgi toplumunun gelişimine katkı sağlamak ve AB sınırlarında verilerin serbest bir şekilde işlemek olduğu belirtilmiştir (Türkiye Bilişim Şurası, 2002).

Dünya'nın bilgi toplumuna yönelik çalışmalarının arttığı gözlenerek bir strateji belgesi hazırlama çalışmaları 2006 yılında "Bilgi Toplumu Stratejisi" ile tamamlanmıştır. Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşüm ve bilgi teknolojilerinin etkin kullanımını sağlamak için orta ve uzun vadeli strateji belgesini oluşturmaktadır. Sağlık hizmetlerinin kişisel veri mahremiyeti gözetilerek bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanımıyla sağlanacağı belirtilmektedir. Güvenlik ve kişisel bilgilerin mahremiyeti stratejik öncelikler arasında yer alırken e-Devlet hizmetlerinde kişisel verilerin mahremiyetine dikkat edilerek, sınırların belirlenmesi amacıyla yasal düzenleme yapılacağı belirtilmektedir. Stratejinin uygulama aşamasında kişisel verilerin korunmasının önemi itibarıyla sürecin sorunsuz bir şekilde gitmesi için kişisel verilerin korunmasıyla ilgili yapı kurulacağı ifade edilmektedir (DPT, 2006).

2003 yılı "Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı'nın" "Adalet ve İçişleri" başlığı altında geniş yer verilen kişisel verilerin korunması konusunda mevzuat uyum takvimi bulunmaktadır. Polis iş birliğinin sağlanması için Europol'e tam katılımın gerçekleşmesi süreçleri, Schengen müktesebatı uyum süreçleri, 1981 tarihli 108 sayılı sözleşmenin onay süreci, 1995 tarihli 95/46/EC sayılı AP ve AK Direktifine uygun tamamlayıcı mevzuatın oluşturulması ve 2001 tarihli 2001/497/EC sayılı komisyon kararına uygun mevzuatın oluşturulmasına uyum takvimi içerisinde yer verilmektedir (Ulusal Program, 2003).

AB müktesebatına uyum çerçevesinde KVKK tasarı taslağı üzerinde AK ve AB uzmanlarının desteğinin bulunduğu ve hazırlama çalışmalarının son aşamada olduğu belirtilmektedir. Kurumsal Yapılanma Takvimi içerisinde 2004 yılında KVKK tasarısının yürürlüğe girmesi, 2005 yılında Kişisel Verileri Koruma Kurumunun kurulması, Kişisel

Verileri Koruma Yüksek Kurulu ve hizmet birimlerinin oluşturulması öngörülmüştür (Ulusal Program, 2003).

2003 yılında Kişisel Verilerin Korunması hakkında yeterli farkındalığın olduğu ve bunun hükümet politika belgelerinde de ifade edildiği gözlemlenmektedir. AB'ye katılım için yükümlülükler arasında bulunan kişisel verilerin korunması düzenlenmesi gereken öncelikli konular arasında yer almaktadır. Bu anlamda AB konunun gündeme gelmesi ve politikaya dönüşmesinde önemli rol oynamaktadır.

18 Eylül 2000 tarihinde yeniden oluşturulan komisyon 2003 yılında KVKK tasarısını hazırlamıştır (Başalp, 2003: 104). Ancak tasarı çeşitli nedenlerden dolayı kanunlaşmamıştır (KVKK, 2019:23).

Ocak 2004 yılında elektronik imza kanununun çıkarılmasını olumlu bir adım olarak değerlendiren 2004 ilerleme raporu, müktesebat ile uyumun sağlanması için daha fazla çabanın gerektiğini ifade etmektedir. Kişisel verilerin Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) yer verilmesine değinen rapor, Mayıs 2004'te imzalanan Europol iş birliği anlaşmasını ileriye dönük önemli bir adım olarak değerlendirmiştir. Kanun tasarısının bir türlü nihayete erdirilememesine dikkat çekmekte, bu sürecin hızlandırılması ve 108 sayılı Sözleşmenin onaylanması için çağrıda bulunmaktadır. Bağımsız veri koruma otoritesinin kurulmasının kişisel verilerin korunmasıyla ilgili daha fazla ilerleme sağlayacağı bu yüzden önemli bir yere sahip olduğu belirtilmektedir (AB Başkanlığı, 2004).

En son 1999 yılı programında yer verilen kişisel verilerin korunması konusu dört yıl aradan sonra 2003 yılı programında yer verilmiştir. Bu programda elektronik ticaret ve e-devlet'in gelişmesi için kişisel verilerin korunmasını da içine alan düzenleme üzerinde çalışmanın devam ettiği ve tamamlanacağı belirtilmiştir (DPT, 2003:198-201). 2004 yılı programında kişisel verilerin korunmasıyla ilgili TCK'da değişiklik yapılması çalışmalarının devam ettiği ifade edilmiştir. "Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı" taslağının hazırlandığı 2005 yılı program belgesinde ifade edilmiştir. 1998 ve 1999 yılı programlarında gördüğümüz Kanun çalışmalarının sonuçlandırılması ifadesi 2005 yılı programında da karşımıza çıkmaktadır. Takip edilen süreçte görüldüğü üzere hazırlanan kanun tasarısı sonuçlandırılmamıştır.

2008 yılı "Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı'nda" 2003 yılı Ulusal Programının aksine daha az kişisel verilerin korunmasına yer verilerek üzerinde fazla durulmadığı görülmektedir (Ulusal Program, 2008).

Dokuzuncu Kalkınma Planının vizyonunda bilgi toplumuna dönüşüm sağlamış ve AB üyesi olmak için uyum süreçlerini tamamlamış olmak gösterilmiştir. Bu vizyon

çerçevesinde e-devlet ve AB müktesebatına uyum konularına dikkat edilmiştir. E-Devlet hizmetlerinin kullanımında kişisel bilgilerin mahremiyeti ilkesinin esas olacağı belirtilmektedir (DPT, 2006:96). Tekrar 2008 yılı programında gündeme gelen konu için haziran sonuna kadar kişisel verilerin korunmasını düzenleyen yasal bir çalışma yapmak üzere Adalet Bakanlığı sorumlu tutulmuştur. Sonraki programda KVKK tasarısının TBMM'ye gönderildiğine yer verilmiştir. 2010 yılı programında Kanun tasarısının kanunlaşma sürecinin devam ettiği belirtilerek ilk defa 108 ve 181 sayılı Sözleşmelerinden bahsedilerek onay süreçlerinin başlatılacağı ifade edilmiştir.

2009 Yılı İlerleme Raporunda yeterli mevzuatın oluşmadığı için uluslararası iş birliği ve Europol ile anlaşmalar konusunda sıkıntıların sürdüğü belirtilmiştir (AB Başkanlığı, 2009). 2010 İlerleme Raporunda kişisel verilerin korunmasının anayasal bir hak olarak düzenlendiğine değinilerek politika hazırlanma süreçlerinde kamu kurumları olan paydaşlar arasında istişare eksikliği olduğu, tüm kamu görevlilerin eşit standartlarda ve kuralların yeknesak biçimde olması gerektiği ifade edilmiştir. Türkiye'nin polis iş birliği uluslararası sözleşmelerine taraf olmasına rağmen kişisel verilerin korunmasına ilişkin kanunun çıkarılmasında yaşanan gecikmenin uluslararası polis iş birliğini sınırlandırdığına yer verilmektedir (AB Başkanlığı, 2010).

Anayasa değişikliği sonrası hazırlanan programda 2008 yılında hazırlanan kanun tasarısına değinilerek Anayasa'ya kişisel verilerin korunmasıyla ilgili madde eklenmesi ve kişisel verilerin korunması için kanun boşluğunun doldurulmasına binaen kanunlaşması gerektiği ifade edilmiştir (AB Başkanlığı, 2011). Geçen seneki program takviminde yer alan 108 ve 181 sayılı sözleşmelerinin onaylanması ifadesine 2010 ve 2011 yılı programında da yer verilmiştir.

Devlet Denetleme Kurulunun (DDK) 27/11/2013 tarihinde hazırladığı 2013/3 sayılı "Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Ulusal ve Uluslararası Durum Değerlendirmesi ile Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Gerçekleştirilen Denetim Çalışmaları" konulu raporda kişisel verilerin korunması hakkında yasal çerçevenin olmamasından dolayı uluslararası işbirliklerinde yaşanan sıkıntılar ve AB uyum süreci çerçevesinde sunulan ilerleme raporlarında tekrar üzerinde durulan konu olması sebebiyle Türkiye'nin uzun yıllardan beri gündeminde yer alan bir konu olduğu ifade edilmektedir. Türkiye'nin 1989 yılından beri kişisel verilerin korunmasına yönelik kanun çalışmalarının devam ettiği halen kanun tasarısının taslak halinde olduğu belirtilmektedir (DDK, 2006).

Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili mevzuat ve uygulamada yaşanan durumların eksik ve aksak yönlerinin tespitini yapmak, değerlendirmek ve öneri sunmak amacıyla DDK yetkili kılınmıştır. DDK raporunun tespit ve öneriler kısmında kişisel verilerin korunması konusunda farkındalığın yeterli düzeyde olmadığı ve öncelikle bu durumun değişmesi gerektiği belirtilmiştir. Mevzuat yönünden doğrudan kişisel verilerin korunmasına yönelik bir kanunun olmadığı, bu durumun 5237 sayılı TCK'da kişisel verilerin korunmasıyla ilgili özel hükümler aracılığıyla korumanın sağlandığı belirtilmektedir. Ardından 2010 yılında Anayasa değişikliğiyle güvence altına alınan kişisel verilerin korunması hakkının kullanılması ve detaylarının belirlenmesi için KVKK'ya ihtiyaç olduğu ifade edilmektedir (DDK, 2006).

2013 Yılı İlerleme Raporu, kişisel verilerin korunmasını bilgi toplumu, polis iş birliği ve örgütlü suçlarla mücadele, terörle mücadele ve sağlık bilgi sistemi açısından değerlendirerek bu konudaki mevzuat eksikliğinden kaynaklanan sorunlara yer vermiştir. KVKK'nın çıkarılmasından önceki konuya değinilen son ilerleme raporu olan 2014 Yılı İlerleme Raporunda, Milli İstihbarat Teşkilatının (MİT) ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının (TİB) yetkilerinin istisnai olarak genişletilmesine değinilerek, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili mevzuatın ve bağımsız denetim organının olmamasından dolayı kişisel verilerin korunmasının yeterli bir şekilde sağlanmadığı ve endişeleri arttırdığı ifade edilmiştir (AB Başkanlığı, 2013).

2013 yılı yıllık programında kişisel verilerin korunmasıyla ilgili teknik ve hukuki altyapı eksiklerinin olduğu ifade edilmiş, kanun tasarısının 2012 yılı sonuna kadar TBMM'ye sunulması çalışmalarının devam ettiği belirtilmiştir. Program takviminde yılsonunda kişisel verilerin korunmasıyla ilgili düzenleme yapılacağı, 108 ve 181 sayılı Sözleşmelerinin onaylanma çalışmalarının başlatılacağı yinelenmiştir. 2014 yılı programında bir önceki programda yer alan ifadeler korunmuştur. 2015 yılı programında KVKK tasarısının AB müktesebatı ile standartlarına göre uyumlaştırılmak üzere yeniden ele alındığı ifade edilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin 2014 (E. 2013/122) ve 2015 (E. 2014/122) yıllarında verdiği iki karar doğrultusunda kişisel verilerin üst düzey korumaya sahip olması ve kişisel verilerin korunma usullerini belirleyecek bir kanunun olması gerektiği karar metinlerinde görülmektedir.

Uzun yıllar ve süreçler sonunda hükümetin gündeminde yer etmiş bir konu olan KVKK tasarısı 2014 yılında TBMM'ye sevk edilmesine rağmen araya genel seçimlerin girmesiyle yasama döneminde kanunlaşamamasından dolayı kadük hale geldiği 2016 yılı

programında belirtilmiştir. Son olarak 2016 yılında tekrar TBMM'ye sevk edilen KVKK tasarısı 23/3/2016 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilmiştir.

3.2. Formüle Ediliş Aşaması

KVKK tasarısı 18/1/2016 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulmuştur. Metinde genel gerekçe, madde gerekçeleri ve kanun tasarısı yer almaktadır. Tasarı metni 19/1/2016 tarihinde komisyonlara havale edilmiştir. Tali komisyon olarak görevlendirilen AB Uyum Komisyonu, Anayasa Komisyonu, Plan ve Bütçe Komisyonu ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu rapor yayımlamamıştır. Sadece esas komisyon olarak görevlendirilen Anayasa Komisyonu 10/2/2016 tarihinde rapor yayımlamıştır.

Adalet Komisyonu Raporunda, 27 Ocak 2016 tarihinde Ankara Milletvekili Ahmet İyimaya başkanlığında toplanan Adalet Komisyonunda başkan tasarımı daha elverişli hale getirmek üzere amaçları olduğu ifade ederek, karşı görüşlerin önemli katkılar sağlayacağını ve karşı görüşlere açık olduğunu belirtmiştir. Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'ın bulunduğu komisyon toplantısında Adalet Bakanı, kişisel verilerin korunmasına yönelik önemli bir kanun boşluğunun bulunduğunu ve bu alandaki kanun eksikliğinden dolayı önemli iş birliklerinde bulunulamadığını ifade etmiştir. KVKK tasarısının 1989'da oluşturulmaya başlandığını ve komisyonlar aracılığıyla ele alındığını ancak Bakanlar Kuruluna gelemediğini belirtmektedir. 2006 yılında kanun tasarısının Bakanlar Kuruluna geldiğini 2008 yılında Bakanlar Kurulunun bu tasarımı TBMM Başkanlığına sevk ettiğini ancak yasalaşmadığını sözlerine eklemektedir. 2014 yılında ise bu tasarının TBMM Başkanlığına sevk edildiği ve Adalet Komisyonunda görüşüldüğünü ancak seçim sürecinin araya girmesinden dolayı yasama döneminde yasalaşma imkanını bulamadığını kadük kaldığını belirtmektedir. Son olarak 2016 yılında görüşmelerin yeniden başladığını ve kanun tasarısının kanunlaşmasını umduğunu ifade etmektedir.

Adalet Komisyonuna davet edilen akademisyenlerden Prof. Dr. Bahri Öztürk, kanunun önemine değinirken, kanun eksikliğinden dolayı önemli iş birliklerinden faydalanılamadığını ve uzun zamandan bu yana kanunlaşmayı bekleyen bir konu olduğunu, bir an önce kanunlaşması gerektiğini ifade etmektedir. Davet edilen diğer akademisyen Yrd. Doç. Dr. Leyla Keser Berber, tasarının anayasada garanti altına alınan hakların kullanılmasını ve hayata geçmesini mümkün hale getireceğini belirtmektedir. Yrd. Doç. Dr. Elif Küzeci, çocukların verilerinin korunması, sağlık verileri ve işçilerin

verilerinin korunmasına değinerek kişisel verilerin korunmasıyla ilgili düzenlemeler bakımında AB'nin başat rol oynadığını ifade etmektedir.

Komisyonunda söz alan Adana Milletvekili Necdet Ünüvar, bilgi güvenliği kültürünün oluşturulmasının öneminin altını çizerken dijital okuryazarlık, bilişim okuryazarlığı ve bilgi teknolojileri okuryazarlığı kavramlarının geliştirilmesiyle birlikte bu kavramlar üzerine çalışma yapılması gerekliliği üzerinde durmaktadır. Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığı, BTK ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının çalışmalara etkin bir şekilde katılmasını faydalı bulacağını ifade etmektedir.

Komisyon başkan vekili Kastamonu Milletvekili Hakkı Köylü, 2008'deki kanun tasarısının üzerinde dururken 2008 yılındaki kanun tasarısının 1952 İsviçre kanunun tercümesi şeklinde hazırlandığını belirtmektedir. En son haliyle 1992'de değiştirilen kanunun tercümesi yapıp tasarının o şekilde hazırlandığını ifade ederek, tasarının birebir kopya olmasından dolayı iç hukuka aktarılamadığı ve anlaşılmadığından dolayı ilerleme kaydedilemediğini söylemektedir. Şu an ki tasarının hazırlanmasında çeşitli yerlerden görüş alındığını, değişik yerlerde yapılan toplantılar neticesinde değişikliklere uğrayarak son taslağı oluşturulduğunu ifade etmektedir.

Komisyonunda söz alan Van Milletvekili Bedia Özgökçe Ertan, tasarının AB mülteci ve vize muafiyeti konularının bir şartı olmasından dolayı hızlı bir hazırlanma sürecine girildiğinin altını çizerken Avrupa'nın kişisel verilerin korunmasıyla ilgili yeni bir düzenleme hazırladığı bilinmesine rağmen eski düzenlemeye göre hazırlanmış tasarı metninin görüşülmesinin doğru olmadığını ifade etmektedir. Görüşmenin sonunda tasarının alt komisyona gönderilmesi karar verilmiştir. Alt komisyon üyelerinin belirlenmesinin ardından yedi günlük süre verilerek tasarı alt komisyona havale edilmiştir.

Alt Komisyon görüşmelerinde bakanlıklardan Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı temsilcileri, yargı kurumlarından Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı temsilcileri, düzenleyici ve denetleyici kurumlar arasından BTK, TİB temsilcileri ile araştırma kurumu olarak Türkiye İstatistik Kurumu temsilcileri, meslek kuruluşları arasından Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Bankalar Birliği, dernekler arasından Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, Mobil Servis Sağlayıcıları İşadamları Derneği, Uluslararası Yatırımcılar Derneği temsilcileri ile çeşitli üniversitelerde öğretim üyesi olan

Prof. Dr. Bahri Öztürk, Doç. Dr. Leyla Keser Berber ve Yrd. Doç. Dr. Elif Küzeci toplantıya davet edilmiştir (Adalet Komisyonu Raporu, 2016: 19).

1/2/2016 ve 2/2/2016 tarihlerinde Tasarı Alt Komisyonunda görüşülmüştür.

Geniş kesimlerden birçok aktörün davet edildiği komisyon görüşmelerinde tasarıya karşı, Kişisel Verileri Koruma Kuruluna önemli yetki ve görevlerin atfedildiği belirtilerek Kurulun tarafsız ve bağımsız olması gerektiği, kurul üyesi olma şartları arasında bulunan en az on yıl kamu veya özel sektörde çalışmış olmanın yanı sıra kişisel verilerin korunması konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olması gibi somut kriterlerin tasarıda belirtilmesi gerektiği, Otomatik olmayan yollarla işlenen kişisel verilerin kapsam dışında bırakılmasının korumasız bir alan oluşmasını sağlayacağı, daire başkanlıklarının görev ve yetki konusunda görevlendirmelerinin kurul başkanına bırakıldığı görev ve yetkilerin açıkça düzenlenmesi gerektiği yönünde itirazlar bulunmaktadır.

9/2/2016 tarihli Adalet Komisyonu toplantısında Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, taslak metin oluşturma çalışmalarında Bakanlık tarafından Brüksel’de konunun uzmanlarıyla görüşüldüğü verimli bir görüşmenin gerçekleştiğini belirtmektedir. 1989 yılından beri bilfiil üzerinde çalışılan bir konu olduğunun altını çizirken, komisyon ve genel kurul safhalarında öneri ve eleştirilere açık olunduğu netice itibarıyla doğru bir kanun oluşturulması istendiğini ifade etmektedir.

Komisyonunda söz alan Eskişehir Milletvekili Cemal Okan Yüksel, AB’nin kişisel verilerin korunmasıyla ilgili yeni çalışmasının içinde yer alan kavramların görüşülen tasarı metninde olmamasından dolayı itirazda bulunarak, AB çalışmasının incelenmesinden sonra toplantının sürdürülmesinin daha sağlıklı olacağını ifade etmektedir. Gaziantep Milletvekili Mehmet Gökdağ, İstanbul Milletvekili Zeynel Emre ve Muğla Milletvekili Ömer Süha Aldan’ın da aynı yönde görüş belirtmesinin ardından AB’nin yeni çalışmasının incelenmesi için toplantıya ara verilmesi hakkında verilen önerge oylama sonucunda kabul edilmemiştir. Ardından madde görüşmelerine geçilmiştir.

AB çalışmasının incelenmesinden sonra görüşmelerin devam etmesi konusunun tekrar gündeme gelmesi sonucunda Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, Avrupa Birliği Bakanlığı temsilcileri ile Adalet Bakanlığı AB Genel Müdürlüğünün konu üzerinde çalıştığını ifade etmekle birlikte, tasarı hazırlama süreçlerinde Bilim Komisyonu ve Teknik Komisyonun detaylı çalışma yürüttüğünün altını çizmektedir. Ardından üyelerin komisyonun incelemesinden de geçmesi yönünde ısrarlı görüşünün bulunmasıyla komisyon başkanı ertesi gün toplanmak üzere toplantıyı sonlandırmıştır.

10 Şubat 2016 tarihinde devam eden toplantıda madde görüşmeleri kaldığı yerden devam etmektedir. 18'inci maddedeki para cezalarının, ceza verilecek şirket veya kurumun büyüklüğüne göre belirlenmesi muhalefet görüşü üzerine Adalet Bakanı, konunun Genel Kurul aşamasına kadar incelenmesi yönünde görüşü mevcuttur.

Kişisel Verileri Koruma Kurulunun yedi üyeden oluştuğu ve “yedi üyenin dört tanesinin Bakanlar Kurulu, üç tanesinin Cumhurbaşkanı tarafından seçilir” ifadesine yönelik, Muhalefetin Türkiye’deki yönetim sistemi gereği kurulun bütün üyelerinin Cumhurbaşkanı tarafından atanabileceği ifade edilmektedir. Buna karşın üyelerin nitelikleri ve kurumun bağımsız çalışmasına uygun olarak Yargıtay, Danıştay, BTK, TÜBİTAK, Yükseköğretim Kurulu (YÖK), TOBB ve Adalet Bakanlığının teklif edeceği kişilerin Bakanlar Kurulu tarafından seçilmesini öngören görüş bulunmaktadır. Bir diğer görüşe göre ise Yargıtay, Danıştay, YÖK, TOBB, Türkiye Barolar Birliği (TBB), Bakanlar Kurulu ve Cumhurbaşkanının üçer adet aday belirlemesi ve adayların TBMM tarafından ilk olarak nitelikli çoğunluk, daha sonra salt çoğunlukla seçimin gerçekleştirilmesidir.

Bu görüşler üzerine Adalet Bakanı, çalışmanın hazırlanma süreçlerinde Türkiye’deki düzenleyici ve denetleyici kurumların kurullarının oluşumunun ve mukayeseli hukuktaki durumun incelendiğini ifade ederken, bir birlik olmadığını her ülkenin farklı düzenleme anlayışında olduğunu belirtmektedir. Bakanlar Kurulunun TBMM içinden çıktığını ve Cumhurbaşkanının halk tarafından seçildiğini belirterek, milli iradeye uygun bir seçimin gerçekleştiğini ifade etmektedir.

25'inci madde görüşmelerinde söz alan İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu, Kanunda ana hizmet birimlerinin tanımlanması, görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi gerektiği görüşü üzerine, Adalet Bakanı, yeni bir kurum olması nedeniyle kurumda iş bölümünü yapmak üzere başkanın yetkili kılındığı, başkanın kurumun ihtiyaç ve iş bölümü konusunda daha doğru görevlendirme yapacağını ifade etmektedir. Şu anda iş bölümü hakkında şekillendirmenin ise ileride başkanın değişiklik yapma hususunda imkanını kısıtlayacağını belirtmektedir.

Komisyonunda söz alan Eskişehir Milletvekili Cemal Okan Yüksel, muhalefet partilerinin verdiği önergelerin kabul edilme konusuna değinerek, kanunun önemli kısımlarında verilen önergelerin kabul görmediğini ve komisyonunda çoğunlukçu yaklaşıma karşı itirazlarını dile getirmektedir. “İstisnalar” başlıklı maddenin en çok tartışılan madde olduğunu belirten Adalet Bakanı, AB yetkilileriyle görüşme yapıldığını, direktif ve diğer uygulamaların incelendiğini ve istisnaların özenle belirlendiğinin altını

çizmektedir. MİT'in istisna olmasının AK'ye üye ve AB'ye üye ülkelerin tamamında geçerli olduğunu belirterek, ülkenin güvenliği için gerekli olduğunu ifade etmektedir.

Komisyonunda söz alan TBB Temsilcisi, avukatların veri sorumlusu olma ihtimaline karşın kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarına yer verilmediğini belirtmektedir. Adalet Bakanı bu konu üzerinde çalışma yapılmasıyla ilgili görüş bildirmiş olup, komisyon üyesi Ali Özkaya'nın bir çalışma olduğunu belirtmesinin ardından "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca" ifadesi maddeye eklenmiştir. Muhalefet milletvekillerinin, çocuklar hakkındaki kişisel verilerin yasa tasarısında düzenlenmemesi üzerine itirazı bulunmaktadır. Adalet Bakanı bu konunun önemine değinerek, Genel Kurula kadar bir değerlendirme yapılmasını ve mukayeseli hukuka da bakılması yönünde görüş bildirmiştir.

Son olarak KVKK tasarısının tümü oylamaya sunulmuş olup, tasarının tümü kabul edilmiştir. Komisyon sözcüsü olarak Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu, Bartın Milletvekili Yılmaz Tunç ve Kahramanmaraş Milletvekili Veysi Kaynak komisyon başkanı tarafından önerilmesinin ardından oylamayla kabul edilmiştir. Muhalefet şerhinin verilmesi için 2 gün süre verilmesiyle toplantı sona ermiştir.

Komisyon görüşmelerine genel olarak bakıldığında, maddelerdeki ifadeler üzerine titizlikle durulmasıyla birlikte verimli bir görüşme gerçekleştirilmiştir. AB yetkilileriyle yapılan görüşmeler, alt komisyon ve komisyon çalışmalarında dikkat edilen konular arasında gelmektedir. Adalet Bakanının gerek komisyon görüşmelerinde gerek arka planda kanun hazırlık süreçlerinde bilfiil hazır bulunduğu ve yakından takip ettiği görülmektedir. Yargıtay Tetkik Hâkimi, Bütçe Mali Kontrol Genel Müdürlüğü Daire Başkanı, Yasama Uzmanı, TBB Temsilcisi ve Akademisyenlerin katkılarıyla komisyon görüşmeleri geniş bir çerçevede ele alınma imkanına sahip olmuştur.

3.3. Kanunlaştırma Aşaması

26. Dönem 1. Yasama Yılı 40. Birleşim 17 Şubat 2016 tarihinde 117 Sıra Sayılı KVKK tasarısı Meclis Genel Kuruluna gelmiştir. 40 maddelik kanun tasarısının temel kanun olarak görüşülmesi önerilmiştir. Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) grup önerisi olarak sunulan tasarının, lehinde ve aleyhinde görüşler paylaşılmaktadır. Tasarının temel kanun olarak görüşülmesinden dolayı tasarının tümünün görüşülmesinin ardından maddelerin görüşülmesinin bölümler halinde gerçekleşeceği ve bölümlerdeki maddelerin tek tek oylanacağı ifade edilmektedir (TBMM Tutanak Dergisi, 2016).

Siyasi parti gruplarının konuşmalarına geçilen kısımda ilk olarak Halkların Demokratik Partisi (HDP) adına Van Milletvekili Bedia Özgökçe Ertan, tasarının hazırlanma sürecinin Başbakanlık teknokratları tarafından yürütüldüğü, şeffaf bir sürecin yaşanmadığını belirtmektedir. Kanunda geniş istisnalara yer verildiğine ve Kişisel Verileri Koruma Kurumunun tamamının iktidar tarafından seçildiğine yönelik eleştirileri bulunmaktadır. Konunun AB'yle bağlı olarak üç dört yılda bir gündeme getirildiği, şimdi ise AB ile mülteci ve vize muafiyeti konularından dolayı hızla hazırlandığının açıkça görüldüğünü ifade etmektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) grubu adına konuşan Eskişehir Milletvekili Cemal Okan Yüksel, kanun tasarısını “fişleme kanunu” olarak nitelendirip, George Orwell’ın 1984 romanına dikkat çekerek eleştirilerde bulunmaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) grubu adına söz alan Bursa Milletvekili Kadir Koçdemir, kanun tasarısının alelacele bir şekilde geçirilmek istenmesinin yanlış olduğunun altını çizerek, konunun enine boyuna müzakere edilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmektedir.

Hükümet adına konuşan Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, kişisel veriler hakkında esas ve usulleri belirleyen bir kanunun bulunmadığını belirterek, bundan dolayı birçok konuda eksiklik yaşandığını dile getirmektedir. Avrupa Bölgesel Savcılık Teşkilatı (Eurojust) ve Europol ile iş birliklerindeki sıkıntılara neden olduğu, Dışişleri Bakanlığının yabancı ülkelerdeki vatandaşların bilgileri veya o ülkelerin vatandaşlarıyla ilgili bilgilerin paylaşılmasında sıkıntıların yaşandığını dile getirmektedir. Ayrıca ticaret ve yatırım konularında aynı sıkıntıların yaşandığını ifade etmektedir. Kişisel verilerle ilgili kanun tasarısı hazırlama sürecinin ilk olarak 1989 yılında komisyon kurulmasıyla başladığına dikkat çekerek, 2006 yılında Bakanlar Kuruluna, 2008 yılında ise ilk defa TBMM’ye geldiğini ancak kanunlaşamadığını belirtmektedir. Yeniden 2011 yılında kanun tasarısının hazırlandığı, 2014 yılında da TBMM’ye gönderildiğini ancak seçim nedeniyle kadük kaldığını ifade etmektedir. Tasarının belki de en uzun süre gündemde kalan, en uzun süre konuşulan, sivil toplum ve AB ile müzakereler neticesinde ortaya çıkan bir tasarı olduğunun altını çizmektedir.

Kanunda kurulması öngörülen Kişisel Verileri Koruma Kurumu’na da değinen Adalet Bakanı, kurumun idari ve mali özerkliğe sahip olduğunu, görev süresi içinde üyelerin görevden alınmasının mümkün olmadığını belirtmektedir. İstisnalar konusunun AB yetkilileri ve mukayeseli hukuka göre düzenlendiğini, milli güvenlikle ilgili istisna konuların tüm dünyada aynı şekilde olduğunu ifade etmektedir.

Şahıslar adına konuşmalar kısmında söz alan İstanbul Milletvekili Zeynel Emre, tasarı sürecine karşı üç tane itirazlarının olduğunu açıklamaktadır. İlk olarak, Kişisel Verileri Koruma Kurumunun bağımsız ve objektif bir anlayıştan uzak bir şekilde kurulmasıdır. İkincisi, istisnalarla birlikte ilgili kişinin rızasının bir öneminin kalmamasıdır. Son itirazını ise, muhalefet partilerinin önergelerinin haklı dahi olsa muhalefet önergesi olarak görülüp kabul edilmemesi olarak açıklamaktadır.

Sonra söz alan Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya, yasa tasarısının hazırlanmasında etkili olan uluslararası belgeler, TCK'daki kişisel verilerle ilgili maddeler ve 2010 Anayasa değişikliği sonucunda kişisel verilerin korunmasının bir hak olarak düzenlenmesine değinerek, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili temel kanun eksikliğine dikkat çekmektedir. Görüşülen kanun tasarısında kişisel verilerin üç şekilde kayıt altına alınabileceğini belirtmektedir. Bunlar, kişinin açık rızasına bağlı olması, kanunda açık hüküm bulunduğu durumlar ve ulusal güvenlik, sağlık durumları, kamu güvenliği, diğer kişilerin hak ve hürriyetlerinin korunması nedenleri olduğu ifade edilmektedir. Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanarak, maddelerin görüşülmesine geçilmesi oylama sonucunda kabul edilmiştir.

18 Şubat 2016 tarihinde 41'inci Birleşimde 1-18 ile 19-30 maddelerini kapsayacak şekilde iki bölüme ayrılan kanun tasarısının ilk bölümü olan 1-18 maddelerinin görüşmelerine başlanmıştır. Siyasi parti gruplarının konuşmalarıyla devam eden görüşme ilk olarak AKP adına Nevşehir Milletvekili Murat Göktürk'ün konuşmasıyla açılmıştır. Göktürk, AB üyelik sürecindeki fasıllara dikkat çekerek, dört fasılın kişisel verilerle ilgili olduğunu belirtmektedir. Muhalefetin “fişleme kanun” söylemine karşı çıkmaktadır. İstisnaların tüm dünyadaki istisnalarla benzer olduğunu ifade etmektedir. Düzenlemenin temel hak ve hürriyetler ve kişi özgürlüklerini savunan bir anlayışla oluşturulduğunu dile getirmektedir (TBMM Tutanak Dergisi, 2016).

MHP Grubu adına söz alan Muğla Milletvekili Mehmet Erdoğan, kanun tasarının önemine dikkat çekerken, kişisel bilgilerin kişilerin mahremeleri olduğunu belirtmektedir. Kişisel verinin toplanması hususunda bütün ayrıntıların açıkça belirtilmesi gerektiğini ifade ederken, mümkün olduğunca en az verinin toplanması gerektiğini savunmaktadır. Sorumlu olarak sadece veri ihlalini gerçekleştirecek personelin değil, aynı zamanda kurumun kendisinin ve siyasilerin de sorumluluk altında olduğunun kanunda belirtilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Özel sektörün topladığı verilere dikkat çekerken, özel sektöre karşı sınırlamanın ve kontrolün olması gerektiğini dile getirmektedir.

HDP Grubu adına konuşan Mardin Milletvekili Erol Dora, tasarının kişisel veri sahibinin haklarından çok veriyi toplayana yönelik bir düzenleme olduğunu altını çizmektedir. İstisnalar üzerinde durmakla birlikte “fişleme kanun” söylemini devam ettirmektedir. Kişilerin özel bilgilerinin devlet veya kendi çıkarları için kullanabilecek kişi ve kurumların eline geçmesinden dolayı kişi hak ve özgürlüklerin tehlike altına girebileceğini ifade etmektedir.

CHP Grubu adına Ankara Milletvekili Murat Emir, Adalet Bakanın aksine komisyon çalışmalarında bulunan biri olarak konunun yeteri kadar konuşulmadığını ifade etmekte ve alelacele hazırlanan bir yasa olduğunu savunmaktadır. Yasayı “istisnalar yasası” olarak adlandıran Emir, oluşturulan üst kurulun siyasi iktidar tarafından oluşturulmasına eleştirilerde bulunmaktadır. AB tüzüğünde olmayan düzenlemelerin tasarıda yer verilmesini eleştirmektedir. DDK’nın 2013/3 sayılı raporu ve Anayasa Mahkemesinin kararına dikkat çekerken, kişisel veriler üzerindeki hassasiyetin artması yönündeki anlayışın yerleşmesi gerektiğinin altını çizmektedir.

Siyasi parti grupları adına görüşmelerin tamamlanmasının ardından şahıslar adına konuşmalara geçilmektedir. İlk olarak söz alan İstanbul Milletvekili Serap Yaşar, yasa tasarısının gecikmiş bir düzenleme olduğunu ifade ederken, bu konuda kapsamlı bir düzenlemenin ilk defa Genel Kurul’un gündemine geldiğini dile getirmektedir. AB müzakere fasılları arasından “yargı ve temel haklar”, “polis iş birliği”, “bilgi toplumu ve medya”, “tüketici ve sağlığın korunması” fasıllarının kanundaki düzenlemelerle yakından ilgili olduğunu belirtmektedir. İkinci konuşmacı olarak söz alan Bitlis Milletvekili Mizgin Irgat, kanun tasarısının amacının gözetim toplumu oluşturmak olduğunu savunmaktadır. Kişisel verilerin kayıt altına alınmasının gerekliliği, kayıt altına alan kişi ve kurumların koruma ihtiyacı duyması ve kurulun kurulmasıyla ilgili soru işaretlerinin olduğunu belirtmektedir. Kanun tasarısının yeteri kadar tartışılmadığını belirtirken, muhalefet partilerinin önerileri doğrultusunda yeniden ele alınması yönünde görüş bildirmektedir. Ayrıca yasadaki istisnalar nedeniyle amaçtan uzak bir düzenlemenin oluşturulduğunu ifade etmektedir.

Tasarının birinci bölümü hakkındaki görüşmeler tamamlanmış olup, bölüm üzerinde soru-cevap şeklinde görüşmeler başlamadan önce söz talep eden İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, tasarıdaki cinsel hayata yönelik hususun kişisel veri olarak kaydedilmesinin Anayasadaki özel hayatın gizliliğine aykırı olduğunu belirtirken, Anayasaya aykırılık iddiasında bulunmaktadır. Buna yönelik meclis başkan vekili Mehmet Akif Hamzaçebi, İç Tüzüğün 38’inci maddesi gereği, komisyonlar tasarı ve

teklifleri ilk olarak Anayasanın metni ve ruhuna uygun olup olmadığını kontrol etmekle yükümlü kılındığını hatırlatarak, komisyonun bu işlemlerden geçerek Genel Kurula göndermiş olduğu tasarı hakkında Genel Kurulun bu yönde yapacağı bir işlem olmadığını ifade etmektedir. Ek olarak İç Tüzüğü'nün 84'üncü maddesi gereği, Anayasaya aykırılığı siyasi parti grupları veya yükümlü milletvekillerinin önerge vererek ileri sürebildiğini, önergenin kabulü halinde maddenin çıkarıldığını belirtmektedir.

Soru-cevap kısmında ilk sorunun sahibi İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, Devletin neden kişilerin cinsel hayatını kayıt altına aldığını ve Anayasanın özel hayatın gizliliği ilkesine aykırılık teşkil edip etmediği sormaktadır. Sonraki soruların kişisel verilerle ilgili olmamasından dolayı belirtilmemiştir. Tanal'ın sorusuna cevaben Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, cinsel hayatla ilgili verilerin işlenemeyeceğini ancak istisna olarak sağlıkla ilgili olduğu zaman işlenebileceğini belirtmektedir. Sadece sağlık konusunda teşhis ve tedavi amaçlı sağlık birimleri tarafından veri işlemenin mümkün kılındığını ve amacın bu yönde olduğunu ifade etmektedir.

Birinci bölüm üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından madde ve madde önergelerinin görüşülmesine geçilmektedir. 1'inci madde üzerinde üç önerge bulunmakta olup, komisyon ve hükümet önergelere katılmamaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Bitlis Milletvekili Mizgin Irgat, yeterli bir tartışma sürecinin yapılmadan hükümete yakın akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda eksik bir kanun tasarısının oluşturulduğunu dile getirmektedir. Kanunun amacının aksine devletin daha çok gözetimi mümkün kılan bir düzenin kurulmak istendiğini ifade etmektedir. İkinci önerge hakkında söz alan Muğla Milletvekili Ömer Süha Aldan, yasanın temel amacının kişisel verilerin korunmasından çok, kişisel verilerin ticari bir araç olarak pazarlanması olduğunu belirtmektedir. Ortak aklın egemen kılınması gerektiğinin altını çizmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz alan Osmaniye Milletvekili Ruhi Ersoy, konunun mahremiyetle ilgili olduğuna dikkat çekerken, teorik bilgiler vermektedir. 1'inci maddenin oylamaya sunulmasının ardından 1'inci madde kabul edilmiştir.

2'nci madde üzerinde üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge için söz alan Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu, 28'inci maddedeki istisnaların 2'nci kapsam maddesini devre dışı bıraktığını ifade etmektedir. Tasarının kişisel verileri korumak için değil, insanları fişlemek için kişisel verileri toplamayı koruma altına aldığını belirtmektedir. Yasanın belirsizlik ve Anayasaya aykırı maddelerden oluştuğunu dile getirmektedir. İkinci önerge için söz hakkı alınmamış olup, son önerge için Adana Milletvekili Meral Danış Beştaş, kanunun kişisel verilerin güvenliği ve gizliliğinin

kamunun elinde bir araca dönüşmesinden dolayı önemli riskler barındırdığını ifade etmektedir. Komisyon ve hükümetin katılmadığı önergeler kabul edilmemiş olup, 2'nci madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

3'üncü madde hakkında üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Şanlıurfa Milletvekili Osman Baydemir, yasanın, kişilerin özel hayatı hakkında veri depolanmasını yanlış bir şekilde düzenlediğini belirtmektedir. 3'üncü maddedeki ilgili kişiyi “fişlenen kişi”, veri işleyen kişiyi, “fişleyen kişi” olarak tanımlamaktadır. Yasanın genelinin, yasanın ruhuna ve kanunun adıyla bağdaşmadığını ifade etmektedir. İkinci önerge hakkında konuşan Hatay Milletvekili Mehmet Necmettin Ahrazoğlu, tasarının anayasal zorunluluğun yanı sıra diğer kanunların uygulanmasındaki sıkıntıların çözüme kavuşturulması için düzenlendiğini ifade etmektedir. Ancak kanun çıkarılsa bile bugünkü anlayış itibarıyla kişisel verilerin korunmasının zor olduğunu belirtmektedir. Üçüncü önerge için söz alan Gaziantep Milletvekili Mehmet Gökdağ, alt komisyonda açık rızanın daha somut olarak ortaya konması konusunda ortak karara varıldığını ancak komisyon görüşmelerinde Adalet Bakanlığının itirazı sonucunda değişikliğin iptal edildiğini ifade etmektedir. Açık rızanın yazılı bir şekilde belirtilmesinin belirsizlikleri kaldırmanın en iyi yolu olduğunun altını çizmektedir. Komisyon ve hükümetin katılmadığı önergeler kabul edilmemiştir. 3'üncü madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

4'üncü madde üzerinde üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz almak isteyen Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran, 4'üncü maddedeki genel ilkelerin “meşru amaçlar” kısmının kimin belirleyeceği konusunda kafa karışıklığı olduğunu belirtmektedir. İstisnaların kanunun ilk maddelerini anlamsız hale getirdiğini, toplumu kutuplaştıran bir düzenleme olduğunu ifade etmektedir. Kanunla ilgili yeniden değerlendirme yapılmasını, kişi hak ve hürriyetlerini koruyan bir düzenlemenin gelmesini dileyerek sözlerini noktalamaktadır. İkinci önerge hakkında söz alan Erzurum Milletvekili Kâmil Aydın, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Üçüncü önerge hakkında konuşan Bursa Milletvekili Erkan Aydın, kişisel veriler kavramını, tarihin en çok tartışılan konularından biri olarak nitelendirmektedir. 4'üncü maddenin muğlak ifadelerle dolu olduğunun altını çizerken, açık ve net ifadeler kullanılmamasından dolayı yeni sıkıntıların doğacağını belirtmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler kabul edilmemiş olup, madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

5'inci madde üzerinde üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan İstanbul Milletvekili Zeynel Emre, yasanın amacında bulunan hukuki yararın istisnalarla ortadan kaldırıldığını belirtmektedir. Kişisel verilerin işleme şartlarındaki istisnaların

net bir şekilde belirtilmediği ve suistimal edilebilir halde olduğunu ifade etmektedir. Maddenin 2’nci fıkrasının (f) bendindeki “meşru menfaat” kavramının ne olduğunun açık bir şekilde belirtilmediğine değinmektedir. İkinci önerge hakkında gerekçe belirtilmiş olup, maddedeki “alenileştirme” ve “meşru menfaat” kavramlarıyla ilgili karşı görüş bulunmaktadır. Üçüncü önerge hakkında da gerekçe bulunmakta olup, çocuklarla ilgili bir düzenlemenin tasarıda olmamasına yönelik önerge verilmiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler kabul edilmemekle birlikte, madde oylama sonucunda kabul edilmiştir. Birleşime ara verilmesinin ardından tasarı görüşmelerinin komisyonun yerinde olmamasından dolayı ertelenmiştir.

24 Şubat 2016 tarihindeki 43’üncü Birleşimde 6’ncı madde üzerindeki önergelere geçmeden önce söz isteyen Ankara Milletvekili Levent Gök, görüşülen kanun tasarısının gerekçesinde belirtildiği gibi, AB tam üyelik sürecinde müzakere fasıllarının dördünün doğrudan kişisel verilerle ilgili olmasından dolayı kanunun yürürlüğe girmesinin gerekli olduğunu hatırlatmaktadır. AB’nin kişisel verilerle ilgili yaptığı ve değerlendirme aşamasına gelen yeni bir düzenlemenin olduğunu belirtirken, AB ile müzakere sürecinin kesintisiz sürdürülebilmesinin yolunun yeni düzenlemeye uygun bir kanunu görüşmekten geçeceğini altını çizmektedir. AB’nin öngörüsü doğrultusunda tüzüğün önümüzdeki aylarda kabul edileceğini sözlerine eklemektedir. Son olarak tüzüğün kesinleşmesine kadar kanun görüşmelerinin ertelenmesini talep etmektedir. Birleşime ara verilmesinin ardından meclis başkan vekili Pervin Buldan, İç Tüzüğün 88’inci madde gereği milletvekillerinin tasarı ve tekliflerinin komisyona geri gönderme yönünde önerge sunmalarının mümkün olmadığını belirtmektedir. Sayın Gök’ün talebiyle ilgili işlem yapılamayacağını dile getirmektedir (TBMM Tutanak Dergisi, 2016).

Konu hakkında usul tartışması talebinin bulunmasından dolayı usul tartışması açılmıştır. Lehte ve aleyhte konuşmacıların belirlenmesinin ardından 117 sıra sayılı KVKK tasarısının geri çekilme talebinin karşılık bulmamasının İç Tüzüğe uygun olup olmadığının görüşülmesi için lehte konuşmak üzere söz alan İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan Kubat, Türkiye’de yasal düzenleme oluştururken daha kesinleşmemiş bir genelge için görüşmelerin ertelenmesini talep etmenin Anayasaya ve milli iradeye aykırı olduğunu ifade etmektedir. Bundan dolayı kanun görüşmelerinin devam etmesi yönünde görüş bildirmektedir. Sataşmadan dolayı söz alan Ankara Milletvekili Levent Gök, AB’nin yeni düzenlemesine uygun olarak hazırlanmayan kanunun bir süre sonra kadük hale geleceğini belirterek, tekrar Meclis’in toplanıp yeni bir düzenleme için mesai harcayacağını ifade etmektedir. AB ile müzakere sürecinde zor duruma düşmemek için

yeni düzenlemenin çıkmasını beklemenin gerektiğinin tekrar altını çizmektedir. Buna karşılık Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, ifade edilen durumu dikkate aldıklarını dile getirmektedir. Ardından sözlerine devam eden Gök, muhalefet olarak amaçlarının AB'nin ve Anayasa Mahkemesinin reddetmeyeceği bir kanun hazırlamak olduğunu belirtmektedir.

Aleyhte konuşmak için söz alan Eskişehir Milletvekili Cemal Okan Yüksel, AB'nin hazırladığı yeni tüzüğün yürürlüğünde, 1995 tarihli direktifin yürürlükten kalktığının belirtildiğine dikkat çekerken, görüşülen kanunun yürürlükten kalkmış bir direktife göre hazırlandığının altını çizmektedir. Kanun görüşmelerinin bütçe görüşmelerinden sonra devam etmesi yönünde taleplerini yinelemektedir. Eskişehir Milletvekili Cemal Okan Yüksel'in konuşmasına ilişkin söz alan Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, daha önce kanunun 2008 ve 2014 yıllarında TBMM'ye geldiğini hatırlatırken gerek yürürlükteki direktifin gerekse yeni tüzüğün birlikte incelendiğini ifade etmektedir. Yeni tüzüğün en az yüzde doksan oranında kanun tasarısına yansıtıldığını sözlerine eklemektedir. Adalet Komisyonu başkanı Ahmet İyimaya komisyonun tasarımı geri çekmeyeceğine ilişkin konuşmasında, alt komisyonda belirtilen hususların değerlendirildiğini dile getirmektedir.

Lehte konuşmak üzere söz alan Bitlis Milletvekili Mizgit Irgat, Genel Kurul çalışmalarına göndermede bulunarak komisyon çalışmalarında da muhalefet önergelerinin kabul görmediğinin altını çizerken, retçi bir anlayışın hâkim olduğunu ifade etmektedir. Yasanın meşruluğunun ve konunun halk huzurunda iyi tartışılmadığını belirtmektedir. Yasanın başlarda kişi hak ve özgürlüklerine yönelik koruyucu bir yasa olarak gözüktüğünün ancak istisnalarla bu görünümünden uzaklaştığını dile getirmektedir. Kanun tasarısının geniş bir çerçevede ve muhalefetin önerilerini dikkate alarak yeniden tartışılması gerektiği konusunda görüş bildirmektedir. Sataşmalardan dolayı geçen konuşmaların ardından usul tartışmasının son konuşmacısı İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu, Anayasanın 20'nci maddesi gereği kanun çalışması yapılmasını olumlu karşıladıklarını belirtirken, kişisel verilerin korunması amacıyla bütünleşmiş bir düzenlemenin yapılmasının gerekli olduğunu ifade etmektedir. Fişleme kaygılarını giderecek bir tasarı beklediklerini ve Genel Kurul'da verdikleri önergeler doğrultusunda bu eksikliklerin giderileceğini belirterek sözlerini noktalamaktadır. Usul tartışmasına yönelik lehte ve aleyhte konuşmaların tamamlanmasıyla tutumda bir değişiklik olmamıştır. Muhalefetin tutumun oya sunulması yönünde taleplerine karşılık oylama sonucunda tutumda değişiklik olmamıştır. Görüşmeler kaldığı yerden devam etmektedir.

Görüşmelere geçilmeden önce söz alan Ankara Milletvekili Levent Gök, kanun tasarısının tali komisyonlarda görüşülmemesini ciddi bir eksiklik olarak nitelendirmektedir. Tali komisyonların neden rapor vermediklerini ve kanunun komisyon tarafından; Anayasa Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Plan ve Bütçe Komisyonuna göndermek için geri çekilmesi gerektiğini belirtmektedir. Konuya yönelik açıklama yapmak isteyen Adalet Komisyonu Sözcüsü Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu, tali komisyonların kendilerine havale edilen tasarı ve teklifleri görüşmekte ve rapor hazırlamakta takdir haklarının olduğunu belirtmektedir. Bu konu hakkında İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun görüşme yapmayacağını ve rapor düzenlemeyeceğini 22/01/2016 tarihinde, Plan ve Bütçe Komisyonu 20/01/2016 tarihinde, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu 20/01/2016 tarihinde komisyona gönderdiğini belirtmektedir. Bu konuda komisyon başkanlarının takdir hakkına sahip olduğunu belirtirken, komisyon başkanlarının takdir haklarını kullanarak bu yönde irade belirttiklerini ifade etmektedir. Kanun görüşmelerinin aksamasını etkileyecek bir durumun olmadığını sözlerine eklemektedir. Görüşe karşılık konuşan Ankara Milletvekili Levent Gök, komisyonun görevinin kendisine havale edilen konularda görüş bildirmek olduğunu ifade etmektedir. Komisyon başkanının iradesinin kendi görüşü olduğunu belirtirken, komisyon başkanlarının takdir hakkının olmadığını savunmaktadır. Cevaben konuşan Adalet Komisyonu Sözcüsü Hakan Çavuşoğlu, yapılan işlemin önceden beri teamül haline gelen bir işlem olduğunu belirtmektedir. İç Tüzüğün 26'ncı maddesi ve 26'ncı maddesi gereği yapılan işlemde bir sakınca olmadığını belirtmektedir. Ardından Ankara Milletvekili Levent Gök, yapılan işlemin doğru olmadığını dile getirirken, tutumunda ısrarını belirtmektedir. Birleşime ara verilmesinin ardından görüşmeler devam etmektedir.

Meclis başkan vekili Pervin Buldan'ın tali komisyon olarak belirlenen 4 ihtisas komisyonun tasarımı görüşmeyeceklerine dair yazısını Adalet Komisyonuna bildirdiklerinin görüldüğünü belirtmekte olup, buna istinaden tasarı görüşmelerinin başladığını ifade etmektedir. Görüşülen tasarının İç Tüzük ve Meclis teamüllerine uygun olduğunu belirtirken, yapılacak bir işlemin bulunmadığını sözlerine eklemektedir. Buna karşılık söz alan Ankara Milletvekili Levent Gök, konu hakkında usul tartışması açılmasını istediklerini belirtmektedir. 117 sıra sayılı Kanun Tasarısının tali komisyonlarda görüşülmemesinden dolayı geri çekme talebinin karşılık bulmamasının İç Tüzüğe uygunluğu hakkında yapılan görüşmede ilk sözü alan İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan Kubat, usul oyunlarının amacının kanunu geciktirmek olduğunu

belirtmektedir. Tali komisyonun görüş belirtmemesinin ardından ana komisyonun çalışması sonucunda Genel Kurula gelmiş olan tasarının görüşülmesinde yeterli şartların sağlandığını ifade etmektedir. Aleyhte söz alan Ankara Milletvekili Levent Gök, usul oyunlarıyla kanunun geciktirildiği ifadelerini reddettiklerini belirtmektedir. Kanunun sayısal çoğunluğa dayanarak aceleyle geçirilmek istendiğinin altını çizmekte ve bütçe görüşmelerinden sonra uzlaşmış maddeleri bir günde geçirme önerisinde bulunmaktadır. Yasanın bu haliyle geçmesi halinde Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve AB'ye götüreceklerini belirtmektedir. Üzerinde uzlaşmış bir metnin geçirilmesi yönündeki görüşünü yinelemektedir. Sataşmalarla devam eden görüşmenin sonunda söz sırası gelen Muş Milletvekili Ahmet Yıldırım, kişisel verilerin saklanması için bütçenin gerektiği konuların Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi gerektiğini ifade etmektedir. Cevap olarak konuşan Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya, söz konusu bütçenin Başbakanlık bütçesinden karşılanacağını kanunda belirtildiğini dile getirmektedir. Son konuşmacı olarak söz alan Manisa Milletvekili Erkan Akçay, tali komisyonlarının kendilerine havale edilen tasarı hakkında görüşme gerçekleştirmeyip rapor sunmamalarını keyfi bir davranış olarak nitelendirmektedir. Tasarının tali komisyonlarda mutlaka görüşülmesi gerektiğini belirtmektedir. İç Tüzüğün 26'ncı maddesinin yanlış yorumlandığının altını çizerken, komisyon başkanlarının komisyonu toplantıya çağırma gibi bir durumun söz konusu olmadığını ifade etmektedir. İç Tüzük hükümlerinin keyfi davranıştan uzak ve doğru bir şekilde uygulanması gerektiği yönünde görüş bildirmektedir. Konuşmaların tamamlanmasının ardından tutumda bir değişiklik olmamıştır.

Şanlıurfa Milletvekili Osman Baydemir söz talebinin ardından Kanunun AB müzakere sürecinin bir parçası olmasından dolayı AB Uyum Komisyonuna gelmesi gerektiğini belirtmektedir. AB müzakere sürecinin bir parçası olarak gösterilen kanunun AB Uyum Komisyonunda görüşülmemesinin, kanunun ruhuna aykırı olduğunu ifade etmektedir. Cevaben konuşan Adalet Komisyonu Sözcüsü Hakan Çavuşoğlu, önceki oturumda bununla ilgili gerekli açıklamaların yapıldığını hatırlatarak görüşmelerin devam etmesi gerektiğini belirtmektedir. Meclis başkan vekili Pervin Buldan'ın İç Tüzüğün 73'üncü maddesi gereği kanun tasarılarının havalesine ilişkin şu anda yapılacak bir işlemin bulunmadığını belirtmektedir. Şanlıurfa Milletvekili Osman Baydemir'in usul tartışması talebinin karşılık bulmamasının ardından birleşime ara verilmiştir.

Komisyon ve hükümetin yerinde olmasıyla devam eden görüşmelerde 6'ncı madde hakkında dört önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Eskişehir

Milletvekili Cemal Okan Yüksel, yasanın “fişleme yasası” olarak nitelendirilmesine neden olan maddenin 6’ncı madde olduğunu belirtirken, hükümet ve komisyonun bu maddeyle ilgili değişiklik önergesi vermelerini olumlu karşıladıklarını ifade etmektedir. “Kişinin açık rızası olmasa dahi kurul yeterli önlemleri alırsa bu bilgiler işlenebilir” ifadesinin kurul’un belirlenmesi itibarıyla Cumhurbaşkanlığı ve Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmesi ve muğlak ifadelerden dolayı maddenin fişlemeye açık olduğu belirtilmektedir. Kılık kıyafet, din, mezhep, cinsel hayat hakkındaki verilerin neden kaydedildiğine yönelik eleştiride bulunmaktadır. İkinci önerge hakkında söz alan Bitlis Milletvekili Mizgin Irgat, 6’ncı maddenin Anayasa, TCK’nın ilgili maddeleri ve direktifin ilgili maddelerine aykırı olduğunu belirtmektedir. “Kurulun yeterli önlemleri alması” ifadesinin daha açık bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini sözlerine eklemektedir. Üçüncü önerge hakkında söz alan Isparta Milletvekili Nuri Okutan, yasanın hükümet tarafından çok üzerinde durulmadığı ve çeviri faaliyetleri üzerinden aceleyle geçirildiği yönünde kanaatinin olduğunu belirtmektedir. Kılık kıyafet ve siyasi düşüncenin kayıt altına alınmasına bir anlam veremediğini dile getirirken, Anayasada yer alan kişinin temel hak ve hürriyetlerinin korunmasının dikkate alınarak düzenleme yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler kabul edilmemiştir. Son önergede iktidar partisinin önergesi bulunmaktadır. Maddedeki istisnaların kapsamının açıklığa kavuşturmak amacıyla Komisyonun takdire bıraktığı ve hükümetin katıldığı önerge oylama sonucunda kabul edilmiştir. Değişiklik sonucunda oylamaya sunulan madde kabul edilmiştir. Birleşime ara verilmesinin ardından komisyonun yerinde olmamasından dolayı görüşme ertelenmiştir.

22 Mart 2016 Tarihinde 59’uncu Birleşimde görüşülmeye devam eden kanun tasarısı 7’nci madde önerge işlemleriyle devam etmektedir. 7’nci maddenin kapalı oturumda görüşülmesine dair CHP Grup başkan vekili Engin Altay’ın önergesi bulunmaktadır. Önerge doğrultusunda 7’nci madde kapalı oturum yapılarak görüşülmüştür. Sonraki oturumda madde oylamaya sunulurken kabul edilmiştir (TBMM Tutanak Dergisi, 2016).

8’inci madde üzerinde üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Adana Milletvekili Meral Danış Beştaş, kişinin rızası dışında üçüncü kişilere veri aktarımının istisnalarla olanaklı hale getirilmesine karşı eleştiride bulunmaktadır. Kişinin açık rızası dahilinde kişisel verilerin korunduğu belirtilmesine rağmen rızanın çerçevesinin geniş bırakılmasından dolayı hakkın korunmasının tehlikeye girdiğini belirtmektedir. Diyarbakır Milletvekili İdris Baluken’in önerge üzerinde karar yeter sayısı

istemektedir. Meclis başkan vekili Ahmet Aydın'ın karar yeter sayısını aradığı oylama sonucunda karar yeter sayısı çıkmamıştır. Oturuma beş dakika ara verilmiştir. Sonraki oturumda önerenin oylamaya sunulması sonucunda karar yeter sayısı oluşmuş ve önerge kabul edilmemiştir. İkinci önerge için söz alan Ankara Milletvekili Murat Emir, görüşülen kanunun söylendiği gibi kişilik haklarını korumak üzere değil kişisel verilerin rahatça işlenmesini, kullanılmasını ve gerektiğinde satılması için çıkarıldığını belirtmektedir. AB ile müzakere süreci gözetilerek hazırlanan kanunun istisnalarla rızasız veri işlemini olanaklı hale getirmesinin AK'nın tüzük önerisinin 123'üncü paragrafıyla çeliştiğini belirtmektedir. Üçüncü önerge üzerinde söz isteyen Kocaeli Milletvekili Saffet Sancaklı, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler kabul edilmemiştir. 8'inci madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

9'uncu madde hakkında 4 önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan İzmir Milletvekili Müslüm Doğan, Anayasanın 20'nci maddesine dikkat çekerken, tasarının AB mevzuatının ruhuyla bağdaşmadığını ifade etmektedir. Maddenin temel hak ve özgürlüklerden daha üstün tutularak kişisel verilerin işlenebilmesini ve aktarılmasını düzenlediğini belirtmektedir. İkinci önerge iktidar partisinin vermiş olduğu bir önerge'dir. Önerge, maddeye bir fıkra eklenmesini talep etmektedir. Gerekçe olarak verilerin yurt dışına aktarımında ülke ve kişi menfaatlerinin zarar göreceği durumlarda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının izni doğrultusunda kurul'un izninin alınmasını düzenlemektedir. Komisyonun uygun görüşe bıraktığı hükümetin kabul ettiği önerge oylama sonucunda kabul edilmiştir. Üçüncü önerge hakkında söz isteyen Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer, 8'inci ve 9'uncu maddelerde kişinin rızası dışında verilerin üçüncü kişilere ve yurtdışına aktarılmasının kişinin iradesini yok saydığını belirtmektedir. Kurulların tarafsızlığının sözde kaldığını, uygulamada gerçekleşmediğine dikkat çekmektedir. Son önergede konuşmacı olmamakta olup gerekçede muğlak ifadenin maddeden çıkarılmasının öngörüldüğü belirtilmiştir. Hükümetin katıldığı önerge dışında sunulan önergelerin kabul edilmemesinin ardından 9'uncu madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

10'uncu madde üzerinde üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz isteyen İstanbul Milletvekili Garo Paylan, kanunun tekrar görüşülmesini ve demokratik bir anayasanın oluşmasına kadar kanunun geçmemesini önermektedir. Karar yeter sayısının istendiği önergede karar yeter sayısının bulunmamasından dolayı oturuma ara verilmiştir. Sonraki oturumda önerenin oylamaya sunulması sonucunda karar yeter

sayısı oluşmuş ve önerge kabul edilmemiştir. İkinci önerge hakkında söz alan Afyonkarahisar Milletvekili Burcu Köksal, yasanın, istisnalarla kişisel verileri koruma amacının dışına çıkarıldığını belirtirken amacın fişlemek olduğunu ifade etmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz isteyen Ankara Milletvekili Mustafa Mit, veri sorumlusunun öneminin altını çizerken, veri sorumlusunun detaylı bir şekilde ayrı maddede düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Veri sorumlusunun, kişisel verileri elde etmesiyle ilgili kişilere bilgi vermesinin belgelendirme şartının mutlaka yasada belirtilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Tasarıdaki “rıza” kavramının “aydınlatılmış rıza” olarak değiştirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler kabul edilmemiştir. 10’uncu madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

11’inci maddeyle ilgili üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz isteyen Ankara Milletvekili Erkan Haberal, “özel nitelikli kişisel veri” olarak sınıflandırılan verilerin işlenmesinin yazılı olduğu maddelerde Anayasaya ve insan haklarına aykırı ifadelerin olduğunu belirtmektedir. İkinci önergeyle ilgili söz alan Kars Milletvekili Ayhan Bilgen, 2013 yılındaki DDK’nın kişisel verilerin korunmasıyla ilgili raporuna dikkat çekerken, kişisel verilerin yer aldığı kısımların açık bir şekilde yayımlandığını dile getirmektedir. Kurumların kişisel verileri korumaya yönelik strateji ve politika belgelerinin olmadığına dair tespitlerin olduğunu sözlerine eklemektedir. Raporun sonuç kısmında kurumların eksiklikleri gidermesi için ciddi ve acil düzenlemelere ihtiyaç olduğunun belirtildiğine değinerek konunun ciddiyetinin altını çizmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz almak isteyen Balıkesir Milletvekili Namık Havutça, uzlaşma kültürüyle bağdaşan bir tartışma ortamında Avrupa normlarına ve evrensel değerlere uygun bir düzenlemenin oluşturulması gerektiğini belirtmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler kabul edilmemiştir. Ardından madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

12’nci madde üzerinde üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz isteyen İstanbul Milletvekili Filiz Kerestecioğlu, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. İkinci önerge hakkında söz alan Gaziantep Milletvekili Mehmet Gökdağ, kanunun 1995 kriterlerine göre hazırlandığını hatırlatırken, 2015 yılı kriterlerinin rıza’nın önemini dikkate alarak hazırlandığını belirtmektedir. Kanundaki “rıza” kavramının arka planda bırakıldığına eleştiride bulunmaktadır. Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi, ortadan kaldırılmasına yönelik usul ve esasların yönetmelikle düzenlemesinin fişlemeye zemin hazırladığını belirtmektedir. Üçüncü önerge üzerinde söz alan Antalya Milletvekili

Ahmet Selim Yurdakul, kanunun, kişisel verilerin korunması amacının dışında verilere erişim ve verilerin paylaşımına yönelik hazırlandığını belirtmektedir. Kişinin açık rızası olmadan özel nitelikli kişisel verilerinin, sağlık hizmetlerinin yönetiminde ve finansmanında kullanılabileceğini ifade etmektedir. Komisyon ve hükümetin katılmadığı önergeler oylama sonucunda kabul edilmemiştir. 12'nci madde oylamaya sunulmasının ardından kabul edilmiştir.

13'üncü madde üzerinde üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz isteyen Balıkesir Milletvekili Namık Havutça, kişilere Anayasada ve kanunda tanınan hakkın yerine getirilmesinin devletin görevi olduğunu belirtirken, parayla verilmesinin Anayasaya aykırı olduğunu ifade etmektedir. İkinci önerge üzerine söz alan İstanbul Milletvekili Arzu Erdem, tasarıdaki açık ve net olmayan ifadelerden dolayı tereddütlerin oluştuğuna ve kişisel verileri koruma anlayışının tam anlamıyla hâkim kılınmadığını dikkat çekmektedir. Yargının tereddütte bulunmaması için belirleyici düzenlemelerin yapılması gerektiğine ve cezai yaptırımların caydırıcı nitelikte olması gerektiğinin altını çizmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz isteyen Diyarbakır Milletvekili İmam Taşçier, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylama sonucunda kabul edilmemiştir. Madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

14'üncü madde hakkında üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Bingöl Milletvekili Hişyar Özsoy, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. İkinci önerge hakkında söz isteyen Mersin Milletvekili Baki Şimşek, Türkiye'de 1 milyona yakın kişinin telefonunun yasa dışı dinlendiğini ve kişisel verilerin izinsiz paylaşıldığını belirtmektedir. Üçüncü önergeyle ilgili söz alan Eskişehir Milletvekili Cemal Okan Yüksel, AB normlarında bulunan dört temel ilkeye değinmektedir. "İlgili kurulun demokratik yollarla seçilmesi", "kurulu denetleyecek başka bir kurulun olması", "bütün kişisel verilerin hukuki yollarla temin edilmesinin şarta bağlı olması" ve "temel hak ve özgürlüklerle ilgili kişisel verilerin çok sıkı koruma altında olması" şeklinde açıklamaktadır. Bu ilkelerin kanunda dikkate alınmamasına yönelik eleştirilerini dile getirmektedir. TCK'nın 135'inci maddesinin, KVKK'nın 6'ncı maddesiyle geçersiz kılındığını belirtmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylama sonucunda kabul edilmemiştir. 14'üncü madde oylama sonucunda kabul edilmiştir. Birleşime ara verilmesinin ardından komisyonun yerinde bulunmamasından dolayı görüşme ertelenmiştir.

23 Mart 2016 tarihindeki 60'ıncı Birleşimde madde görüşmeleri 15'inci maddeyle devam etmektedir. 15'inci madde hakkında üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Uşak Milletvekili Özkan Yalım, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. İkinci önerge hakkında söz isteyen Ankara Milletvekili Mustafa Mit, rıza konusuna dikkat çekerken, kişisel verilerin kişinin rızası dışında işlenmesini tasarının ruhuyla bağdaşmadığını ifade etmektedir. Maddenin 7'nci fıkrasında hukuka aykırılık durumunun ortaya çıkması halinde verinin aktarımına ve işlenmesine kurulun karar vermesine yönelik eleştirisi bulunmaktadır. Hukuka aykırı durumda veri işlenmesinin ve aktarımının durdurulması gerekirken, kararın kurula bırakılmasını işlemin devam etmesi yönünde açık kapı bırakılmak istendiğine dikkat çekmektedir. Hukuka aykırılığın ve maddedeki ifadenin kurulu zan altında bırakmamak adına açık bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz alan Adana Milletvekili Meral Danış Beştaş, kanunun, mutlak uzlaşının sağlanmasıyla çıkarılması gerektiğini vurgulamaktadır. AB'ye uyumu sağlamak amacıyla çıkarılmak istenen kanunun, AB ile uyumsuz bir şekilde hazırlandığını belirtmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler kabul edilmemiştir. 15'inci madde oylama sonucunda kabul edilmiştir (TBMM Tutanak Dergisi, 2016).

16'ncı madde üzerinde üç adet önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında konuşan İzmir Milletvekili Ertuğrul Kürkcü, tasarının AB mevzuatına uyum sağlamak için çıkarılmak istendiği ancak Türkiye'nin uzun yıllardır devlet yönetme şeklinin AB'nin yönetim şekliyle çelişki yarattığını belirtmektedir. Bu bağlamda AB'nin bu konuyu hesap verebilirliğin sağlanması amacıyla düzenlediğini fakat Türkiye'nin bu amaçtan uzak bir şekilde düzenlediğini ifade etmektedir. Önergenin karar yeter sayısı ile oylanması isteminin ardından önergede karar yeter sayısı bulunamamıştır. Birleşime ara verilmesinin ardından yapılan oylama sonucunda karar yeter sayısı sağlanmış ve önerge kabul edilmemiştir. İkinci önerge hakkında söz isteyen Denizli Milletvekili Kazım Arslan, iktidarın, vatandaş koruyamayan bir anlayışla yönetildiğini belirtirken, aynı iktidarın kişisel verileri koruyan bir yasa hazırlamasının mümkün olmadığını ifade etmektedir. Üçüncü önergeyle ilgili söz alan Aydın Milletvekili Deniz Depboylu, AKP'nin, kanunlaştırma aşamasında önerge üzerindeki konuşmaları birkaç kişi dışında takip etmediğini dile getirmektedir. Sadece oylama sırasında oy kullanmak için Genel Kurul'a geldiklerini belirtmektedir. Çocukları korumaya yönelik verdikleri önerge teklifinin reddedildiğini hatırlatırken, çocukların korunmasının yasada ve yönetmeliklerde yer alması halinde çocukları olan bireylerin farkındalıklarının

artabileceğini ifade etmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylama sonucunda kabul edilmemiştir. Madde oylamaya sunulmasının ardından kabul edilmiştir.

17'nci maddeyle ilgili üç adet önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz isteyen Gaziantep Milletvekili Mahmut Toğrul tasarının, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'ne aykırı olduğunu belirtirken, ifade özgürlüğü ve özel hayatın gizliliğini dikkate almadığını ifade etmektedir. Önerge üzerinde karar yeter sayısının istenmesinin ardından karar yeter sayısı bulunamamıştır. Birleşime ara verilmiştir. Sonraki oturumda oylama sonucunda karar yeter sayısı bulunmakta olup önerge kabul edilmemiştir. İkinci önerge üzerinde söz isteyen Zeynel Emre, tasarının uzlaşma oluşturularak hazırlanmış olması gerekirken, iktidar partisinin tek taraflı hazırlayıp, sunması ve muhalefet önergelerini dikkate almamasından dolayı günlerdir Meclis'te tartışılmakta olduğunu dile getirmektedir. Yasadaki istisnalar ve kurulun oluşturulma şekline yönelik eleştirilerini dile getirirken, tasarımı, iktidar partisinin kendisini korumaya yönelik planladığını belirtmektedir. Diğer ülkelerden farklı olarak tasarıda, kişilerin kılık kıyafet ve mezhebinin özel nitelikli kişisel veri olarak kayıt altına alınmasının düzenlendiğini belirtirken, bu hususun tasarıdan çıkarılması gerektiğini ifade etmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz isteyen Arzu Erdem, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Komisyon ve hükümetin katılmadığı önergeler kabul edilmemiştir. Madde oylamaya sunulmasının ardından kabul edilmiştir.

18'inci madde üzerinde üç önerge vardır. İlk önerge hakkında söz alan İstanbul Milletvekili Filiz Kerestecioğlu, tasarının, 2016 yılında onaylanması planlanan tüzük yerine neden 1995 yılındaki direktife göre hazırlandığı sorusunu sormaktadır. Devamında 21 yıl önceki şartlara göre hazırlanan direktifin günümüz şartlarına uygun olmadığını sözlerine eklemektedir. "Açık rıza" kavramına yönelik açık rızanın belirlenme koşullarının tasarıda yer almadığını belirtmektedir. Kurulun oluşma şekli, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine yönelik eleştirilerde bulunmaktadır. Kanun taslağının 2016 tüzük metnine uygun olması gerektiğini dile getirmektedir. İkinci önerge hakkında söz isteyen Balıkesir Milletvekili Mehmet Tüm, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Üçüncü önerge hakkında söz alan Osmaniye Milletvekili Ruhi Ersoy, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Hükümet ve komisyon önergelere katılmamıştır. Madde oylama sonucunda kabul edilmiştir. Böylelikle birinci bölüm üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

İkinci bölüm 19 ile 33'üncü maddelerden oluşmaktadır. İkinci bölüm hakkındaki görüşmeler grupların konuşmalarıyla başlamaktadır. İlk olarak MHP Grubu adına

konuşan Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak, tasarının, kurumun yapısının düzenlendiği bölüm ve istisnalardan dolayı tasarının uygulanamaz olduğunu belirtmektedir. Kurul üyelerinin belirlenmesi işleminin konunun uzmanları arasından seçimle belirlenmesi gerektiğini dile getirmektedir. Cumhurbaşkanı'nın, kurul üyelerini belirlemesinin kurumun tarafsızlığına zarar verdiğini sözlerine eklemektedir. İstisnaların kanunun uygulanabilirliğini ortadan kaldırdığını ifade ederken, istisnaların çerçevesinin açık bir şekilde belirlenmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Son olarak tasarıda çocukların korunmasıyla ilgili bir düzenleme olmamasına dikkat çekmektedir.

İkinci olarak HDP Grubu adına söz alan Mardin Milletvekili Mithat Sancar, kişisel verilerin korunması hususunun insan haklarının en hassas alanlarından biri olarak nitelendirmektedir. İktidar partisinin, denetim kurumlarının bağımsızlığını engellediğini dile getirirken kurulların yürütmenin kontrolünde yapılandırıldığını belirtmektedir. Bağımsız kurumlar oluşturmak için yola çıkıldığını ancak tasarıda yürütmeden bağımsız hareket edemeyecek kurumların oluşturulduğunu ifade etmektedir. İnsan hakları kurullarının standartlarının belirlendiği Birleşmiş Milletler (BM) Paris Kriterlerine vurgu yaparken, kurulların oluşumunda bu kriterlerin dikkate alınmadığını belirtmektedir. Son olarak kurul üyelerinin seçiminin nitelikli çoğunlukla TBMM'nin yapması ve Paris Kriterlerinin esas alınması gerektiğini belirtmektedir.

CHP Grubu adına Gaziantep Milletvekili Mehmet Gökdağ, tasarının kişisel verileri korumayı mümkün kılmadığını belirtirken, tekçi anlayışla tasarının çıkartılmaya çalışıldığını ifade etmektedir. Açık Rızaya ayrı bir parantez açarken, açık rızanın alınmasının gerekli olduğunun belirtilmesine rağmen istisnalarla işlevinin ortadan kaldırıldığını belirtmektedir. TCK'da kişisel verilerle ilgili suç sayılan durumların görüşülen yasayla suç olmaktan çıkarıldığını dile getirmektedir. Tasarının, AB'nin 1995 ve 2015 kriterleriyle örtüşmediğini belirtmektedir. Kurulun başkan ve İkinci başkanının Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmesi ve kurulun gündeminin sadece başkan tarafından belirlenmesinin tekçi anlayışa hizmet ettiğini ifade etmektedir.

Gruplar adına son söz Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu'na verilmiştir. Çavuşoğlu, kişisel verilerle ilgili yasal düzenlemenin olmamasından dolayı kişisel verilerin tehlike altında olduğunu ifade ederken, görüşülen tasarıyı kişisel verilerin işlenmesini disiplin altına almasından dolayı reform olarak nitelendirmektedir. Konuşmasına yönelik yoğun eleştiri bulunmasından dolayı konuşma sıkça bölünmektedir. Kurum'un faaliyet raporlarını TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna sunacağını dile getirirken böylelikle TBMM'nin sürece dahil edileceğini

belirtmektedir. Kanunda belirtilen istisnaların AİHS'nin 8'inci maddesi, 1981 tarihli Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'nin 9'uncu maddesi ve 95/46/EC sayılı Direktif'in 13'üncü maddesindeki sınırlamalarla aynı olduğunu ifade etmektedir. Gruplar adına görüşmelerin tamamlanmasının ardından şahıslar adına görüşmelere geçilmiştir.

Şahıslar adına söz alan Sivas Milletvekili Hilmi Bilgin, tasarının 19'uncu ve 20'nci maddeleriyle adli ve mali özerkliğe sahip bir kurumun kurulduğunu ve görevlerinin belirlendiğini ifade etmektedir. Kurumun, faaliyet raporlarını Cumhurbaşkanlığı, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ve Başbakanlığa sunma zorunluluğuyla, şeffaf ve hesap verilebilir bir şekilde düzenlenmesinin amaçlandığını belirtmektedir. Kurul üyelerinin belirlenmesinde özel bir şart aranmamasının amacının üyelerin geniş bir kitle içerisinde seçmek olduğunu dile getirmektedir. 28'inci maddeyle istisnaların hassas bir şekilde belirlendiğini ve istisnaların sınırlarının maddede belirtildiğini sözlerine eklemektedir.

Genel Kurul görüşmelerinde söz sırası gelen hükümet adına konuşan Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, kanunun fişleme değil fişlemenin panzehri olduğunu bir kez daha tekrar etmektedir. Çok tartışılan kısımlar üzerinde cevaplar veren Adalet Bakanı, ilk olarak “Açık rıza” konusuna değinmektedir. Açık rızanın “Tanımlar” bölümünde tanımlandığını ancak bilinçli olarak yazılı hale getirilmediğini ifade etmektedir. Yazılı hale getirmenin sonucu olarak hayatın normal akışına zarar vereceğini örneklendirmektedir. Diğer çok tartışılan konu olan 6'ncı maddedeki özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi hakkında, maddeyle özel korumanın sağlandığını belirtmektedir. Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin açık rıza olmaksızın işlenmesinin yasak olduğunu belirtirken ancak kanundaki şartlar dahilinde işlemenin mümkün olacağını ifade etmektedir. Kanunların TBMM tarafından çıkarıldığına da dikkat çekmektedir. Sağlık ve cinsel hayatla ilgili kişisel verilerin sadece tedavi amacıyla işlenebileceğini belirtmektedir. Din ve mezhep konularının kanunda belirtilmemesi durumunda koruma dışına çıkacağını dile getirirken kanunda belirterek hangi şartlarda işlenmesinin düzenlendiğini ifade etmektedir. Ayrıca işlenmesinin tamamen yasaklanması durumunda konunun ifade edilemez bir hal alacağını sözlerine eklemektedir. 28'inci maddedeki istisnalara açıklık getirmektedir. Kişinin aynı konutta oturduğu kişilerin kişisel verilerini işlemesini, kişisel verilerin anonim hale getirmek suretiyle istatistik olarak kullanılması, milli güvenlik konularını ihlal etmemek ve suç olmamak kaydıyla kişisel verilerin sanat,

edebiyat, tarih ve bilimsel amaçla işlenmesi ve milli savunma, kamu güvenliği konularında açıklamaları bulunmaktadır.

Şahıslar adına son konuşmayı gerçekleştirmek için söz alan Ankara Milletvekili Erkan Haberal, gündem dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. İkinci bölüm hakkında yapılan soru-cevap işleminde gündemle ilgili olarak İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal ve Gaziantep Milletvekili Mehmet Gökdağ'ın sorusu bulunmakta olup diğer sorular gündem dışı sorulardan oluşmaktadır. Sayın Tanal, Dr. Aydın Akgül'ün "Danıştay ve AİHM Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması" adlı kitabında İsveç ve Hollanda'nın aralarında bulunduğu ülkelerde felsefi ve dini inançla ilgili bilgilerin toplanmasının yasaklanmış olduğunun yazılmış olduğunu dile getirmektedir. Adalet Bakanı'nın konu hakkında AB'yi örnek vererek düzenlemelerde bulunması üzerine aradaki çelişkili durum hakkında soru sormaktadır. Diğer soruda Gaziantep Milletvekili Mehmet Gökdağ, Adalet Bakanının konuşmasına atfen TCK'daki hükümlerin aynen kalacağını belirtmesi üzerine bu konunun yasada belirtilmesinin gerekliliği konusunda sorusu bulunmaktadır. Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, Mahmut Tanal'ın sorusuna cevap olarak 108 sayılı Sözleşmenin 6'ncı maddesinde "dini ve diğer inançların uygun önlem alınmak şartıyla işlenmelerine" ifadesini, AB'nin 95/46 sayılı Direktifin 8'inci maddesindeki dini ve felsefi inancın işlenmesinin yasak olduğu ancak işlenebileceği hallerin belirtildiğini ve Avrupa GDPR Taslağı'nın 9'uncu maddesini referans göstererek bu düzenlemelerde aynı hususların geçerli olduğunu ifade etmektedir. Mehmet Gökdağ'ın sorusuna cevap olarak, TCK'daki hükümlerin uygulanacağını 17'nci maddede ifade edildiğini belirtmektedir.

İkinci bölümde bulunan madde görüşmelerine geçilmiştir. 19'uncu madde hakkında üç adet önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan İzmir Milletvekili Murat Bakan, kurul üyelerinin doğrudan Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmesinin sakıncalı olduğunu belirtmektedir. Tasarının özel nitelikli kişisel verilerin ölçsüz kullanılmasına yol açacağını dile getirmektedir. İkinci önergeyle ilgili söz isteyen Muğla Milletvekili Mehmet Erdoğan, kurul üyelerinin belirlenmesi, başkanın atanması, kurul üyeleri hakkında soruşturma izni konularına değinerek kurulun bağımsızlığının mümkün olmadığını ifade etmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz alan Mersin Milletvekili Dengir Mir Mehmet Fırat, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler kabul edilmemiştir. Madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

20'nci maddeyle ilgili üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Balıkesir Milletvekili Mehmet Tüm, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. İkinci önerge hakkında söz alan Erzurum Milletvekili Kâmil Aydın, tasarının 19'uncu maddesinde belirtilen Başbakanlığa bağlı bir kurumun Cumhurbaşkanlığına rapor sunmasının akla ve mantığa uygun olmadığını ifade etmektedir. Üçüncü önergeyle ilgili söz alan Adana Milletvekili Meral Danış Beştaş, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Önerge hakkında karar yeter sayısının istenmesinin ardından karar yeter sayısı bulunamamıştır. Birleşime ara verilmesinin ardından yapılan oylama sonucunda kara yeter sayısı bulunmakta olup, önerge kabul edilmemiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler kabul edilmemiştir. Madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

21'inci madde üzerinde dört önerge bulunmaktadır. Hükümet ve komisyonun katılmadığı ilk önerge hakkında söz alan Muğla Milletvekili Ömer Süha Aldan, Daily News gazetesinin 25 Şubat 2016 tarihli haberine dikkat çekerken, oluşturulan kurulun bağımsız olamayacağını Avrupalı bir yetkili tarafından belirtildiğini ifade etmektedir. Başbakan'ın kurulun başkanını ve başkan yardımcısını belirlemesinin ve soruşturma iznini vermesi durumlarından dolayı kurulun bağımsızlığının ortadan kalktığını belirtmektedir. AKP'nin kurul üye sayısının 9'a çıkarılması için vereceği önergeye istinaden kurulun üye sayısının 13'e çıkarılmasını önergeyle sunmaktadır. Böylelikle 9 üyenin TBMM tarafından seçileceğini ve bütün partilerin çoğunlukları oranında kurul üyesi belirleme imkanına kavuşacağını belirtmektedir. Önerge oylama sonucunda kabul edilmemiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı ikinci önerge hakkında söz isteyen İstanbul Milletvekili Garo Paylan, görüşülen kanunların Avrupa'dan vize muafiyeti almak ve bazı ilişkileri geliştirmek için çıkarıldığını belirtmektedir. Önerge oylama sonucunda kabul edilmemiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı üçüncü önerge hakkında söz alan Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı, AKP'nin vereceği önergeye istinaden önergede kurul üye sayısının 13'e çıkarılmasını teklif etmektedir. Böylece TBMM'deki grubu olan tüm siyasi partilerin kurulda temsilinin sağlanacağını ifade etmektedir. Önerge oylamaya sunulmasının ardından kabul edilmemiştir. Devamında İzmir Milletvekili Oktay Vural, Kişisel Verileri Koruma Kurulunda MHP'nin temsilinin olmamasını kabul edilemez olarak nitelendirdiği konuşmasını gerçekleştirilmiştir. Ardından İstanbul Milletvekili Engin Altay, Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun üye seçiminde tüm siyasi partilerinin temsilinin olmasının kurulun demokratik ve bağımsızlığına katkıda bulunacağına ilişkin konuşma gerçekleştirmiştir. Son olarak tekrar

İzmir Milletvekili Oktay Vural'ın TBMM'nin yaptığı faaliyetlerde siyasi parti gruplarının temsilini sağlayacak düzenleme yapılmasının Anayasa ve İç Tüzüğe göre amir hüküm bulunduğunu ifade eden açıklaması bulunmaktadır. Komisyonun takdire bıraktığı ve Hükümetin katıldığı dördüncü önerge hakkında gerekçe sunulmuştur. Gerekçede kurulun üye sayısının 9'a çıkarılmasıyla kurulun daha demokratik ve çoğulcu yapıya sahip olacağı belirtilmektedir. Başkan ve ikinci başkanın kurul üyeleri arasından seçilmesinin düzenlenmesiyle bağımsız ve özerkliğin daha da güçlenmesinin amaçlandığına yer vermektedir. Önerge oylama sonucunda kabul edilmiştir. 21'inci maddenin önerge doğrultusunda oylamaya sunulmasıyla madde kabul edilmiştir.

22'nci madde hakkında üç önerge bulunmaktadır. Hükümet ve komisyonun katılmadığı ilk önerge hakkında söz alan Eskişehir Milletvekili Gaye Usluer, özerklik ve mahremiyet kavramlarının birey olmanın temel mantığını oluşturduğunu ifade etmektedir. Bu kavramlardan yola çıkarak "gözetim toplumu" kavramının ortaya çıktığını belirtirken Panoptikon Hapishanesi tasarımına dikkat çekmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı ikinci önerge hakkında söz isteyen Aydın Milletvekili Deniz Depboylu, kişisel verilerin saklanmasıyla önemine değinirken yanlıştan dönülmesini etnik ayrımcılık yapmaktan vazgeçilmesini ve milli kimliğin korunmasını temenni etmektedir. Önerge oylama sonucunda kabul edilmemiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı üçüncü önerge hakkında söz isteyen Adıyaman Milletvekili Behçet Yıldırım, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Atışmaların gerçekleştiği konuşma bağlamından kopmaktadır. Başkanın önergeyi oylamaya sunmasının ardından önerge kabul edilmemiştir. Madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

23'üncü madde üzerinde dört önerge bulunmaktadır. Hükümet ve komisyonun katılmadığı ilk önerge hakkında gerekçe sunulmuştur. Gerekçede kurul üyelerinin çekimser oy kullanabilmesinin amaçlandığı belirtilmektedir. Önerge oylama sonucunda kabul edilmemiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı ikinci önerge hakkında söz alan Gaziantep Milletvekili Mahmut Toğrul, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Önerge hakkında karar yeter sayısı aranmasının istenmesi üzerine Milletvekillerinin yoğun karar yeter sayısının olmadığını belirtmesi üzerine elektronik oylama sonucunda karar yeter sayısı yeterli görülmekte olup önerge kabul edilmemiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı üçüncü önerge hakkında söz isteyen Bursa Milletvekili Kadir Koçdemir, açık rızanın yazılı olarak ortaya konulmasına ve varlığının aranmasına dikkat çekmektedir. Toplumu yakından ilgilendiren bir kanun olması nedeniyle üzerinde durulması gerekirken temel kanun şeklinde görüşerek tartışılmasının engellendiğini

belirtmektedir. Önerge oylama sonucunda kabul edilmemiştir. Hükümetin katıldığı ve komisyonun takdire bıraktığı dördüncü önerge hakkında gerekçe sunulmuştur. Gerekçede kurul üyelerinin artmasından dolayı yeni üye sayısına uygun ibarede değişiklik yapıldığı belirtilmektedir. Önerge oylama sonucunda kabul edilmiştir. 23'üncü madde değişen haliyle oylamaya sunulmuştur. Madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

24'üncü madde hakkında üç önerge vardır. İlk önerge hakkında gerekçe sunulmuştur. Gerekçede yalnızca kurulun gerekli gördüğü kararların kamuoyuyla paylaşılması ibaresine yönelik tüm kararların kamuoyuyla paylaşılması amaçlanmıştır. İkinci önerge hakkında söz isteyen İstanbul Milletvekili Arzu Erdem, bir temel hakkın tesisini gerçekleştirmek isterken başka temel hakkın istismar edilmemesi gerektiğine dikkat çekerken, koruma maksadıyla yapılmak istenen düzenlemelerin kişilerin rızası dışında fişleme yapılabilir olmasından dolayı tereddütlerin yaşanabileceğini ifade etmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz alan Diyarbakır Milletvekili İdris Baluken, görüşülen kanun tasarısının, AB kriterleri ve vize muafiyetinden dolayı olmadığını, geçilmek istenen başkanlık sisteminin hazırlığını yapmak için sunulduğunu belirtmektedir. Barolar ve STK'ların yok sayıldığı, siyasi parti gruplarının üye hakkının gözetilmediği sadece çoğunlukçu bir anlayışla düzenleme yapıldığını ifade etmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylama sonucunda kabul edilmemiştir. 24'üncü madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

25'inci madde hakkında üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz isteyen Hatay Milletvekili Serkan Topal, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. İkinci önerge hakkında söz alan Diyarbakır Milletvekili İdris Baluken, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Üçüncü önergeyle ilgili söz alan Isparta Milletvekili Nuri Okutan, görüşülen Kanun'un yirmi yedi yıl beklendiğini ancak şu anda hazirana yetiştirmek için hızlı bir değerlendirme sürecine sokulduğunu belirtmektedir. Kurumun yapısının kanunla düzenlenmesi gerektiğini belirtirken, yönetmelikle düzenleme yapılmasının doğru olmadığını ifade etmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylama sonucunda kabul edilmemiştir. 25'inci madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

26'ncı madde üzerinde üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz isteyen Bursa Milletvekili Ceyhun İrgil, bütün gruplardan, farklı meslekte görev yapan kesimlerden öneri ve uyarıda bulunulmasına rağmen öneri ve uyarıların dikkate alınmadığı ve kanun tasarısının hızla geçirilmeye çalışıldığını belirtmektedir. 6'ncı maddede sağlık bilgilerinin işlenmesi konusunda grup çalışması neticesinde uzlaşıyla maddenin kabul edildiğini hatırlatmaktadır. 30'uncu maddede sonradan eklenen

maddelerden biri olan sağlık verileri hususuna dikkat çekmektedir. Sağlık verilerinin ve cinsel hayatla ilgili verilerin kapsam dışında bırakılarak güvenliğinin sağlanması konusunda önerileri bulunmaktadır. İkinci önerge hakkında söz alan Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı, 26'ncı maddede düzenlenen atanacak personelin şartlarının, niteliklerin açık bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Kişisel verilerin güvende olmadığını DDK'nın 2013/3 sayılı raporunu referans göstererek dile getirmektedir. Kurul üye sayısının 9'a çıkarılmasının gerekçesini sorarken MHP'nin kurul üye seçim aşamasında devre dışı bırakılmasının nedenini sormaktadır. Üçüncü önerge hakkında gerekçe sunulmuştur. Gerekçede maddenin dil bilgisinin düzeltilmesinin amaçlandığı belirtilmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylama sonucunda kabul edilmemiştir. Madde oylama sonucunda kabul edilmiştir. Birleşime ara verilmesinin ardından devam edilen görüşmede komisyonun yerinde olmamasından dolayı görüşme ertelenmiştir.

24 Mart 2016 tarihindeki 61'inci Birleşimde görüşmeler 27'nci madde üzerindeki önergelerle devam etmektedir. 27'nci madde üzerinde üç önerge bulunmaktadır. Komisyon ve hükümetin katılmadığı ilk önerge hakkında söz alan Hatay Milletvekili Mehmet Necmettin Ahrazoğlu, Kişisel Verileri Koruma Kurumunun düzenlenmesi sırasında kişisel verilerin korunmasından uzak bir anlayışın olduğunu ve temel bir hakkın tesisini gerçekleştirmek istenirken başka bir hakkın ihlal edilebileceğini belirtmektedir. Kurumun görev, yetki ve sorumlulukları hakkında teşkilat yapısı, personel kaynağı ve kadro düzenlemelerinden dolayı belirsizliklerin mevcut olduğunu ifade etmektedir. Önerge oylama sonucunda kabul edilmemiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı ikinci önerge hakkında söz isteyen Denizli Milletvekili Kazım Arslan, iktidara bağlı olarak oluşturulan kurulun, kişisel verileri korumaktan ziyade kişisel verileri kullanma amacıyla hareket edeceğini söylemektedir. Önerge oylama sonucunda kabul edilmemiştir. Komisyon ve hükümetin katılmadığı üçüncü önerge hakkında konuşan Gaziantep Milletvekili Mahmut Toğrul, kanunun, kişisel verileri işleme ve depolama faaliyeti gerçekleştiren kişi ve kurumları korumak için düzenlendiğini belirtmektedir. Kanunu, toplumu gözetim altına alma yasası olarak nitelendirmektedir. Önerge karar yeter sayısı istenmesinin ardından oylamada karar yeter sayısı bulunamamıştır. Birleşime ara verilmesinin ardından yapılan oylamada karar yeter sayısı bulunmakta olup önerge kabul edilmemiştir. 27'nci madde oylamaya sunulmasının ardından kabul edilmiştir (TBMM Tutanak Dergisi, 2016).

28'inci madde hakkında dört önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan İzmir Milletvekili Müslüm Doğan, tasarının, kişinin tüm kişisel verilerini kaydetmeyi ve kişi mahremiyetini yeri geldiğinde alenileştirebilmeyi düzenlediğini belirtmektedir. 28'inci maddenin kişisel verilerin işlenmesiyle ilgili kamuya geniş yetkiler verdiğini ifade etmektedir. Kişisel verilerin en çok kullanılan yerlerin başında kamu kurumlarının geldiğini belirtirken, özel sektöre getirilen kısıtlamaların kamu kurumlarına getirilmediğini ifade etmektedir. Önerge hakkında karar yeter sayısı istenmesinin ardından oylama sonucunda karar yeter sayısı bulunamamıştır. Birleşime ara verilmesinin ardından yapılan oylama sonucunda karar yeter sayısı bulunmakta olup önerge kabul edilmemiştir. İkinci önerge hakkında konuşan Balıkesir Milletvekili Namık Havutça, 28'inci maddedeki istisnalara değinirken belirtilen istisnaların geniş çerçevede ele alındığını belirtirken, geriye korunacak veri kalmadığını ima etmektedir. İstisnaların getirilmesinden sonra yasanın kişisel verileri koruma amacının ortadan kalktığını belirtmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz alan Ankara Milletvekili Erkan Haberal, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. İktidar partisinin verdiği dördüncü önerge hakkında komisyon takdire bırakmış ve hükümet katılmaktadır. Önerge hakkında gerekçe sunulmuş olup; gerekçede, uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütlerin giderilmesinin amaçlandığını belirtmektedir. Bu anlamda önleyici, koruyucu ve istihbarat faaliyetleri istisna kapsamına alındığına yer verilmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylama sonucunda kabul edilmemiş olup, iktidar partisinin sunduğu önerge oylama sonucunda kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik sonucunda madde oylamayla kabul edilmiştir.

29'uncu madde hakkında üç adet önerge bulunmaktadır. Önergeler hakkında söz alan İstanbul Milletvekili Eren Erdem, Adana Milletvekili Meral Danış Beştaş ve Erzurum Milletvekili Kâmil Aydın önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylama sonucunda kabul edilmemiştir. 29'uncu madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

30'uncu maddenin (1)'inci fıkrası hakkında üç adet önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz isteyen Ankara Milletvekili Murat Emir, kanunda çocukla ilgili düzenleme olmamasına dikkat çekmektedir. AK'nin tüzük önerisinin geçmesine az bir zaman kala alelacele kanun geçirilmekte olduğunu ve yapılan düzeltmelerin yetersiz olduğunun altını çizmektedir. Kanunun Anayasa Mahkemesi ve AİHM'den döneceğini belirtmektedir. Kişisel Verileri Koruma Kurulunu siyasi kurul olarak nitelendirirken, akademik kurullar, TBB ve Türk Tabipleri Birliği'nin temsil edilmemesine yönelik

eleştirisi bulunmaktadır. İkinci önerge hakkında söz alan Balıkesir Milletvekili İsmail Ok, kişisel verilerin korumasız bir şekilde üçüncü kişilere verilmesinin son derece tehlikeli olduğuna dikkat çekmektedir. Politika sürecinde muhalefetin önerilerinin dikkate alınmadığını ifade ederken, tasarımı kabul etmeyeceklerini belirtmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz isteyen Mardin Milletvekili Erol Dora, kurul üyelerinin iktidar tarafından belirlenmesini kabul edilemez olarak nitelendirmektedir. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nu referans göstererek, teorik ile uygulamanın birbirinden farklı olduğunu ifade etmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylama sonucunda kabul edilmemiştir. 30'uncu maddenin (1)'inci fıkrası oylama sonucunda kabul edilmiştir.

30'uncu maddenin (2)'nci fıkrası hakkında üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında gerekçe sunulmuş olup; gerekçede, özel nitelikli kişisel verilerin korunma kapsamının genişlemesine yönelik teklif sunulduğu belirtilmektedir. İkinci önerge hakkında söz alan Ankara Milletvekili Necati Yılmaz, kanunda kişisel verileri işleyenlere yönelik düzenleme olmamasını ciddi bir eksiklik olarak nitelendirmektedir. Kişisel verilerin önemli bir konu olduğunu ve ilgili cezaların caydırıcı nitelikte olmadığını belirtmektedir. Tasarının eksik bir şekilde hazırlandığını ve ihtiyaçları karşılayamadığını söylemektedir. Üçüncü önerge hakkında söz isteyen Muş Milletvekili Burcu Çelik Özkan, tasarıyla ilgili akla gelen soruları dile getirirken, ilgili hiçbir kurumla görüşülüp, tartışılmadığını söylemektedir. Kanunun vize muafiyeti ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne hazırlık olarak apar topar çıkarılmaya çalışıldığını belirtmektedir. Fişleme yapabilmenin yasallaştırmasından dolayı tasarının kabul edilemez olduğunu ifade etmektedir. Veri ihlaline ilişkin yapılan başvurularda para alınmasına karşı eleştirileri bulunmaktadır. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylamayla kabul edilmemiştir. 30'uncu maddenin (2)'nci fıkrası oylama sonucunda kabul edilmiştir.

30'uncu maddenin (3)'üncü fıkrası hakkında üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Kocaeli Milletvekili Saffet Sancaklı, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. İkinci önerge hakkında konuşan Niyazi Nefi Kara, tasarının AB hukukunun gereklerine uygun bir şekilde uzlaşıyla yasalaştırmak istendiklerini ancak AB hukukuna uyumlu olmayan bir şekilde muhalefetin önergelerinin dikkate alınmadığı bir süreçte kanunlaştırılmaya çalışıldığını ifade etmektedir. 4 Şubat 2016 tarihinde AB Türkiye Delegasyonu başkanının Adalet Bakanına hitaben yazdığı mektuba değinmektedir. Mektupta, kurulacak olan kurumun bağımsızlığı ve kolluk kuvvetlerine tanınan istisnalardan dolayı endişelerin olduğunu aktarırken, istendiğinde AB müktesebatının uyumunu gözetmek için AB kurumlarının destek vereceklerinin ifade

edildiğini belirtmektedir. Ancak Adalet Bakanı'nın konu hakkında "Endişeye gerek yok, biz hallederiz." şeklinde görüş belirttiğini dile getirmektedir. Ayrıca ifade özgürlüğü ve özel hayatın gizliliğinin güvence altına alınmasıyla ilgili ifadelerin muğlak olduğuyla ilgili endişelerin bulunduğunu aktarmaktadır. Üçüncü önerge hakkında söz alan İstanbul Milletvekili Celal Doğan, muhalefet önergelerin alışkanlık haline gelmiş bir şekilde sürekli reddedildiğini ifade etmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylamayla kabul edilmemiştir. Madde fıkrası oylama sonucunda kabul edilmiştir.

30'uncu maddenin (4)'üncü fıkrası hakkında üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Mersin Milletvekili Hüseyin Çakmak, kişisel sağlık verilerine değinirken verilerin kullanılmasıyla ilgili sınırların açık ve net olarak belirlenmesi gerektiğini ve özel hayata ilişkin alanın mutlak korunması gerektiğini ifade etmektedir. Sağlık Bakanlığının kişisel verileri işlemeye ilgili yapılan iki düzenlemenin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiğine yer vermektedir. Tasarıda Sağlık Bakanlığına özel yetki verilen maddelerin çıkarılması gerektiğini belirtmektedir. İkinci önerge hakkında söz alan İstanbul Milletvekili İzzet Ulvi Yönter, son on beş yıllık dönemde kişisel verilerin korunması konusunda gerekli özenin gösterilmediğini ifade etmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz alan Mersin Milletvekili Dengir Mir Mehmet Fırat, kanunlaştırma aşaması hakkında eleştiriye yer verirken, hükümetin teklif ettiği tasarıların komisyonlarda detaylı bir şekilde incelenmediğini, bürokratların hazırlandığı haliyle Genel Kurulda yasalaştığını ifade etmektedir. Parlamenter sistemde olması gerekenin ihtisas komisyonların görevlerini layıkıyla yapması ve iktidar muhalefet olarak verilen önergelerin dikkate alınması gerektiğini belirtirken, uzlaşıyla görüşülen tasarıların daha kolay bir şekilde Meclisten geçebileceğini ifade etmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylamayla kabul edilmemiştir. Madde fıkrası oylama sonucunda kabul edilmiştir.

30'uncu maddenin (5)'inci fıkrası hakkında üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Bursa Milletvekili Orhan Sarıbal, kişisel verilerin korumasız bir şekilde istenildiği gibi kullanıldığına dair eleştirileri bulunmaktadır. İkinci önerge hakkında söz alan Gaziantep Milletvekili Mahmut Toğrul, AB mevzuatına uyum amacıyla kanun çıkarılmaya çalışıldığını ancak AB anlayışını esas almayan bir iktidarın mevcut olduğunu ifade etmektedir. Üçüncü önerge hakkında gerekçe sunulmuş olup; gerekçede ceza hükümlerinin kapsamının genişletilmesinin öngörüldüğü belirtilmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylamayla kabul edilmemiştir. Madde fıkrası oylama sonucunda kabul edilmiştir.

30'uncu maddenin (6)'ncı fıkrası hakkında üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Kocaeli Milletvekili Haydar Akar, kanunda birkaç değişiklik yapılmasına rağmen bazı maddelerin kişileri fişlemek için kaldığını belirtmektedir. Devlet kurumlarında ve özel sektörde kişisel verilerin korunmasıyla ilgili güvenlik önlemlerinin alınmamış olmasından dolayı verilerin kötü amaçlı kişilerin eline geçebileceğini ifade etmektedir. Siber güvenlikle ilgili 2013 yılında taslak hazırlandığını ancak 75 maddelik taslağın gereklerinin çoğunun yerine getirilmediğini ifade etmektedir. Ayrıca Siber Güvenlik Kurulu'nun 2013 yılından beri toplanmadığını belirtmektedir. İkinci önerge hakkında söz alan Osmaniye Milletvekili Ruhi Ersoy, Türkiye'de teknolojiye uyum noktasında gerek cep telefonu kullanımı gerekse sosyal medya kullanımının yaygın olduğunu vurgulamaktadır. Teknolojinin kullanımında belli kuralların olmamasından dolayı problemlerin ortaya çıktığını belirtirken, kabul edilen önergenin istismar ve taciz konularıyla doğrudan ilgili olduğunu ifade etmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz alan Adıyaman Milletvekili Behçet Yıldırım, kanunun, muhalif kesimleri fişlemeye yönelik olarak düzenlendiğini belirtmektedir. 6'ncı madde hakkında yapılan düzeltmelerin yerinde olduğunu ifade ederken eğer düzeltmenin yapılmaması durumunda kötü sonuçların doğabileceğini belirtmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylamayla kabul edilmemiştir. Madde fıkrası oylama sonucunda kabul edilmiştir.

30'uncu maddenin (7)'nci fıkrası hakkında dört önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında gerekçe sunulmuş olup; gerekçede, sağlık hizmetlerinde kişisel verilerin "kişinin rızası dahilinde" işlenmesini teklif etmektedir. İkinci önerge hakkında söz alan Muğla Milletvekili Mehmet Erdoğan, fıkranın sağlıkla ilgili verilere sağlık bakanlığı ve bağlı kuruluşların ulaşabilmesiyle ilgili olduğunu belirtirken, herkesin ulaşabilmesine yönelik eleştiride bulunmaktadır. Sağlıkla ilgili veri işleme yönetmeliğini Sağlık Bakanlığının değil Kişisel Verileri Koruma Kurulunun düzenlemesi gerektiğini ifade etmektedir. İktidar partisinin verdiği, komisyonun takdire bıraktığı hükümetin katıldığı üçüncü önerge hakkında gerekçe sunulmuş olup; gerekçede, 6'ncı maddedeki değişikliğe uyumun amaçlandığı belirtilmektedir. Dördüncü önerge hakkında söz alan İzmir Milletvekili Müslüm Doğan, AB'ye uyum ihtiyacı ile getirilen tasarının güncel olmadığı hakkında eleştirilerin dikkate alınmadığını belirtmektedir. Üçüncü önerge haricinde hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylamayla kabul edilmemiştir. Madde fıkrası oylama sonucunda kabul edilmiştir.

Yeni bir madde eklenmesine yönelik önerge bulunmaktadır. Komisyonun salt çoğunlukla önergeye katılması halinde önergenin görüşmeye açılacağı belirtilmektedir. Aksi takdirde önergenin işleminden kaldırılacağı ifade edilmektedir. Önerilen madde “Bu tasarının amaçları doğrultusunda, doğrudan bir çocuğa “bilgi toplumu hizmetleri sağlanması” ile ilgili olarak, çocuğun kişisel verilerinin işlenmesi ancak çocuğun meşru menfaatinin olması halinde ve açık rızanın çocuğun velisi ve vasisi tarafından verilmesi veya onaylanması durumunda hukuka uygun olur. Veri sorumlusu mevcut teknolojiyi dikkate alarak doğrulanabilir rıza alınmasıyla ilgili gerekli çabayı gösterir.” şeklinde sunulmuştur. Adalet Komisyonu Sözcüsü Hakan Çavuşoğlu, salt çoğunluğun sağlanamadığından dolayı katılamadıklarını belirtmektedir. Böylelikle önerge işleminden kaldırılmıştır.

31’inci madde hakkında üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında gerekçe sunulmuş olup; gerekçede, yönetmeliklerin Kurum tarafından yürürlüğe konulmasının amaçlandığı belirtilmektedir. İkinci önerge hakkında söz alan Bingöl Milletvekili Hişyar Özsoy, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Üçüncü önerge hakkında söz isteyen Isparta Milletvekili Nuri Okutan, 31’inci maddede kanunun yürürlüğüyle ilgili yönetmelik çıkarılmasının doğru olduğunu ancak 25’inci maddedeki teşkilat yapısının yönetmelikle belirlenmesinin yanlış olduğunu ifade etmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylamayla kabul edilmemiştir. Madde oylama sonucunda kabul edilmiştir.

Geçici 1’inci madde hakkında üç adet önerge bulunmaktadır. İktidar partisinin sunduğu, komisyonun takdire bıraktığı ve hükümetin kabul ettiği ilk önerge hakkında gerekçe sunulmuş olup; gerekçede, kurulun üye sayısının artırılmasına uyum amacıyla önergenin verildiği belirtilmektedir. Önerge oylama sonucunda kabul edilmiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı ikinci önerge hakkında gerekçe sunulmuş olup; gerekçede, işlenmiş mevcut verilerin kanuna uygunluğunun sağlanması sırasında korunmasının amaçlandığı belirtilmektedir. Önerge oylama sonucunda kabul edilmemiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı üçüncü önerge hakkında söz alan Muş Milletvekili Burcu Çelik Özkan, tasarı hakkında ortak kanaatin fişleme yasası olduğunu dile getirmektedir. Sosyal devlet olmanın gereklerinin yerine getirilmediğini veri ihlal başvurularında bedel talep edildiğini belirtmektedir. Önerge oylama sonucunda kabul edilmemesinin ardından madde, oylama sonucunda kabul edilmiştir.

32’nci madde hakkında üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Ankara Milletvekili Şenal Sarıhan, tasarının amacında dayanak olarak gösterilen 1948

tarihli BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve 1981 tarihli 108 sayılı Sözleşme'ye değinirken, 1981 tarihli sözleşmenin oylamasının 17 Şubat 2016 tarihinde yapıldığına dikkat çekmektedir. 26 Mart 1987 tarihli İsviçre kararı, 1978 yılındaki AİHM kararı ve 4 Aralık 2008 tarihli Marper İngiltere kararını paylaşıırken, özel yaşamın gizliliği, kişisel veriler üzerindeki gözetim ve ölçülülük ilkesine vurguda bulunmaktadır. İkinci önerge hakkında söz alan Kahramanmaraş Milletvekili Fahrettin Oğuz Tor, kişisel verilerin hukuksuz kullanımına karşı cezalandırmanın yapılması ve kişisel veriler hakkında hassasiyetin artması gerektiğini dile getirmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz alan Diyarbakır Milletvekili İdris Baluken, önerge dışı konuşmalar gerçekleştirmiştir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler oylamayla kabul edilmemiştir. Madde oylama sonucunda kabul edilmektedir.

Tasarının son maddesi olan 33'üncü madde hakkında üç önerge bulunmaktadır. İlk önerge hakkında söz alan Eskişehir Milletvekili Cemal Okan Yüksel, tasarının sakıncalarını, kurulun oluşumunun AB kriterlerine uygun olmadığını, yakın zamanda kanunda değişikliklerin yapılması gerekeceğini, istisnaların gereğinden fazla olduğunu ve tasarının, amaca aykırı olduğunu söylediklerini ancak sonuç alamadıklarını belirtmektedir. Yeni madde olarak verilen önerge teklifinin komisyon çoğunluğun olmamasından dolayı kabul edilmemesini hatırlatırken, verilen madde teklifinin komisyonda dile getirildiğini, Adalet Bakanının konu hakkında çalışma yapılması ve Genel Kurulda önergeyle dahil edilmesi yönünde görüş belirttiğine yer vermektedir. İlgili maddenin Genel Kurulda görüşülmemesi üzerine konu hakkında soru sorduğunu ve bu şekilde düzenleme yapılmasının ticari hayatın işleyişine zarar vereceğini belirttiklerini söylemektedir. Bundan dolayı çocukların kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenleme yapılamamıştır. İkinci önerge hakkında gerekçe sunulmuş olup; gerekçede, maddenin anlaşılabilir olmasının amaçlandığı belirtilmektedir. Üçüncü önerge hakkında söz alan Bursa Milletvekili Kadir Koçdemir, kanunun özel şirketlere yönelik düzenlemede bulunmadığını kamuda veri işlemede temel hak ihlalleri ve kötüye kullanımının düzenlendiğini belirtmektedir. 1980'lerin başında Batı ülkelerinde nüfus sayımında kişisel verilerin kullanılmasını Anayasa Mahkemelerinin iptal ettiğine dikkat çekmektedir. Ayrıca AB'nin 14 Aralık 2005 tarihinde uygulamaya koyduğu iletişim kayıtlarının ve internet geçmişinin altı ay süreyle muhafaza edilmesi hakkında kuralın, 8 Nisan 2014 tarihinde Avrupa Adalet Divanının kararıyla iptal edildiğine yer vermektedir. Böylece Avrupa'da ve bazı ülkelerdeki kişisel verilerin korunmasına yönelik hassasiyete dikkat çekmektedir. Hükümet ve komisyonun katılmadığı önergeler kabul edilmemiştir.

33'üncü madde oylama sonucunda kabul edilmiştir. İkinci bölüm üzerindeki madde oylamalarının tamamlanmasının ardından İç Tüzüğü'nün 86'ncı maddesi gereği lehte ve aleyhte iki söz talebinin karşılanacağı belirtilmektedir.

Lehte konuşmak üzere söz alan İzmir Milletvekili Mahmut Atilla Kaya, komisyon sevk işlemlerinden bu yana muhalefetin eleştirilerinin ciddi değişikliklerle bir bakıma yerine getirildiğini belirtmektedir. 1989 yılından beri çıkarılmaya çalışılan yasanın kanunlaşması hakkındaki mutluluklarını dile getirmektedir. Aleyhte konuşmak üzere söz alan Trabzon Milletvekili Haluk Pekşen, yasanın bilimsel ve demokratik denetimi olmadığından dolayı uygulanmasının mümkün olmadığını ifade ederken, kurumda Yargı, TBB ve STK temsilcisinin olmadığından dolayı yapılan yanlışlığı dile getirmektedir. Tasarının görüşmelerinin tamamlanmasının ardından tasarının tümü açık oylamaya sunulmaktadır. Kullanılan 283 oyun 254'ü kabul 29'u ret olmak üzere tasarının 254 oyla kabul edilmiştir.

24 Mart 2016 tarihinde kabul edilen kanun, 30 Mart 2016 tarihinde onaylanmak üzere Cumhurbaşkanlığına gönderilmiştir. 6 Nisan 2016 tarihinde Cumhurbaşkanının onayından geçen kanun, 7 Nisan 2016 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

3.4. Uygulama Aşaması

6698 Sayılı KVKK'nın 32'nci maddesinde yürürlük esasları belirlenmiştir. Buna göre kişisel verilerin aktarılması, kişisel verilerin yurtdışına aktarılması, ilgili kişinin hakları, veri sorumlusuna başvuru, kurula şikâyet, şikâyet üzerine inceleme veya resen incelemenin usul ve esasları, veri sorumluları sicili, suçlar ve kabahatler kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra, diğer maddelerin yayımı tarihinde yürürlüğe gireceğine yer vermektedir.

2 Mart 2021 tarihinde kamuoyuyla paylaşılan İnsan Hakları Eylem Planı içerisinde kişisel verilerin korunması gözetilerek Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK), Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurumu (TİHEK) kararlarıyla birlikte ilk derece ve istinaf mahkemesi kararlarının erişime açık olacağı belirtilmektedir. Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun verdiği idari para cezalarına karşı başvurulanan Sulh Ceza Hakimlikleri yerine idari yargıya başvurma yolu açılmaktadır. Son olarak KVKK'nın Avrupa Birliği standartlarıyla uyumlaştırılacağına yer verilmektedir. İnsan Hakları Eylem Planı takviminde KDK ve TİHEK kararlarının erişime açılmasının 6 ay içinde, yargı kararlarının erişime açılmasının 2 yıl içinde, idari para cezalarına karşı idari yargıya

başvuru yolunun açılmasının 1 yıl içinde ve KVKK'nın Avrupa Birliği standartlarıyla uyumlaştırılmasının 1 yıl içinde hayata geçirileceği planlanmaktadır.

3.4.1. Kişisel Verileri Koruma Kurumu

5 Ekim 2016 tarihinde TBMM Genel Kurulunda Kişisel Verileri Koruma Kurulunun beş üyesinin seçimi yapılmaktadır. AKP altı aday, CHP iki aday, HDP iki aday göstermiştir. Siyasi parti grupları seçecekleri sayının iki katı aday göstermişlerdir. Parti grupları içinden AKP'nin listesinden üç üye, CHP'nin listesinde bir üye ve HDP'nin listesinden bir üye olmak üzere toplam beş üye seçimi yapılacaktır.

Oylama işlemi milletvekili olduğu ilin alfabetik sırasına göre milletvekillerinin mühürlü birleşik oy pusulalarında oyunu kullanarak kapalı zarf içinde oy kutusuna atmak suretiyle oylama işlemi yapılacaktır. Oylamanın sayım ve döküm işlemleri için ad çekme usulüyle beş kişilik tasnif komisyonu belirlenmiştir. Yapılan oylama işlemine 269 üye katılmıştır. AKP Grubunda en çok oyu alan isimler; Mehmet Niyazi Tanılır, Cabir Bilirgen, Cengiz Paşaoğlu olmuştur. CHP Grubunda en çok oy alan isim Turan Arık olmuştur. HDP Grubunda en çok oy alan isim Yusuf Alataş olmuştur. İsimlerin açıklanmasından sonra üyelik seçim işlemi tamamlanmıştır.

11 Ekim 2016 tarihli 2016/9597 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla Murat Karakaya ve Hasan Aydın Kişisel Verileri Koruma Kurulu üyeliğine seçilmiştir. Cumhurbaşkanlığının 15 Aralık 2016 tarihli 2016/103 sayılı kararıyla Prof. Dr. Faruk Bilir ve 2016/104 sayılı kararıyla Şaban Baba Kişisel Verileri Koruma Kurulu üyeliğine seçilmiştir. 4 Ocak 2017 tarihinde TBMM Genel Kurulunda AKP ve HDP gruplarının seçtikleri birer üye yerine tekrar seçim yapılmaktadır. Grupların iki aday belirledikleri seçimde en çok oyu alan isimler AKP Grubunda İhsan Ezel Büyükkseban, HDP Grubunda Vedat Yıldız seçilmiştir. İsimlerin okunmasının ardından üye seçimi tamamlanmıştır.

12 Ocak 2017 tarihinde Kişisel Verileri Koruma Kurulu Üyeleri, Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu nezdinde yemin etmiştir. 30 Ocak 2017 tarihinde Kurul üyeleri arasında yapılan seçim işleminde Prof. Dr. Faruk Bilir başkan, Cabir Bilirgen ikinci başkan olarak seçilmiştir. 6698 Sayılı KVKK'nın Geçici 1'inci madde (6)'ncı fıkra hükmü gereği altı yıl süre ile görev yapacak üyeler kura usulüyle seçilmiştir. Kura işlemi sonucu seçilen üyeler Şaban Baba ve Dr. Cengiz Paşaoğlu olmuştur (KVKK, 2021).

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, başkan, ikinci başkan ve üyelerinin seçilmesinin ardından kişisel verilerin korunmasını ve farkındalığını sağlamak

misyonuyla oluşmuştur. Uygulamalarıyla kişisel verilerin korunması kültürünün oluşmasına öncü olarak uluslararası alanda sözü geçen bir kurum olmak vizyonunda çalışmalarını sürdürmektedir.

6698 Sayılı KVKK'nın 19'uncu maddesinde "idari ve mali özerkliğe sahip ve kamu tüzel kişiliğine haiz" olarak Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun kurulduğu belirtilmektedir. Kurumun görevleri 20'nci maddede, Kurulun oluşumu ve seçilme esasları 21'inci maddede yer almaktadır. Kurulun görev ve yetkileriyle, çalışma esasları 22'nci ve 23'üncü maddelerin konusunu oluşturmaktadır. Başkanın görevleri 24'üncü maddede, başkanlık makamının görev tanımı ve görevleri ise 25'inci maddede yer almaktadır. Kişisel Verileri Koruma Uzmanı ve Uzman Yardımcılarının istihdam edilmesi, personel ve özlük hakları konuları kanun tarafından hüküm altına alınmıştır.

Kanunun en çok tartışılan maddelerinden olan istisnalar 28'inci maddede düzenlenmektedir. İstisnaların geniş tutulmasından dolayı kişisel verilerin korunmasında etkin korumanın sağlanamadığı söylenmektedir. İstisnalar konusu komisyon görüşmelerinde ve TBMM Genel Kurulundaki kanunlaşma aşamasında üzerinde en çok durulan konuların başında gelmektedir. 29'uncu madde ise Kurumun bütçesi ve gelirlerine yer vermektedir.

Kurum ilke ve değerleri, "Tarafsızlık ve Bağımsızlık, Saygınlık ve Güvenirlilik, Öncü ve Yönlendirici, Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik, İş Birliği ve Katılımcılık, Yenilikçi ve Gelişime Açık Olma, Erişebilirlik, Tutarlılık ve Süreklilik, Veri Gizliliği ve Güvenliği, Etik Değerlere Uygunluk" dan oluşmaktadır.

Kişisel Verileri Koruma Teşkilat Yönetmeliğine göre Kurumun yedi adet hizmet birimi bulunmaktadır. Bunlar:

- Veri Yönetimi Dairesi Başkanlığı
- İnceleme Dairesi Başkanlığı
- Hukuk İşleri Dairesi Başkanlığı
- Veri Güvenliği ve Bilgi Sistemleri Dairesi Başkanlığı
- Rehberlik, Araştırma ve Kurumsal İletişim Dairesi Başkanlığı
- İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
- Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

İlk faaliyet raporu olarak "2018 yılı faaliyet raporu" yayımlanmış olup, 2018 yılında yapılan faaliyet ve kararlar raporda belirtilmektedir. Veri güvenliğinin sağlanması amacıyla Yerinde İnceleme Rehberi Taslağı, Saklama ve İmha Politikası Taslağı, Risk Değerlendirmesi Taslağı, Veri İhlal Bildirim Formu hazırlanmıştır. Ayrıca Bilgi

Güvenliği Yönetim Sisteminin kurulumu üzerine çalışmaların devam ettiği belirtilmektedir.

Veri sorumlularının kayıtlarının gerçekleştiği “Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi” (VERBİS) devreye alınmış olup 01.10.2018 tarihinden itibaren kayıt yükümlülüğü başlamış bulunmaktadır. VERBİS tanıtımı için iki ayrı tarihte kurum tarafından konferans düzenlenmesi veri sorumlularının sistemi tanınması açısından yararlı olmaktadır. Ayrıca “Bilgi Danışma ve İletişim Merkezi” ve 198 numaralı “Alo Veri Koruma” hattı kullanıma sunulmuştur.

Kurum tanıtım, farkındalık ve bilinçlendirme faaliyetleri kapsamında 150 adet seminer, toplantı, çalıştay ve organizasyon düzenlemiştir. Bunlar arasından kurum tarafından benimsenen “Çarşamba Seminerleri” öne çıkmaktadır. Çarşamba günleri kişisel verilerin korunmasıyla ilgili uzman isimlerin sunumlarının yer aldığı seminerler yapılmaktadır. Bu seminerlerin düzenli olarak bir kurum kültürü haline gelecek şekilde yapılması farkındalığı yüksek tutacağı değerlendirilmektedir. Farkındalık Toplantıları kapsamında 2018 yılında 19, 2019 yılında ise 5 ili kapsayan tanıtıcı ve farkındalığı artırıcı sunumlar yapılmıştır. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2021 yılına kadar 53 Çarşamba semineri, 9 sempozyum, 40 çalıştay başta olmak üzere 473 organizasyon içinde bulunmuştur. Ayrıca yurtdışında çeşitli ziyaret ve panellerden oluşan 56 adet organizasyonda yer aldığı belirtilmektedir.

Onuncu Kalkınma Planının 720’nci maddesinde kişisel verilerin korunmasının ulusal bilgi güvenliği ve elektronik ticaret açısından önemli olduğu belirtilmektedir. Ayrıca 738’inci maddesinde kişisel verilerin korunması ve ulusal bilgi güvenliğinde hukuki altyapının tamamlanacağına yer verilmektedir. Bununla birlikte 2018 yılında mevzuat altyapısı tamamlanarak kalkınma planındaki hedef yerine getirilmiştir.

On birinci Kalkınma Planının 479’uncu maddesinde, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili düzenlemelerin yenilikler doğrultusunda güncellenmesi, mahremiyetin artmasına yönelik teknolojilerin desteklenmesi ve KVKK’nın GDPR’a göre güncellenmesine yer verilmektedir.

Kurum tarafından 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre stratejik plan hazırlama zorunluluğu olmamasına rağmen kurum vizyonu, temel ilke ve değerleri doğrultusunda “2019-2023 Stratejik Planı” ve “2019 Yılı Performans Kriterleri Rehberi” yayımlanmıştır.

2018 yılında 269 adet şikâyet ve 41 adet ihbar olmak üzere 310 adet şikâyet ve ihbarda bulunulmuştur. Bunların 153 tanesi kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde veri

sorumlusunun işleme faaliyetini içermektedir. 774 adet ise yurtdışında yaşayan vatandaşların kişisel verilerinin yaşadıkları ülke tarafına paylaşılmasıyla ilgilidir. 2019 yılında 2280 şikâyet ve ihbarın 1517'si kamu sektörüne yönelik gelmektedir. 2280 şikâyet ve ihbarın 1160'ı yurt dışında yaşayan vatandaşların yaşadıkları ülkenin kamu kurumlarına kişisel verilerinin paylaşılması konusunu oluşturmaktadır. 618 tanesi kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde üçüncü kişilerle veri sorumlularının veri paylaşmasını konu edinmektedir. 2280 şikâyet ve ihbarın ise 1742'si sonuçlandırılmıştır. 2020 yılında 2200 şikâyet ve 97 ihbarla yurtiçinde toplam 2297 şikâyet ve ihbar da bulunulmuştur. Ayrıca 1281 adet yurtdışında yaşayan vatandaşların kişisel verilerinin yaşadıkları ülkenin kamu kurumlarına verilerinin paylaşılmasıyla ilgilidir. 2297 şikâyet ve ihbar arasında en çok gelen konu 1078 başvuruya, kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde veri sorumlularının üçüncü kişilere paylaşımını kapsamaktadır.

2017 yılında 1 adet, 2018 yılında 28 adet, 2019 yılında 139 adet ve 2020 yılında 228 adet olmak üzere toplam 396 veri ihlal bildirimi yapılmıştır. Yıllara göre katlanarak giden bildirimler bilinç düzeyinin ve farkındalığın arttığını göstermektedir.

2021 yılına kadar VERBİS'e kayıt başvurusu yapan 68.641 veri sorumlusunun 55.541'inin başvurusu onaylanmıştır. VERBİS'e başvurunun kolaylaştırılması amacıyla eğitici videolar Kurum sayfasında paylaşılmıştır.

2016 yılından itibaren Türkiye'nin 28 Ocak 1981 tarihinde imzaladığı 108 sayılı "Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına Dair Sözleşme" vesilesiyle 28 Ocak günü "Veri Koruma Günü" olarak kutlanmaktadır.

1 Eylül 2018 tarihli ve 30522 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinde yapılan değişikliğin Resmî Gazete'de yayımlanmasıyla 7 Nisan günü "Kişisel Verileri Koruma Günü" olarak kutlanmaya başlanmıştır.

Çocuklara veri koruma kültürünü aşlamak amacıyla Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından "Veri Tayfa" etkinliği 20 Kasım 2019 tarihinde hayata geçirilmiştir. 2020 yılında Koronavirüs pandemisi nedeniyle planlanan pek çok etkinlik iptal olmakla birlikte, bazıları internet platformları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

7 Aralık 2021 tarihinde, 06/12/2021 tarihli 31681 sayılı Personel Sertifikasyon Mekanizmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'e göre "Veri Koruma Görevlisi Belgelendirme Programı" hazırlanmıştır.

“Kişisel Verilerimin Öneminin Farkındayım ve Korunmasını Önemsiyorum” adlı slogan yarışması ve Kişisel Verilerin Korunmasıyla ilgili makale yarışması düzenlenerek farkındalık artırma çalışmaları yapılmaktadır.

İlk yayını 15 Aralık 2021 tarihinde yapan “Bir Küçük Farkındalık Yeter” adlı Podcast kanalı oluşturulmuştur. İçerisinde Kişisel Verileri Koruma Kurulu Başkanı Prof. Dr. Faruk BİLİR’in söyleyişinin de olduğu toplam sekiz podcast bulunmaktadır.

“Kişisel Verileri Koruma Gönüllüsü” projesi çerçevesinde ilk olarak 2019 yılında kişisel verileri koruma gönüllüsü adayları olan üniversite öğrencilerine kişisel verilerin korunması konusunda bilgilendirme yapılarak gönüllü adayı öğrencilerin bulundukları üniversitelerde bilinçlendirme faaliyetlerinin öncüleri olması amaçlanmaktadır. Bu aşamaları başarıyla tamamlayan gönüllü adaylarının “Kişisel Verileri Koruma Gönüllüsü” oldukları belirtilmektedir (KVKK, 2022).

3.4.1.1. Kişisel Verileri Koruma Kurumu Yönetmelikleri:

- 1- Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik (28.10.2017)
- 2- Kişisel Verileri Koruma Kurulu Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik (16.10.2017)
- 3- Kişisel Verileri Koruma Uzmanlığı Yönetmeliği (9.2.2018)
- 4- Kişisel Verileri Koruma Kurumu Teşkilat Yönetmeliği (26.4.2018)
- 5- Kişisel Verileri Koruma Kurumu Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği (5.5.2018)
- 6- Veri Sorumluları Sicil Hakkında Yönetmelik (28.4.2019)
- 7- Kişisel Verileri Koruma Kurumu Disiplin Amirleri Yönetmeliği (17.5.2019)

3.4.1.2. Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararları

Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun 6’sı İlke Kararı olmak üzere toplamda 23 Kurul Kararı bulunmaktadır.

- 1- Rehberlik Hizmeti Veren İnternet Sitelerinde/Uygulamalarda Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik 21.12.2017 Tarihli ve 2017/61 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu İlke Kararı
- 2- Banko, Gişe, Masa gibi Hizmet Alanlarında Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik 21.12.2017 Tarihli ve 2017/62 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu İlke Kararı

- 3- “Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeter Önlemler” Hakkında 31.1.2018 Tarihli ve 2018/10 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 4- “Veri Sorumluları Siciline Kayıt Yükümlülüğünden İstisna Tutulacak Veri Sorumluları” Hakkında 2.4.2018 Tarihli ve 2018/32 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 5- Veri Sorumlusu Nezdindeki Kişisel Verilere Erişim Yetkisi Bulunan Personelin Yetkisi ve Amacı Dışında Söz Konusu Verileri İşleme Durumunun Değerlendirilmesi Hakkındaki 31.5.2018 Tarihli ve 2018/63 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu İlke Karar
- 6- “Gümrük Müşavirlerinin Sicile Kayıt İstisnası Hakkında Görüş Talebi” ile ilgili 28.6.2018 Tarihli ve 2018/68 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 7- “Arabulucuların Veri Sorumluları Siciline Kayıt Zorunluluğundan İstisna Tutulması” Hakkında 5.7.2018 Tarihli ve 2018/75 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 8- “Veri Sorumluları Siciline Kayıt Yükümlülüğünden İstisna Tutulacak Veri Sorumluları” Hakkında 19.7.2018 Tarihli ve 2018/87 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 9- “Sicile Kayıt Yükümlülüğünün Başlama Tarihleri” Hakkında 19.7.2018 Tarihli ve 2018/88 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 10- “Veri Sorumluları ve Veri İşleyenler Tarafından İlgili Kişilerin E-posta Adreslerine veya SMS ya da Çağrı İle Cep Telefonlarına Reklam Bildirimleri/Aramaları Yönlendirilmesinin Önüne Geçilmesi” Hakkında 16.10.2018 Tarihli ve 2018/119 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu İlke Kararı
- 11- Veri Sorumlusuna Başvuru ve Kurula Şikâyet Sürelerinin Hesaplanması Hakkında 24.1.2019 Tarihli ve 2019/9 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 12- Kişisel Veri İhlali Bildirim Usul ve Esasları Hakkında 24.1.2019 Tarihli ve 2019/10 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 13- “Yeterli Korumanın Bulunduğu Ülkelerin Tayininde Kullanılmak Üzere Oluşturulan Form” Hakkında 2.5.2019 Tarihli ve 2019/125 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 14- “VERBİS Kayıt Sürelerinin Uzatılması” Hakkında 3.9.2019 Tarihli ve 2019/265 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı

- 15- Veri Sorumlusu Tarafından İlgili Kişiyeye Yapılan Veri İhlali Bildiriminde Yer Alması Gereken Asgari Unsurlar Hakkında 18.9.2019 Tarihli ve 2019/271 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 16- Hukuka Aykırı Olarak Elde Edilen Veriler Üzerinden Vatandaşların Kimlik ve İletişim Bilgileri Gibi Kişisel Verilerin Sorgulanmasına İmkân Tanıyan Yazılım/Program/Uygulamalar Hakkında 18.10.2019 Tarihli ve 2019/308 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu İlke Kararı
- 17- “Veri Sorumluları Siciline Kayıt Yükümlülüğüne İlişkin Kurulca Belirlenen Sürelerin Uzatılması” Hakkında 17.12.2019 Tarihli ve 2019/387 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 18- “Veri Sorumluları Siciline Kayıt Yükümlülüğünden İstisna Tutulacak Veri Sorumluları” Hakkında 22.4.2020 Tarihli ve 2020/315 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 19- Veri Sorumluları Siciline Kayıt Tarihlerinin Uzatılması Hakkında 23.6.2020 Tarihli ve 2020/482 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 20- Kişilerin Ad ve Soyadı ile Arama Motorları Üzerinden Yapılan Aramalarda Çıkan Sonuçların İndeksten Çıkarılmasına Yönelik Talepler Hakkında 23.6.2020 Tarihli 2020/481 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 21- Veri Sorumluları Tarafından Kişilerin Telefon Numarası, E-posta Adresi gibi İletişim Kanallarına Kanuna Aykırı Şekilde Gönderilen Üçüncü Kişilere Ait Kişisel Veriler Hakkında 22.12.2020 Tarihli ve 2020/966 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu İlke Kararı
- 22- Veri Sorumluları Siciline Kayıt Tarihlerinin Uzatılması Hakkında 11.3.2021 Tarihli ve 2021/238 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı
- 23- Vakıf, Dernek ve Sendikalara Ait İktisadi İşletmelerin Sicile Kayıt Yükümlülüğü Hakkında 9.6.2021 Tarihli ve 2021/571 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı

3.4.1.3. Kişisel Verileri Koruma Kurumu Tebliğleri

- 1- Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ (10.3.2018)
- 2- Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (10.3.2018)

3.4.1.4. Kişisel Verileri Koruma Kurumu Rehberleri

Kişisel Verileri Koruma Kurumu İnternet Sitesi'nde yer alan, kişisel verilerin korunması hakkında açıklayıcı ve anlaşılabilir bir şekilde hazırlanan 27 Rehber bulunmaktadır.

- 1- Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun Yapısı ve Görevleri
- 2- Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarılması
- 3- Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları
- 4- Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi
- 5- Kişisel Verilerin Korunması Kanununa Duyulan İhtiyaç
- 6- Kişisel Verilerin Korunması Alanında Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler
- 7- 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Amacı ve Kapsamı
- 8- 6698 Sayılı Kanun'da Yer Alan Terimler
- 9- 6698 Sayılı Kanun'da Yer Alan Temel Kavramlar
- 10- Açık Rıza
- 11- Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler
- 12- Kişisel Verilerin İşlenme Şartları
- 13- Kanun Kapsamındaki Hak ve Yükümlülükler
- 14- İlgili Kişinin Hak Arama Yöntemleri
- 15- Veri Sorumluları Sicili
- 16- Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen
- 17- Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunmasını İsteme Hakkı
- 18- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Sıkça Sorulan Sorular
- 19- Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi
- 20- Kişisel Veri Güvenliği (Teknik ve İdari Tedbirler)
- 21- Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi
- 22- 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
- 23- Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi
- 24- Kişisel Veri İşleme Envanteri Hazırlama Rehberi
- 25- Yapay Zekâ Alanında Kişisel Verilerin Korunmasına Dair Tavsiyeler
- 26- Biyometrik Verilerin İşlenmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara İlişkin Rehber
- 27- Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi)

2019 Haziran ayında yayımlandığı ilk sayısıyla faaliyete geçen Kişisel Verileri Koruma Dergisi, yılda iki kez kişisel verilerin korunması hakkında bilimsel makalelerden oluşan yayımlar yapmaktadır. “Farkında ol güvende kal” adlı internet sitesinde yapılan seçilmiş güncel gelişmeler başlığıyla kişisel verilerin korunmasıyla ilgili dünyadaki gelişmelerin bir araya getirildiği bir blog adresi bulunmaktadır. Kurum, kendi internet sayfasındaki bilgilendirmeler aracılığıyla kişisel verileri koruma kanunundaki ifade ve terimlerin açıklamasını yaparak kanunun anlaşılabilir kılınmasını sağlamaktadır.

3.4.1.5. Kişisel Verileri Koruma Kurulu İdari Para Cezaları

6698 Sayılı KVKK’nın 10’uncu maddesindeki “veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü” nü yerine getirmeme cezası 18’inci maddenin (a) bendinde 5.000 Türk lirasından 100.000 Türk lirasına kadar idari para cezası düzenlenmiştir. Bu ceza miktarları 2022 yılında değerlendirme oranına göre 13.391 Türk lirasından 267.883 Türk lirasına kadar olmak üzere güncellenmiştir.

12’nci maddede yer alan “veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler” in yerine getirilmemesinin cezası 18’inci maddenin (b) bendinde 15.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar idari para cezası düzenlenmiştir. Bu ceza miktarları 2022 yılında değerlendirme oranına göre 40.179 Türk lirasından 2.678.863 Türk lirasına kadar olmak üzere güncellenmiştir.

15’inci maddede yer alan “şikâyet üzerine veya resen incelemenin usul ve esasları” yerine getirmeyenlerin cezası 18’inci maddenin (c) bendinde 25.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar idari para cezası düzenlenmiştir. Bu ceza miktarları 2022 yılında değerlendirme oranına göre 66.965 Türk lirasından 2.678.863 Türk lirasına kadar olmak üzere güncellenmiştir.

16’ncı maddede yer alan veri sorumluları siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin cezası 18’inci maddenin (ç) bendinde 20.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar idari para cezası düzenlenmiştir. Bu ceza miktarları 2022 yılında değerlendirme oranına göre 53.572 Türk lirasından 2.678.863 Türk lirasına kadar olmak üzere güncellenmiştir.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun vermiş olduğu başlıca idari para cezaları:

- 1- 23/12/2021 tarih ve 2021/1324 sayılı Karar gereğince Yemek Sepeti şirketine, KVKK’nın 12’nci maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre veri güvenliğini sağlamaya yönelik gerekli teknik ve idari tedbirleri almamasından dolayı

18'inci maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendine göre 1.900.000 Türk lirası idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

- 2- 03/09/2021 tarih ve 2021/891 sayılı Karar gereğince Whatsapp uygulamasına KVKK'nın 12'nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini ve erişilmesini önlemek, kişisel verilerin muhafazasını sağlamak ve gerekli teknik ve idari tedbirleri yerine getirmemesinden dolayı 18'inci maddenin (1) numaralı fıkrasının (b) bendine göre 1.950.000 Türk lirası idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.
- 3- 27/02/2020 tarih ve 2020/173 sayılı kararda, başvuru sonucunda Amazon Turkey Perakende Hizmetleri Limited Şirketini kurumun inceleme yapması ve gereğinin yerine getirilmesi talep edilmektedir. Bunun sonucunda 16.05.2019 tarih ve 2019/140 sayılı karar ile resen inceleme başlatılmıştır. Ardından 17.07.2019 tarihinde veri sorumlusundan bahse konu iddialara yönelik cevaben yazı alınmıştır. Kurum değerlendirme sonucunda, veri sorumlusunun kişilerin kişisel verilerini açık rıza usulüne uygun olarak alınmadığını ve KVKK'nın 4'üncü maddesindeki genel ilkelere uyulmadığından dolayı KVKK'nın 12'nci maddesinin (1) numaralı fıkrasına aykırılık teşkil etmesi sonucunda yine KVKK'nın 18'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendine göre 1.100.000 Türk lirası idari para cezası uygulanmıştır. Ayrıca Aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmemesinden dolayı KVKK'nın 18'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine göre 100.000 Türk lirası idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.
- 4- 18.09.2019 tarih ve 2019/269 sayılı kararda, Facebook şirketinin "Başkasının Gözünden Gör" uygulamasının veri ihlali gerçekleştirmesine rağmen KVKK'nın (5) numaralı fıkrasındaki "İşlenen kişisel verilerin kanuni olmayan yollarla başkaları tarafından elde edilmesi hâlinde, veri sorumlusu bu durumu en kısa sürede ilgilisine ve Kurula bildirir." Hükmüne göre bir bildirimde bulunmadığından Kurul resen inceleme başlatmıştır. İnceleme sonucunda KVKK'nın 12'nci maddesi (1) numaralı fıkrasındaki veri sorumlusunun yükümlülükleri arasında bulunan kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini ve erişilmesini önlemekle birlikte muhafazasını sağlamak amacıyla gerekli teknik ve idari tedbirleri almadığı tespit edilmiş olup KVKK'nın 18'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendine göre

1.150.000 Türk lirası ve veri ihlali hakkında bildirimde bulunmamasından dolayı 450.000 Türk lirası idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

- 5- 11.04.2019 tarih ve 104 sayılı kararda, Facebook şirketinin “Fotoğraf API” veri ihlaline ilişkin bildirimde bulunmaması üzerine Kurul’un resen incelemesi sonucunda KVKK’nın 12’nci maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümlerinin yerine getirilmediğinden KVKK’nın 18’inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 1.100.000 Türk lirası ve veri ihlal bildiriminin ilgililere geç yapılmasından dolayı KVKK’nın 12’nci maddesinin (5) numaralı fıkrasına aykırılık teşkil etmektedir. Bundan dolayı KVKK’nın 18’inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendine göre 550.000 Türk lirası idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

3.4.2. Anayasa Mahkemesi Kararı

Anayasa Mahkemesinin kişisel verilerin korunması konusunu içine alan 32 norm denetimi kararı mevcuttur. Bunların arasından en dikkat çeken muhalefet partisi milletvekillerinin 6698 Sayılı KVKK’nın bazı maddelerinin iptal edilmesi ve yürürlüğünün durdurulması talebine aittir. Anayasa Mahkemesinin 28.09.2017 tarihli ve 2017/143 sayılı karar metni, araştırmanın temel metnini oluşturmaktadır (Anayasa Mahkemesi, 2017).

KVKK’nın 4’üncü maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendindeki “veya işlendikleri amaç için gerekli olan” ibarenin incelenmesi yönündeki talebin gerekçesinde, maddenin sınırlarının açık ve net olmadığıyla birlikte, 108 sayılı Sözleşmenin esaslarına uygun olmadığı belirtilerek Anayasanın 2’nci ve 90’ıncı maddeleriyle bağdaşmadığı ileri sürülmektedir. Buna karşılık mahkeme, AİHM kararına atıf yaparak AİHM’in kişisel verilerin gereken süreden fazla tutulmasını ihlal olarak nitelendirdiğine yer vermektedir. Ayrıca KVKK’nın 16’ncı maddesinde veri sorumlularının kişisel verileri işleyecekleri azami süreyi başkanlığa bildirme zorunluluğuna yer vermektedir. Kişisel verilerin belirlenen azami süre kadar işlenme ilkesini kişisel verilerin korunmasının en önemli ilkelerinden biri olarak kabul etmektedir. Kişisel verilerin muhafazası için azami sürenin her zaman önceden belirlenemeyeceğine yer vererek, KVKK’nın 11’inci maddesinde ilgili kişinin hakları arasında olan kişisel verilerin silinmesi veya yok edilmesini isteme hakkının olduğuna dikkat çekmektedir. Son olarak, KVKK’nın 16’ncı maddesinde veri sorumlularının azami süreyi belirtmesi zorunluluğuna yer verirken, 108 sayılı Sözleşme’nin 5’inci maddesinin (e) bendi doğrultusunda maddenin belirsiz olmadığı ve

kişisel verilerin gerekenden süreden uzun tutulmaması ilkesine aykırı olmadığını belirtmektedir. Anayasanın 2'nci ve 20'nci maddelerine aykırı olmadığı ve 90'ıncı maddesiyle ilgili olmadığına karar vererek, iptal talebini reddedilmesine karar vermiştir.

KVKK'nın 5'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c), (ç), (e) ve (f) bentlerinin incelenmesi talebinin gerekçesinde, belirtilen fıkralardaki istisnaların açık rızaya gerek duymadan işlemenin mümkün olacağının önünü açtığı belirtilerek, açık rızanın aramak şartının büyük oranda devre dışı kaldığına yer verilmektedir. Özellikle meşru menfaat olmak üzere kuralların kapsamı ve sınırlarının açık bir şekilde düzenlenmediği belirtilmektedir. İstisnaların kişisel verilerin korunması hakkını, hakkın özüne zarar verecek şekilde ölçüsüz bir şekilde sınırlandığına ve bireyin özel yaşamına doğrudan müdahale niteliğinde olduğuna yer vermektedir. Belirtilen nedenlerden dolayı Anayasanın 2'nci, 13'üncü, 20'nci, ve 90'ıncı maddelerine aykırılık bulunduğu ileri sürülmektedir. Buna karşılık mahkeme, Anayasanın ilgili maddelerine atıf yaparak Anayasaya uygunluklarını değerlendirmektedir. 95/46/EC sayılı direktifindeki açık rıza istisnalarına yer vermektedir. İtiraz edilen maddenin fıkraları örnekler halinde açıklanarak açık rıza aranmayan durumların ilgili lehine sonuçlar doğurduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu kuralların kişisel verilerin korunmasını sınırlandırdığını açık bir şekilde kabul ederken, kuralın sadece zorunlu ve gerekli durumlarda ihtiyacın karşılanmasına yönelik geçerli olduğunun altını çizmektedir. Maddedeki istisnaların, uygun ve dengeli olmasıyla birlikte amacına uygun kullanılmasını taahhüt edecek şartların belirtildiğinden yola çıkarak, kişisel verilerin korunması hakkının özüne ve özel hayatın gizliliğine aykırı bir durum teşkil etmediğini belirtmektedir. Sınırlamaların kapsamı, amacı ve sınırlarının kanunda belirtilmesiyle birlikte kuralların belirsiz olmadığına yer vermektedir. Anayasanın 2'nci, 13'üncü ve 20'nci maddelerine aykırı olmadığı ve 90'ıncı maddesiyle ilgili görülmediği karar verilerek iptal talebinin reddedilmesine karar vermiştir.

KVKK'nın 6'ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki mezhep, kılık ve kıyafet kavramlarının incelenmesi talebinin gerekçesinde, 108 sayılı Sözleşme, OECD Kişisel Verilerin Korunması Rehber İlkeleri, 95/46/EC sayılı Direktif ve Her Türlü Irk Ayrımcılığının Tasfiye Edilmesine Dair Uluslararası Sözleşme' ye atıf yapılarak maddedeki ibarelerin belirtilen sözleşmelerle bağdaşmadığı belirtilmektedir. Ayrıca eşitlik ilkesi, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce ve ifade özgürlüğüne ters düştüğü belirtilerek Anayasanın 2'nci, 10'uncu, 20'nci, 24'üncü, 25'inci ve 90'ıncı maddelerine aykırılık teşkil ettiği ileri sürülmektedir. Buna karşılık mahkeme, dini görüş

farklılıklarının ortaya çıkmasını sağlayan verileri ve dini inancıyla ilişkili kıyafet verisini özel nitelikli kişisel verileri olarak tanımlanacağını açıkça belirtmektedir. Mezhep ve kılık kıyafet konusunda özel bir koruma altına alma yetkisinin kanun koyucuda olduğunu ve Anayasaya aykırılık teşkil etmediğini ifade etmektedir. Kanun koyucunun mezhep ve kılık, kıyafet konularını özel nitelikli kişisel veri kabul ederek özel bir koruma gerçekleştirmeyi amaçladığına yer vererek anayasayı ihlalin söz konusu olmadığını belirtmektedir. İptal talebinin reddedilmesine oyçokluğuyla karar vermiştir. Serdar Özgüldür, Semih Kaleli, Osman Alifeyyaz Paksüt bu görüşe katılmayan üyelerdir.

KVKK'nın 6'ncı maddesinin (3) numaralı fıkrasının inceleme talebinin gerekçesinde, kişilerin sağlık ve cinsel hayatına ilişkin verilerin açık rıza aranmaksızın işlenmesinin kabul edilemez olduğu belirtilmektedir. Kuraldan dolayı kişilerin sağlık hizmeti alırken endişe ile yaklaşacağı ya da kaçınacağına yer verilmektedir. Tedbirin kapsamının belirsiz olduğu ve etkin korumanın sağlanmadığı belirtilmektedir. Anayasanın 2'nci, 10'uncu, 17'nci, 20'nci, 24'üncü, 25'inci, 56'ncı, ve 90'ıncı maddelerine aykırılık teşkil ettiği öne sürülmektedir. Buna karşılık mahkeme, 108 sayılı Sözleşme'nin 9'uncu maddesinde kişisel verilerin korunmasına getirilen sınırlamalar olduğunu ve 95/46/EC sayılı Direktif'in 8'inci maddesinde kişisel verilerin işlenmesinin istisnası olarak sağlık hizmetlerinin yürütülebilmesi için sağlık personellerinin işlenmesinin mümkün olduğuna atıf yapılmaktadır. Anayasanın 20'nci maddesindeki kişisel verilerin "kanunda öngörülen hallerde" işlenebilir kısmına binaen kuralın Anayasaya aykırı bir durum oluşturmadığına yer vermektedir. Açık rıza aranmaksızın işleme kuralının amaç yönünden sınırlamaya tabi olduğu ve hakkın kullanımını kolaylaştırması dolayısıyla hakkın özüne dokunulmadığı belirtilmektedir. Bu anlamda işleme faaliyetinin amacı dışından gerçekleşmesi ve kişisel verilerin ifşa edilmesine yönelik tedbirlerin alındığının görüldüğüne yer vermektedir. İptal talebinin reddedilmesine oyçokluğuyla karar vermiştir. Engin Yıldırım, Serdar Özgüldür, Serruh Kaleli, Osman Alifeyyaz Paksüt bu görüşe katılmayan üyelerdir.

KVKK'nın 7'nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının incelenmesi talebinin gerekçesinde, kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirme esaslarının belirsiz olması dolayısıyla kamu yararı ve ölçülülük ilkesinin gözetilmediğine yer verilerek Anayasanın 2'nci maddesine aykırılık teşkil ettiği öne sürülmektedir. Buna karşılık mahkeme, konunun ayrıca özel kanunlarla düzenlenme durumu olabileceğini ve bu durumda belirsizlikten söz edilemeyeceğini belirtmektedir. Kuralın amacına uygun, gerekli ve orantılı olduğunun anlaşıldığı belirtilerek ölçülülük ilkesine aykırılık

bulunmadığına yer vermektedir. Özel kanunların ve diğer düzenlemelerin Anayasanın 20'nci maddesine aykırılı olamayacağının altı çizilerek, yapılacak düzenlemelerin ölçülülük, belirlilik ilkelerine ve kamu yararını gözeten bir anlayışla düzenlenmesi gerektiğini belirtmektedir. İptal talebinin reddedilmesine karar vermiştir.

KVKK'nın 8'inci maddesinin (3) numaralı fıkrasının incelenmesi talebinin gerekçesinde, kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin diğer kanunlardaki hükümlerin saklı olmasının belirsizlik yarattığı ifade edilmektedir. Anayasanın 2'nci maddesine aykırılık teşkil ettiği ileri sürülmektedir. Buna karşılık mahkeme, 7'nci maddenin (2) numaralı fıkrasındaki aynı gerekçeler nedeniyle Anayasanın 2'nci maddesine aykırı olmadığını belirtmektedir. İptal talebinin reddedilmesine karar vermiştir.

KVKK'nın 9'uncu maddesinin (6) numaralı fıkrasının incelenmesi talebinin gerekçesinde, kişisel verilerin yurtdışına aktarılması hakkında diğer kanunlarda yapılan düzenlemelerin saklı kalmasının belirsizlik yarattığına yer verilmektedir. Anayasanın 2'nci maddesine aykırılık teşkil ettiği ileri sürülmektedir. Buna karşılık mahkeme, 7'nci maddenin (2) numaralı fıkrasındaki aynı gerekçeler nedeniyle talebin Anayasanın 2'nci maddesine aykırı olmadığını belirtmektedir. İptal talebinin reddedilmesine karar vermiştir.

KVKK'nın 13'üncü maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin inceleme talebinin gerekçesinde, kişiden ücret alınmasının sosyal hukuk devletiyle bağdaşmadığı, kurul'un ücreti belirlemesinin hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleriyle 108 sayılı Sözleşme 'deki güvencelere aykırı olduğuna yer verilerek, Anayasanın 2'nci, 5'inci, 13'üncü, 20'nci ve 90'ıncı maddelerine aykırılık teşkil ettiği öne sürülmektedir. Buna karşılık mahkeme, kuralın kişisel verilerin hakkına bir sınırlandırma niteliğinde olduğunun altını çizmektedir. Ancak bu sınırlamanın Anayasanın 20'nci maddesindeki kişisel verilerin korunması hakkının kullanılamaz hale getirmediğini ve zorlaştırmadığını belirterek hakkın özüne dokunulmadığını belirtmektedir. Veri ilgililerinin isteğine bağlı hizmetlerin ayrıca maliyet gerektirmesi halinde veri sorumlusunun maliyeti üstlenmesinin beklenemeyeceği ancak veri sorumlusunun hatasından kaynaklı durumlarda ilgiliye ücret iadesinin yapılacağına yer vermektedir. 108 sayılı Sözleşme'nin bu durumlarda masrafların ilgiliden karşılanmasına yönelik uygulamasının olduğunu belirtmektedir. Ücretin belirsiz olmadığını ve kurul tarafından belirlenecek miktarda uygulanacağını belirtmektedir. Kuralın amacına uygun ve orantılı olduğu, demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığını görüldüğünü belirtmektedir. İptal talebinin reddedilmesine karar vermiştir.

KVKK'nın 15'inci maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan “devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler hariç...” ibaresinin incelenmesi talebinin gerekçesinde, devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin istisna olarak veri sorumlusu tarafından Kurul'a gönderilecek bilgi ve belgeler arasında bırakılmasının idarenin keyfiliğine ve kişinin özel hayatına neden olacağını belirterek, Anayasanın 2'nci, 13'üncü ve 20'nci maddelerine aykırılık teşkil ettiği öne sürülmektedir. Buna karşılık mahkeme, devletin görevlerinden olan milli güvenlik, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi amaçları için kişisel verilerin korunması hakkının sınırlandırılmasının mümkün olabileceğini söylemektedir. Ayrıca 108 sayılı Sözleşme'nin 9'uncu maddesinde konuyla ilgili sınırlandırmanın yapılabileceğinin yer aldığı belirtmektedir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 47'nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında devlet sırrının tanımı yapıldığı bu yüzden herhangi bir belirsizliğin söz konusu olmadığına yer vermektedir. Kuralla ilgili sınırlamanın amacına uygun ve orantılı olduğunun görüldüğü bununla birlikte özel hayatın gizliliği ve milli güvenliğin sağlanmasına yönelik dengenin makul olduğunun anlaşıldığını belirtmektedir. İptal talebinin reddedilmesine karar vermiştir.

KVKK'nın 16'ncı maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin incelenmesi talebinin gerekçesinde, veri sorumlularının veri sorumluları siciline kaydolmasına istisna getirilmesinin veri ilgililerini korumasız bırakacağını belirtmektedir. Anayasanın 2'nci ve 90'uncü maddelerine aykırılık teşkil ettiğini öne sürmektedir. Buna karşılık mahkeme, kurul kararıyla istisna tutulmasından dolayı kuralın amacına uygun ve orantılı olduğunu bundan dolayı ölçülülük ilkesine aykırılık teşkil etmediğini belirtmektedir. Veri güvenliğine yönelik herhangi bir istisnanın olmadığının altını çizirken, kuraldaki istisnanın ilgili kişinin haklarını zedeleyen bir durum ortaya çıkarmadığını ifade etmektedir. İptal talebinin reddedilmesine karar verilmiştir. Engin Yıldırım, Serdar Özgüldür, Serruh Kaleli, Osman Alifeyyaz Paksüt bu görüşe katılmayan üyelerdir.

KVKK'nın 24'üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan “kurulca gerekli görülenlerin” ibaresinin incelenmesi talebinin gerekçesinde, kararların yayımlanması kararının kurula bırakılmasının belirsizlik ortamı oluşturduğunu belirterek Anayasanın 2'nci maddesine aykırılık teşkil ettiği öne sürülmektedir. Buna karşı mahkeme, kurulun çalışma esaslarının yer aldığı KVKK'nın 23'üncü maddesindeki usul ve esaslar çerçevesinde kuralın belirlendiğine yer vererek belirsizlik durumunun olmadığını söylemektedir. Kararların tümünün kamuoyuna duyurulmasının kamu yararı

olarak değeriendirilemeyeceğini ifade ederken, Kurulun görev ve yetkilerinin yer aldığı KVKK'nın 22'nci maddesine atıf yapmaktadır. Anayasanın 2'nci maddesine aykırılık bulunmadığından dolayı iptal talebini reddetmiştir.

KVKK'nın 28'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinin İncelenmesi talebinin gerekçesinde, aynı konutta yaşamaktan dolayı kişisel verilere müdahale edilemeyeceği ve çocukların yaşları ve gelişim durumlarına göre kişisel verileriyle ilgili bilgilendirilmeleri ve açık rızalarına başvurulması gerektiğine yer verilerek Anayasanın 2'nci, 13'üncü, 20'nci, 41'inci ve 90'ıncı maddelerine aykırılık teşkil ettiği öne sürölmektedir. Buna karşılık mahkeme, aile bireylerine ilişkin kişisel verilerin işlenmesinin aynı konutta yaşamının doğal bir sonucu olarak görmektedir. Kuralda bu durumla ilgili kişisel veri işleme faaliyetinin zorlaştırıldığı ve hakkın özüne dokunmadığını belirtmektedir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na atıf yapılarak aile fertlerinin kendileri ve diğer aile bireyleri arasındaki faaliyetlerinin yerine getirilmesi için aile fertlerinin kişisel verilerinin işlenmesinin gerekebileceğini belirtmektedir. Çocuğun rızasının alınması konusunda 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda çocuk haklarının koruma altına alındığına yer vererek kuraldaki sınırlama konusunun uygun ve orantılı olduğunu belirtmektedir. İptal talebinin reddedilmesine karar vermiştir.

KVKK'nın 28'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinin incelenmesi talebinin gerekçesinde, "önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler" ibaresinin belirsizlik yarattığı ve keyfi uygulamalara sebep olabileceğine yer verilerek Anayasanın 2'nci, 13'üncü, 20'nci ve 90'ıncı maddelerine aykırılık teşkil ettiği öne sürölmektedir. Buna karşılık mahkeme, milli güvenlik, kamu güvenliğinin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi amaçlarıyla kişisel verilerin korunması hakkının sınırlanabileceğini ancak bu sınırlamaların Anayasanın 13'üncü maddesine aykırı olamayacağına yer vermektedir. 108 sayılı Sözleşme'nin 9'uncu maddesinde konuyla ilgili sınırlamaların mevcut olduğunu belirterek AİHM'in (Leander/İsveç, B. No: 9248/81, 23.3.1987) kararına atıf yapmaktadır. Polis, MİT ve Mali Suçları Araştırma Kurulu gibi kamu güvenliğini sağlayan kamu kurum ve kuruluşlar olduğunun açık olduğu ayrıca ilgili kuruluşlar ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından istisnanın geçerli olduğundan dolayı belirsizliğin söz konusu olmadığına yer vermektedir. Sınırlamaların özel hayatın gizliliği ve milli güvenliğin sağlanması arasında makul dengenin sağlandığı ve hakkın özünün zedelenmediğini belirtmektedir. İptal talebinin reddedilmesine karar vermiştir.

KVKK'nın 30'uncu maddesinin (7) numaralı fıkranın 663 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) 47'nci maddesi ile değıştirilmesinin incelenmesi

talebinin gerekçesinde, sağlık hizmetlerinin yürütülmesi için her konuda bireylerin kişisel verilerinin işlenmesinin gerekli olmadığı ve açık rıza alınmadan kişisel veri işleme istisnalarının geniş tutulduğuna yer verilmektedir. Anayasanın 2'nci, 13'üncü, 17'nci, 20'nci, 56'ncı ve 90'ıncı maddelerine aykırılık teşkil ettiği öne sürülmektedir. Buna karşılık mahkeme, 108 Sayılı Sözleşme'nin 9'uncu maddesinde kişisel verilerle ilgili bazı sınırlamaların getirileceğinin belirtildiği ve 95/46/EC sayılı Direktif'in 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasında sağlık verilerinin işlenmesini mümkün kıldığına yer vermektedir. Kuralın hakka müdahale ettiği ancak sağlık hizmetinden faydalanması için gerçekleştiği göz önüne alındığından hakkın özüne dokunulmadığını belirtmektedir. Anayasanın 5'inci maddesindeki devletin temel amaç ve görevlerinden olan “insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.” ibaresinden yola çıkılarak kişilerin sağlık hizmetlerinden tam olarak faydalanabilmesi için gerekli önlemlerin alınmasının zorunda olduğuna yer verilmektedir. Kişisel verilerin amacı dışında kullanılması ve başkalarının eline geçmesini önleyecek güvenceler 5237 sayılı TCK'nın 135 ile 140 maddeleri arasındaki madde hükümlerinde yer verilmektedir. Bu güvenceler neticesinde özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması hakkı arasında makul düzeyde dengenin sağlandığını belirtmektedir. AİHM'in 20511/03 sayılı ve 17.07.2008 tarihli kararında kişisel sağlık verilerinin korunmasının sağlanamamasını AİHS'in ihlali olarak değerlendirdiğine yer vermektedir. Son olarak değiştirilen maddede genel çerçevenin belirlendiği ve açık ve net bir şekilde keyfilikten uzak önlemlerin yer aldığını belirterek iptal talebinin reddedilmesine karar vermiştir. Engin Yıldırım, Serdar Özgüldür, Serruh Kaleli, Osman Alifeyyaz Paksüt bu görüşe katılmayan üyelerdir.

Belirtilen nedenlerden dolayı yürürlüklerinin durdurulması talebi, KVKK'nın 6'ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasını konu alan talep Serdar Özgüldür, Serruh Kaleli, Osman Alifeyyaz Paksüt karşı oylarıyla oyçokluğuyla, (3) numaralı fıkrasını konu alan talep Engin Yıldırım, Serdar Özgüldür, Serruh Kaleli, Osman Alifeyyaz Paksüt karşı oylarıyla oyçokluğuyla, 16'ncı madde (2) numaralı fıkranın ikinci cümlesini konu alan talep Engin Yıldırım, Serdar Özgüldür, Serruh Kaleli, Osman Alifeyyaz Paksüt karşı oylarıyla oyçokluğuyla, 30'uncu maddenin (7) numaralı fıkrasını konu alan talep Engin Yıldırım, Serdar Özgüldür, Serruh Kaleli, Osman Alifeyyaz Paksüt karşı oylarıyla oyçokluğuyla, diğer taleplerin oybirliğiyle reddedilmesine 28.09.2017 tarihinde karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi başkan vekili Engin Yıldırım, KVKK'nın 6'ncı maddesinin 3'üncü fıkrası, 16'ncı maddenin 2'nci fıkrasının 2'nci cümlesi ve 30'uncu maddenin (7)

numaralı fıkrası hakkında karşı oy görüşünde bulunmaktadır. İlk olarak sağlık ve cinsel hayata ilişkin verilerin açık rıza aranmadan işlenmesine karşı görüş belirtmektedir. Kamu yararı taşıdığı amacıyla yer verilen maddenin özel hayatın gizliliği hakkını ihlal ettiğinden dolayı haklar arası denge kurulamadığını ifade etmektedir. İkinci karşı oy görüşü veri sorumluları siciline kaydolma zorunluluğuna istisna getirilmesiyle ilgilidir. Bu durumun kişisel verileri işlenen kişilerin korumasız kalmasına yol açabileceği belirtilmektedir.

Anayasa Mahkemesi üyesi Serdar Özgüldür ve Serruh Kaleli, KVKK'nın 6'ncı maddesi 1'inci fıkrası ve 3'üncü fıkrası, 16'ncı maddesinin (2) numaralı fıkrası ve 30'uncu maddesinin (7) numaralı fıkrasına karşı oy vermekle birlikte 663 sayılı KHK'nın 47'nci maddesine karşı oyu bulunmaktadır. Hassas verilerin işlenmesinin Anayasaya aykırı olduğunu belirtmekle birlikte tanınan geniş istisnaların hukuk devletiyle uyumadığının altını çizmektedir. 108 sayılı Sözleşme 'ye atıfta bulunarak Mezhep kavramına yer verilmemesi ve istisnaların geniş olmadığıyla birlikte yapılan düzenlemenin AB kurallarıyla aynı yönde olmadığı belirtilmektedir. Veri Sorumluları Siciline kayıt zorunluluğuna kurul tarafından istisna getirilmesinin verileri işlenen kişilerin korumasız hale getireceğini belirterek yasal yolların arandığı zaman karşılarında muhatap bulunmayacağı ifade etmektedir.

Anayasa Mahkemesi üyesi, Osman Alifeyyaz Paksüt, KVKK'nın 6'ncı maddesi 1'inci fıkrası ve 3'üncü fıkrası, 16'ncı maddesinin (2) numaralı fıkrası ve 30'uncu maddesinin (7) numaralı fıkrasına karşı oy vermekle birlikte 663 sayılı KHK'nın 47'nci maddesine karşı oyu bulunmaktadır. İlk olarak mezhep verilerinin işlenmesini Anayasaya aykırı bularak, açık rıza aranmadan işlenmesine karşı çıkmaktadır. İkinci olarak özel nitelikli verilerin işlenmesiyle ilgili olarak gerekli önlemlerin belirlemek olan görev ve yetki tanımı yapılmasının ucu açık ve belirsiz olduğunu belirterek Anayasanın 20'nci maddesine aykırı olduğuna yer vermektedir. Son olarak kişinin sağlık ve özel hayatına dair verilerin sağlık kuruluşları tarafında işlenmesine yönelik yeterli yasal dayanakların mevcut olmadığı ve makul bir dengenin olmadığını belirtmektedir.

3.5. Değerlendirme Aşaması

7 Nisan 2016 Tarihli ve 29677 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6698 Sayılı KVKK'nın yürürlüğe girmesiyle Türkiye'de kişisel verilerin korunmasına yönelik politika hayata geçmiş bulunmaktadır. Kanunla kişisel verilerin mahremiyetinin korunması konusunda veri işlemeye yetkili kişi ve kurumlar da sorumlu hale gelmektedir.

12 Ocak 2017 tarihinde Kişisel Verileri Koruma Kurulu üyelerinin, Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu huzurunda yemin etmelerinin ardından kurul göreve başlamıştır. Göreve başladıktan sonra ilk olarak 30 Ocak 2017 tarihinde başkan ve ikinci başkan seçimi tamamlanmıştır. Kişisel verilerin korunması ve işlenmesi konusunda kanun ve denetim mekanizmasının olmamasından dolayı meydana gelen hak ihlallerini ortadan kaldırmak amacıyla politika ihtiyacını kısmen karşıladığı söylenebilir. Bu amaçla hazırlanan politika belgesi ve oluşturulan denetim mekanizması olan Kişisel Verileri Koruma Kurumunun gösterdiği faaliyetler bulunmaktadır. Bunlar arasında VERBİS, Alo Veri Koruma Hattı ve Çarşamba Seminerleri gibi faaliyetlerle kişisel verilerin korunmasını ve bilinçlendirilmesini amaçlamaktadır.

Kişisel verilerin korunması hakkındaki kanun hazırlığının eski dönemlere dayanmasıyla birlikte birçok kez tasarı haline gelmiş hatta TBMM Genel Kuruluna dahi gelmesine rağmen kabul edilmemiştir. 2016 yılında KVKK tasarısının Meclis başkanlığına sunulmasıyla TBMM Genel Kurulunda kabul edilmesi arasında üç ay bulunmaktadır. Bu süre içinde kanun tasarısı komisyonda görüşülüp ve kabul edilmekle beraber TBMM Genel Kurul gündemine gelmiş, görüşülmüş ve kabul edilmiştir. Uzun yıllarca kabul edilemeyen kanunun, 3 ay gibi bir sürede bütün aşamalarının tamamlanması ve aşamalar içinde önemli bir değişikliğe uğramaması çoğunlukçu bir anlayışla süratle kabul edildiğini göstermektedir. Kabul edildiği dönemde AB Vize Serbestisi programındaki kriterler arasında olmasından dolayı politika sürecinin hızlandırıldığı görülmektedir. Türkiye'nin karşılaması istenen kriterler arasında kişisel verilerin korunması kapsamındaki düzenlemelerin AB standartlarıyla uyumlu hale getirilmesinin olduğu görülmektedir (Ekinci, 2016: 38).

6698 sayılı KVKK ile kişisel verilerin işlenme, aktarılma, silinme, yok edilme ve anonim hale getirilmesine ilişkin usul ve şartlar belirlenmiş olup, özel nitelikli kişisel veri kavramına yer verilmiştir. Böylelikle daha önce herhangi bir kanunla sınırları belirlenmeden işlenen verilerin belli şartlar dahilinde işlenerek işlenen veriler hakkında kısmen koruma sağlanmıştır. Çünkü açık rıza aranmaksızın veri işleme kapsamının geniş olması veri ilgisinin verisi hakkında güvenlik açıklarını meydana getirebilmektedir.

Veri sorumlusu ve ilgili kişinin haklarının düzenlendiği bölümde, veri sorumlusunun ilgili kişilere aydınlatma yükümlülüğünde bulunarak veri ilgisine karşı haklarını hatırlatma amacı ortaya koyarak ilgili kişiye geniş haklar tanımıştır. Veri sahibinin verisi üzerinde hak sahibi olduğu vurgulanmış olup, verisiyle ilgili her türlü talepte bulunabilmesi için bazı haklara yer verilmesi kanunun amacına uygun bir

düzenleme olduğu söylenebilmektedir. Ek olarak veri güvenliğini artırıcı tedbirlere yer vererek veri sorumlusunu kısıtlayıcı ve denetleyici mekanizmalar öngörmektedir.

Veri sorumlusuna karşı, başvuru şartları ve kurula şikâyet mekanizmasının oluşturulmasıyla denetim yolu açılmıştır. Kişisel verilerle ilgili uzmanlaşmış bir kuruma doğrudan şikâyet mekanizması oluşturularak kişisel verilerin etkin denetimi ve hızlı karar alma imkânı sağlanmış olmaktadır. Veri sorumluları sicilinin tutulması yararlı görülmekle birlikte, bu konuya istisna getirilmesi kişisel verilerin korunması ve denetimine karşı noksanlık getirdiği değerlendirilmektedir.

6698 sayılı KVKK'da düzenlenen şartların yerine getirilmemesiyle ilgili idari para cezaları öngörülmüş olup, cezaların şirket büyüklüğü, gelir durumu, yerli-yabancı şirket olmasına bakılmadan tek tip ceza verilmesinden dolayı, daha çok kitleye ulaşan büyük şirketler için caydırıcılığı olmayan para cezaları ortaya çıkabilmektedir. Böylelikle belli kıstaslar getirilerek caydırıcılığının sağlanabilmesi için cezaların yeniden düzenlenmesi yerinde olacaktır.

KVKK'nın gündeme geliş aşamasında da sıklıkla yer alan kişisel verilerle ilgili bir denetim mekanizması oluşturulması görüşleri karşılık bulmuş olup, idari ve mali özerkliğe haiz bir kamu tüzel kişiliği olarak Kişisel Verileri Koruma Kurumu kurulmuştur. Kurumun görevleri, teşkilat yapısı, kişisel verileri koruma kurulu, kurulun seçim usulleri, görev ve yetkileri, çalışma esasları konuları düzenlenmiştir. “Kurula görev alanına giren konularda emir ve talimat verilemez” şeklinde hükmünün kanunda yer verilmesi kurulun görev alanıyla ilgili bağımsız karar vermesine katkıda bulunacaktır. Ancak kurulun seçim usullerinde 5 üyenin TBMM, 4 üyenin Cumhurbaşkanı tarafından seçilmesinin öngörülmüş olması, üye seçiminin taraflı olarak gerçekleştiğini göstermektedir. Üye seçiminin daha adil bir şekilde düzenlenmesi kurumun tarafsızlığını sağlamış olacaktır. Kurul üyesi olabilmek için belirlenen şartların yetersiz olduğu değerlendirilmiş, kişisel verilerle ilgili konularda uzman kişiliğe sahip olmak ve alanla ilgili yeterli çalışmalar yapmış olmak zaruri önem taşımaktadır.

Gerek formüle ediliş aşamasında gerekse kanunlaşma aşamalarında en çok tartışılan madde olan “İstisnalar” başlıklı 28'inci maddede istisnaların kapsamının belirsiz ve geniş olmasından dolayı kanunun amacının dışına çıkmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Özellikle kamu hizmetlerinin işleyebilmesi için kişisel verilerin kolay bir şekilde işlenmesini sağlamak için kişisel verilerin işlenmesine geniş istisnalar getirilmesinin bir parçası olduğu değerlendirilmektedir.

Kanunlaştırma aşamasında; TBMM Genel Kurulundaki görüşmelerde karşılaşılan sıkça eleştiriler:

- 1- İstisnaların kapsamının geniş tutulması
- 2- KVKK Üye seçiminin KVKK'nın bağımsızlığını zedeleyecek bir şekilde seçilmesi
- 3- KVKK tasarısının yeterince görüşülüp tartışılmaması
- 4- Tasarının kabul edilmesi öngörülen GDPR'a göre değil de 95/46EC sayılı direktife göre hazırlanması
- 5- Muhalefetin verdiği değişiklik önergelerin kabul görmemesi
- 6- Özel nitelikli kişisel verilerin kapsamının geniş olması
- 7- Kanunun çocukların kişisel verilerini düzenlememesi

2020 AK Türkiye raporu, vize serbestisi kriterlerinin yerine getirilmediğine yer verirken, KVKK'da gereken değişikliklerin yapılmadığı belirtilmektedir. Bahsedilen değişiklikler Kişisel Verileri Koruma Kurumunun bağımsızlığı ve kolluk birimlerine tanınan istisnalar olarak yer almaktadır. Uyumun sağlanamamasından dolayı Europol ve Eurojust ile iş birliğinin gerçekleşmediği ifade edilmektedir (AB Başkanlığı, 2020).

2021 AK Türkiye raporunda geçen yıl yayımlanan raporda yer alan tavsiye kararlarının birçoğunun yerine getirilmediğine yer verilmektedir. Ayrıca 6698 sayılı kanunun AB müktesebatıyla uyumlu olmadığının altı çizilmektedir (AB Başkanlığı, 2021). 2022 AK Türkiye raporunda, önceki raporlarda belirtilen hususlar tekrar edilmekte olup, Haziran 2021'de bilim komisyonu kurulduğuna yer verilerek, yukarıda belirtilen hususlarla ilgili gelişme olmasının beklendiği ifade edilmektedir. Türkiye'deki mevzuatın AB müktesebatıyla uyumlu olmadığı belirtilmektedir (AB Başkanlığı, 2022).

TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME

Kişisel veriler hakkında son zamanlarda artan çalışmalar konunun güncelliğini ve önemini ortaya koymaktadır. Gerek teknolojik gelişmelerin gerekse kişilerin mahremiyet algısının artması kişisel veriler hakkında yasal bir düzenlemenin oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. İnsan ve mahremiyet kavramlarını temel alan kişisel verilerin korunması konusu değişik parametrelere sahip olmakla birlikte süreç modeli yaklaşımıyla incelenerek birçok yönden ele alınma fırsatına sahip olunmuştur. Süreç modeli yaklaşımıyla politika süreçlerinde her aşamanın kendi içinde dinamikleri ve kendine özgü uygulamaları bulunmasından dolayı politika süreçlerinin oluşacak politikanın seyri üzerinde etki düzeyleri bulunmaktadır.

Politikanın gündeme gelmesinden kanunlaşmasına kadar ki süreçte AB başat rol oynamaktadır. AB üyelik sürecinde fasıllar arasında yer alan bir konu olmasından dolayı AB'nin yönlendirmeleri ve etkisi politikanın tüm aşamalarında görülmektedir. KVKK tasarısının komisyon ve TBMM Genel Kurulda görüşme aşamalarıyla aynı zamanda AB'nin de kişisel verilerin korunması üzerine görüştüğü düzenleme olan GDPR'ın gündem olması örnek alınan düzenlemeyi göstermektedir. Gerek üyelik süreçlerinin bir parçası olmasıyla gerekse ortak yürütülmekte olan proje ve kurumlar arasında veri akışının sağlıklı işletilmesi adına AB'nin uyumlaştırılmasını istediği konuların başında kişisel veriler gelmektedir.

Politika analizinin süreç modeli aşamalarında iktidar ve muhalefet arasındaki ilişki dikkat çekicidir. Türk siyasi hayatının önemli bölümünü koalisyon hükümetlerin oluşturduğunu düşündüğümüzde yasama ve yürütme süreçlerinde tek taraflı çoğunluğun bulunmamasından dolayı süreçlerin ağır işlediği bilinmektedir. Ancak son 20 yılda tek partinin iktidarda olması gerek yasama süreçleri gerekse yürütme süreçlerinde hız anlamında önemli mesafe katetmiştir. Yasamanın çoğunluğunun iktidar partisinin elinde bulunması ve şu anda yürütme organının başı olan Cumhurbaşkanının iktidar partisi genel başkanı olmasından dolayı yasama ve yürütme tek elde toplanmış bulunmaktadır. Bundan dolayı kanunlaştırma ve uygulamaya geçirme süreçleri kolay ve hızlı bir şekilde tamamlanmaktadır. Hal böyleyken her konuda çoğunluğu elinde bulunduran tek partinin iktidarda olmasından dolayı muhalefetin bu süreçler içinde olumlu/olumsuz etkisi olamamaktadır.

Politikanın formüle ediliş ve kanunlaştırma aşamalarında muhalefet kanadının politika üzerinde itirazları ve önerileri bulunmakta ancak, komisyonda ve TBMM'de

iktidarın çoğunluğu elinde bulundurmasından dolayı itirazlar ve önergeler dikkate alınmamıştır. Koalisyon hükümetleri dönemindeki ağır işleyen mekanizmanın yanında tek parti iktidarının işlettiği süreç karşılaştırıldığında iki tarafında uç noktalarda örnek teşkil ettiği söylenilebilir. Koalisyon hükümetler döneminde ağır işleyen mekanizmalar devlet düzenine ne kadar zarar veriyorsa, tek parti dönemindeki hızlı karar alma ve uygulamanın geri dönülemez yanlışlığa da sebebiyet verebileceği düşünüldüğünde aynı şekilde zarar vermektedir.

Muhalefet tarafından belirtilen itiraz ve görüşlerin karşılık bulmadığı bir politika süreci geçirilmiş olup, muhalefetten gelen itiraz, görüş ve önerilerin dikkate alınarak sürece katkı sağlaması anlamında bir kazanç olarak görülmesi gerekmektedir. Politikanın, ilk aşamadaki amacına sadık kalınarak hazırlanması ve aynı amaçlara uygun bir şekilde kanunlaşması verimli bir sürecin işlediğini göstermektedir. Yapılmak istenilen ile yapılan arasında önemli farklar bulunmakta ve süreçlerin içine girildikçe farkın daha net görülmesi politika analizinde süreç modelinin güzel bir yönünü açığa çıkarmaktadır. AB mevzuatına uyumu önceleyip yapılan düzenlemenin halen AB mevzuatına uyuma ihtiyacının olması yapılmak istenenin ortaya konulmadığını göstermektedir. Uzun yıllardır yasalaşmayı bekleyen bir konunun yönetim sisteminin kolaylıklarından yararlanarak kısa bir sürede, yeterince tartışılmadan yasalaştırılmaya çalışılması konunun öneminin ortaya konulamadığını göstermektedir. Komisyon aşamasında sadece esas komisyonun toplanması ve rapor vermesi; tali komisyonların ise toplanmaması ve rapor vermemesinin bir gelenek haline gelmesi, demokrasinin tam işletilmediğine örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hızlı karar almanın getirdiği yanlışların sonucunda birden fazla politika değiştirilmesi ve deneme yanılma yönteminin asıl yöntem olarak kullanılmasından dolayı yapılan hataların sonuçları katlanarak artmaktadır. Hızlı karar almak yeri geldiğinde büyük faydalar sağlamaktadır. Ancak ne kadar yanlış kullanılırsa da sağlayacağı faydaların aksine büyük yaraların açılmasına da neden olmaktadır. Önemli olan hızlı karar alınması değil, sorunları karşılayabilen ve yeni sorunlar yaratmadan çözüm olabilen bir politika ortaya koymak olmalıdır.

SONUÇ

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin kanun çalışmaları 1989 yılında komisyon kurulmasıyla başlamaktadır. Birçok kez AK ilerleme raporlarının ve kalkınma planlarının konusu olmakla birlikte ara ara gündeme gelmiş fakat sonuçlanamayan bir politika olarak kalmıştır. Özellikle 2000 yılından sonra bilgi toplumu ve teknoloji kavramlarının ön plana çıkmasıyla birlikte önem derecesi artmış olup, en sonunda çözülmesi zaruri bir konu haline gelmiştir. Son olarak AB'yle yapılan 18 Mart mutabakatının da etkisiyle mülteci ve vize muafiyetinin şartlarından biri olan kişisel verilerin korunması konusunda yasal süreç hızlı bir şekilde başlatılmıştır. 18 Ocak 2016 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulan KVKK tasarısı, 23 Mart 2016 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilmiştir.

Bu tarihler arasında kişisel verilerin korunmasıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla akademisyenlerin olduğu alt komisyonda, Adalet Komisyonunda ve TBMM Genel Kurulunda görüşülmüştür. Alt komisyondaki görüşmelerde yerinde tespitlerin olmasıyla beraber itirazların neticesinde kısmen değişiklik gerçekleşmiştir. Adalet Komisyonundaki görüşmelerde, muhalefetin AB'nin kişisel verilerin korunmasıyla ilgili üzerinde durduğu düzenlemenin tamamlanmasının ardından görüşülmesinin yerinde olacağı görüşleri ve verdiği önergeler karşılık bulmamıştır. Tasarıda en çok tartışılan madde olan istisnalar hakkında Adalet Bakanı, AB yetkilileriyle yapılan görüşme, direktif ve diğer uygulamaların incelendiğini ve istisnaların özenle belirlendiğinin ifade etmektedir. Ancak istisnaların kapsamı AB düzenlemelerindeki istisnalarla birebir aynı istisnaları taşımamaktadır. Farklı olarak “mezhep” konusu söylenebilmektedir. Komisyonda Adalet Bakanının Genel Kurul aşamasına kadar çalışma yapılması ve değerlendirilmesini istediği konularla ilgili değişikliğe gidilmemiştir. Komisyon görüşmelerine genel olarak bakıldığında, maddelerdeki ifadeler üzerine titizlikle durulmakta olup, verimli bir görüşme gerçekleştirilmiştir. AB yetkilileriyle yapılan görüşmeler, alt komisyon ve komisyon çalışmalarında dikkat edilen konular arasında gelmektedir. Adalet Bakanının gerek komisyon görüşmelerinde gerek arka planda kanun hazırlık süreçlerinde bilfiil hazır bulunması, yakından takip etmesi, bizzat sürecin başından sonuna kadar içerisinde yer alması, tasarının öncesi ve geçtiği aşamaları birinci ağızdan dile getirmesi önemli yer edinmektedir. Yargıtay Tetkik Hâkimi, Bütçe Mali Kontrol Genel Müdürlüğü Daire Başkanı, Yasama Uzmanı, TBB Temsilcisi ve Akademisyenlerin katkılarıyla komisyon görüşmeleri geniş bir çerçevede ele alınma imkanına sahip olmuştur.

Kanunlaştırma Aşamasında esas aldığımız temel kaynak TBMM Tutanak Dergisidir. KVKK tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporunun TBMM Genel Kuruluna sunulduğu tarih olan 17 Şubat 2016 tarih ve 40'ıncı Birleşimden KVKK tasarısının kabul edildiği tarih olan 24 Mart 2016 ve 61'inci Birleşime kadar olan süreç detaylıca ele alınmıştır. Adalet ve Kalkınma Partisinin grup önerisi olarak sunduğu kanun tasarısı hakkında görüşmelerde çoğunlukçu bir anlayışla usulüne uygun bir biçimde tasarının geldiği gibi geçirilme amacının olduğu görülmektedir. Muhalefet parti milletvekilleri tarafından sunulan önergelerin karşılık bulmaması bu durumu destekler niteliktedir. Hükümet tarafının tasarının bir an önce yasalaşması yönünde isteklerinin bulunmasının yanında muhalefet tarafının önemli bir mesele olan kişisel verilerin korunması hakkında etraflıca ele alınıp detaylı bir şekilde düzenleme yoluna gidilmesinden yana olduğu görülmektedir. Bu yüzden tasarının bu haliyle geçmesine karşı muhalefet tarafından süreci yavaşlatma yoluna gidildiği gözlenmektedir. Bu durum görüşmelerin sancılı geçmesine neden olmaktadır.

Kişisel Verilerin Korunması hakkında bir düzenleme eksikliğinin aşikâr olduğu bilinmesinin yanında uzun zamandır yasalaşmayı bekleyen bir konu olarak yerini almaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak adına düzenlemenin yasalaşması yönünde çaba haklı görülebilir. Ancak tasarı hazırlık sürecinde önceden gelen birikimlerin etkisinin olmadığı kısa bir hazırlık süreci geçirmiş olduğu görülmektedir. İlk olarak 1989 yılında kişisel verilerin korunması hakkında komisyon kurulması konunun önemini yıllar önce bilinmesi adına olumlu bir işaret olarak görülmektedir. Teknolojinin son zamanlarda geçirdiği hızlı evrelerden sonra artık hızına yetişilemez bir hal almaktadır. Konunun teknolojiyle doğrudan bağlantısı olmasından dolayı güncellik olmazsa olmaz yer edinmektedir. Bu yüzden tasarının örnek alındığı düzenleme olan 95/46/EC Sayılı Direktifin 1998 yılında kabul gördüğü düşünüldüğünde güncelliğini yitirmiş bir düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır. AB'nin daha detaylı ve güncel şartlara uygun bir düzenleme olan GDPR'ı hazırlaması bu durumu destekler niteliktedir. Amacı AB normlarına uygun bir düzenleme yapmak olan tasarının, güncelliğini yitirmiş bir düzenlemeye göre yapılması uygun görülmemektedir.

Kanunlaştırma Aşamasında da muhalefet parti milletvekillerinin AB'nin görüşmekte olduğu GDPR'ın kabul edilmesini bekleme ve kabul edilen tüzüğe göre görüşmelere devam etme yönündeki talepleri bulunmakta olup, bu talepler karşılıksız kalmıştır. Konu hakkında Adalet Bakanının 95/46/EC Sayılı Direktifin ve yeni tüzüğün birlikte incelendiği hatta "tüzüğün en az yüzde doksan oranında tasarıya yansıtıldığı"

yönünde ifadesi bulunmaktadır. Kanun tasarısında tali komisyon olan Anayasa Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu, İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, Plan ve Bütçe Komisyonunda, tasarının görüşülmemesinin önemli bir eksiklik olduğu görülmektedir. Bu konu hakkında tali komisyonlarının konuyu görüşüp görüşmemesi komisyon başkanının takdir yetkisinde olduğu ifade edilmiş olup, bu durumun tasarının hazırlanma sürecinde noksanlık oluşturduğu değerlendirilmektedir. Madde görüşmelerinde önergelerin görüşüldüğü kısımlarda muhalefet parti milletvekillerinin hükümet kanadı milletvekillerinin yeter sayıda Genel Kurul’da hazır bulunmadığından dolayı sıkça yeter sayısı istedikleri görülmekle birlikte yer yer yeter sayısının sağlanması için oturuma ara verildiği durumlarıyla karşılaşmaktadır. Bu durumun hükümetin tek taraflı ve çoğunlukçu bir anlayışla tasarıyı meclisten geçirmek istediklerinin bir göstergesi olduğu görülmektedir. Komisyon görüşmelerinde Adalet Bakanının üstünde çalışma yapılmasını istediği konular arasında gelen çocuğun kişisel verilerinin işlenmesi hakkında yeni bir madde eklenmesi önergesi verilmiş ancak komisyonun salt çoğunlukla katılmamasından dolayı görüşmeye açılamamıştır.

2 Mart 2021 tarihinde “Özgür Birey, Güçlü Toplum; Daha Demokratik Bir Türkiye” başlığıyla açıklanan İnsan Hakları Eylem Planında; KVKK’nın AB standartlarıyla uyumlaştırılmasının bir yıl içinde gerçekleşmesi belirtilmiş olup, bir buçuk yıl geçmiş olmasına rağmen uyumun sağlanmadığı görülmektedir. 2022 AB İlerleme Raporunda 2016 yılında kabul edilen KVKK’nın Avrupa Müktesebatına uyuma ihtiyacı olduğunun belirtilmesi bu durumu desteklemektedir.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, kişisel verilerin korunması amacıyla düzenleyici bir kurum olma ve farkındalığın artmasını sağlayarak toplumu bilinçlendirme görevleri doğrultusunda yapılan projelerle önemli bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Ancak ülkemizde konunun öneminin algılanma düzeyi çok düşük olmasından dolayı hala bilinçlilik düzeyi yeterli konuma erişmiş değildir. Kurum kendi internet sitesi ve sosyal medya hesaplarından faaliyetlerde bulunmaktadır. Ancak izlenme sayıları ve takipçi sayıları göz önüne alındığında yapılan çalışmaların karşılık bulmadığı görülmektedir. Bu yüzden daha çok kitleye hitap edebilmek için popüler kanallar veya hesaplar vasıtasıyla hedef kitleye ulaşmanın süreci daha hızlandıracağı düşünülmektedir.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun vermiş olduğu idari para cezalarının büyük bir kısmının yabancı büyük şirketlerden oluştuğu görülmekte olup, kesilen cezaların şirket büyüklüğüne göre cüzi miktarda kalmaktadır. Bu miktardaki cezalar yaptırım olarak görülmemekle birlikte şirketlerin gelirine ya da kazandığı para birimiyle orantılı

bir cezanın caydırıcılığı daha yüksek olacağı değerlendirilmektedir. Anayasa Mahkemesine karşı KVKK'nın bazı maddelerine karşı açılan iptal davalarının kararları incelenmiştir. 12 maddenin yer aldığı iptal taleplerinin hepsi reddedilmiş olup, bazı maddelere karşı üyelerin itirazları bulunmaktadır. Kararlara karşı çekince koyan üyelerin itirazda bulundukları kısımların başında istisnaların gelmesi dikkat çekmektedir.

KAYNAKLAR

- 2001 Yılı Ulusal Programı.* (2021, Eylül 27). T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı: <https://www.ab.gov.tr/195.html> adresinden alındı
- 2003 Yılı Ulusal Programı.* (2021, Eylül 27). T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı: https://www.ab.gov.tr/_196.html adresinden alındı
- 2008 Yılı Ulusal Programı.* (2021, Eylül 27). T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı: https://www.ab.gov.tr/_42260.html adresinden alındı
- AB Başkanlığı. (2004). Türkiye Düzenli İlerleme Raporu 2004: https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2004.pdf adresinden alındı
- AB Başkanlığı. (2009). *Türkiye 2009 Yılı İlerleme Raporu.* https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2009.pdf adresinden alındı
- AB Başkanlığı. (2010). *Türkiye 2010 Yılı İlerleme Raporu.* https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2010.pdf adresinden alındı
- AB Başkanlığı. (2011). *Türkiye 2011 Yılı İlerleme Raporu.* https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2011_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden alındı
- AB Başkanlığı. (2013). *Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu.* https://www.ab.gov.tr/files/2013%20ilerleme%20raporu/2013_ilerleme_raporu_tr.pdf adresinden alındı
- AB Başkanlığı. (2020). *2020 Türkiye Raporu.* https://www.ab.gov.tr/siteimages/trkiye_raporustrateji_belgesi_2020/turkey_report_30.10.2020.pdf adresinden alındı
- AB Başkanlığı. (2021). *2021 Türkiye Raporu.* https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/2021_turkiye_raporu_tr.pdf adresinden alındı
- AB Başkanlığı. (2022, Ekim 30). https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/2022_turkiye_report_tr_27.11.2022_22.05.pdf adresinden alındı
- AK. (2021, Eylül 16). *Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi.* İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi:

<https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/157-kisisel-verilerin-otomatik-isleme-tabi-tutulmas-karssnda-bireylerin-korunmas-sozlesmesi/> adresinden alındı

- Akdoğan, A. A. (2020). Türkiye'de İşletmeciler Kamu Politikalarının Tarumarı. C. U. Çiner içinde, *Türkiye'de Kamu Politikaları: Güncel Konular ve Eğilimler* (s. 49-83). Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Akgül, A. (2016). Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: Unutulma Hakkı ve AB Adalet Divanı'nın Google Kararı. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 11-38.
- Akıncı, A. (2017). *Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirmesi*. Ankara: T.C. Kalkınma Bakanlığı.
- Anayasa Mahkemesi. (2017, Eylül 28). *2017/143 sayılı kararı*. Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, Sayı 55/1.
- Anderson, J. E. (2003). *Public Policymaking*. New York: Houghton Mifflin Company.
- Aydemir, C., & Güneş, H. (2006). Merkantilizmin Ortaya Çıkışı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 136-158.
- Babaoğlu, C. (2017). Kamu Politikası Analizine Yönelik Kavramsal ve Kuramsal Bir Çerçeve. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 511-532.
- Balkin, J. (2016). Information Fiduciaries and the First Amendment. University of California Davis Law Review.
- Bamberger, K., & Mulligan, D. (2011). Privacy On The Books And On the Ground. *Stanford Law Review*, 247-316.
- Başalp, N. (2003). Kişilik Hakkının Korunması Sorunu Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayırbağ, M. K. (2020). Fırtınanın Gözünde: Zor Zamanlarda Kamu Politikası Analizi. C. U. Çiner içinde, *Türkiye'de Kamu Politikaları: Güncel Konular ve Eğilimler* (s. 35-47). Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Birkland, T. A. (2015). *An Introduction to the Policy Process*. New York: Routledge, Third Edition.
- Burdon, M. (2020). *Digital Data Collection and Information Privacy Law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Clarke, R. (1993, Şubat 9). *Dataveillance: Delivering 1984*. Roger Clarke: <http://www.rogerclarke.com/DV/PaperPopular.html> adresinden alındı

- Cranor, L. F. (2012). Necessary But Not Sufficient: Standardized Mechanisms for Privacy Notice and Choice. *journal of telecommunications & high technology law*.
- Çakır, M. (2018). Bilgi Toplumu Kuramları ve Prekarya Tartışmaları. M. Çakır içinde, *Bilgi Toplumu Tartışmaları* (s. 19-114). Pales Yayınları.
- Çiçek, Z. (2019). *Bir Kamu Politikası Analizi Olarak Türkiye'de Kamu Denetçiliği Kurumu'nun Kuruluşu*. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çiner, C. U. (2020). Kamu Politikaları: Perspektifler, Temalar ve Tezler. C. U. Çiner içinde, *Türkiye'de Kamu Politikaları: Güncel Konular ve Eğilimler* (s. 1-33). Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- DDK. (2021, Ekim 13). *Denetleme Raporu*. https://www.ttb.org.tr/images/stories/file/2015/ddk_rapor.pdf adresinden alındı
- Değirmenci, S. (2019). *Avrupa Birliği Bağlamında Türkiye'de Kişisel Verileri Koruma Kurumu*. Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, F. (2011). Kamu Politikası ve Politika Analizi Çalışmalarının Teorik Çerçevesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi*, 107-120.
- DeMott, D. (1988). Beyond Metaphor: An Analysis of Fiduciary Obligation. *Duke Law Journal*.
- Doğu, A. H. (2017). Kişisel Verilerin Korunmasına Genel Bir Bakış. *34. Bilişim Kurultayı*, (s. 175-181). Ankara.
- DPT. (1998). *1998 Yılı Programı*. Ankara: Yüksek Planlama Kurulu.
- DPT. (1999). *1999 Yılı Programı*. Ankara: Yüksek Planlama Kurulu.
- DPT. (2001). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı.
- DPT. (2003). *2003 Yılı Programı*. Ankara: Yüksek Planlama Kurulu.
- DPT. (2006). *Bilgi Toplumu Stratejisi (2006-2010)*. http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/Bilgi_Toplumu_Strateji_2006-2010.pdf adresinden alındı
- DPT. (2006). *Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı*. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı.
- Dülger, M. V. (2016). Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Bağlamında Kişisel Verilerin Ceza Normlarıyla Korunması. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 101-167.

- Dülger, M. V. (2018). İnsan Hakları ve Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 71-144.
- Dülger, M. V. (2020). *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*. İstanbul: Hukuk Akademisi.
- Dye, T. (2013). *Understanding Public Policy (Fourteenth Edition)*. United States: Pearson Education.
- Ekinci, M. U. (2016). *Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması ve Vize Diyalogu*. İstanbul: SETA Yayınları.
- Erat, V. (2014). Türkiye'de Kamu Politikası Alan Yazını Üzerine Bir İnceleme. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 92-117.
- Erkan, H. (1998). *Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme*. İzmir: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Fındıkcı, İ. (1994). *Bilgi Toplumunda Yöneticilerde Kendini Geliştirme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Foucault, M. (1992). *Hapishanenin Doğuşu*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Gül, H. (2015). Kamu Politikası Analizi, Yöntemleri ve Teknikleri. *Yasama Dergisi*, 5-31.
- Hoşnut, Y. (2019). Uluslararası Düzenlemelerde ve Türkiye'de Kişisel Verilerin Korunması. *Yeni Medya*, 32-45.
- Howlett, M., & Ramesh, M. (1995). *Policy Cycles and Policy Subsystems*. Canada: Oxford University Press.
- Karabulut, B. (2010). Dünyada ve Türkiye'de Düşünce Kuruluşları: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Gazi Akademik Bakış*, 91-104.
- Kocacık, F. (2003). Bilgi Toplumu ve Türkiye. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-10.
- Korkmaz, İ. (2016). Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 81-152.
- Kulaç, O. (2016). *Bir Kamu Politikası Çözümlemesi: Türkiye'nin Yurtdışı Lisansüstü Burs Politikası*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kulaç, O., & Çalhan, H. S. (2013). Bir Kamu Politikası Süreci Analizi: Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Yurtdışı Lisansüstü Bursları. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 205-225.
- Kutlu, E. (2000). *Bilgi Toplumunda Kalkınma Stratejileri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Kutlu, Ö., & Kahraman, S. (2017). Türkiye'de Kişisel Verilerin Korunması Politikası Analizi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 45-62.
- Küzeci, E. (2019). *Kişisel Verilerin Korunması*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- KVKK. (2018). *Kişisel Verilerin Korunması Alanında Uluslararası ve Ulusal Düzenlemeler*. Ankara: KVKK Yayınları.
- KVKK. (2019, Aralık). Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi. Ankara: KVKK Yayınları No:1.
- KVKK. (2021, Kasım 24). *Kurumsal Tarihçe*. Kişisel Verileri Koruma Kurumu: <https://kvkk.gov.tr/Icerik/2075/Kurumsal-Tarihce> adresinden alındı
- KVKK. (2022, 10 07). *kvkk.gov.tr*. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7391/Universite-Ogrencileri-Arasinda-Kisisel-Verileri-Koruma-Gonullusu-Yetistirme-Projesi-nin-Ikinci-Asamasi-Gerceklestirildi> adresinden alındı
- Lipsky, M. (1980). *Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russell Sage Foundation.
- Lokke, E. (2018). *Mahremiyet-Dijital Toplumda Özel Hayat*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- OECD. (2021, Eylül 16). *OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data*. oecd.org: <https://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecdguidelinesontheprotectionofprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm#part1> adresinden alındı
- Orwell, G. (2000). *1984*. Can Yayınları.
- Öztürk, N. (2001). *Türkiye'de Bölgesel Kalkınma ve Güneydoğu Anadolu Projesi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pirrenne, H. (2008). *Ortaçağ Kentleri*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Sabatier, P. (2007). *The Theories of the Policy Process*. Colorado: Westview Press.
- Sharma, S., & Menon, P. (2020). *Data Privacy and GDPR Handbook*. United States of America: John Wiley & Sons, Inc.
- TBMM. (2021, Ekim 22). *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu*. <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/193635> adresinden alındı
- TBMM Tutanak Dergisi. (2016, Şubat 17). 26. Dönem 1. Yasama Yılı 40. Birleşim.
- TBMM Tutanak Dergisi. (2016, Şubat 18). 26. Dönem 1. Yasama Yılı 41. Birleşim.
- TBMM Tutanak Dergisi. (2016, Şubat 24). 26. Dönem 1. Yasama Yılı 43. Birleşim.
- TBMM Tutanak Dergisi. (2016, Mart 22). 26. Dönem 1. Yasama Yılı 59. Birleşim.

- TBMM Tutanak Dergisi. (2016, Mart 23). 26. Dönem 1. Yasama Yılı 60. Birleşim.
- TBMM Tutanak Dergisi. (2016, Mart 24). 26. Dönem 1. Yasama Yılı 61. Birleşim.
- Toffler, A. (2008). *Üçüncü Dalga*. İstanbul: Koridor Yayıncılık.
- Tolun, Y. (2020). *Kişisel Verilerin KVKK ve GDPR Kapsamında Korunması*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Toplu, M. (2018). Kamu Politikalarının Oluşumu ve Uygulamasında Medya/Sosyal Medya'nın Rolü. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 346-376.
- Tunçer, S. (2010). Bilgi Toplumunda Siyasetin ve Yönetimin Temel Önkoşulu: Teknoloji ve Yönetilebilir Bilgi. S. Tunçer içinde, *Kamu Yönetimi ve Teknoloji* (s. 735-752). Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü.
- Türkiye Bilişim Şurası* 2002. (2022, 10 22). https://eski.tbd.org.tr/usr_img/kitaplar/orj/turkiye_bilisim_surasi.pdf adresinden alındı
- Türkiye Düzenli İlerleme Raporu 2000*. (2021, Eylül 27). T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı: https://www.ab.gov.tr/ilerleme-raporlari_46224.html adresinden alındı
- Usta, A. (2013). Kamu Politikaları Analizine Kuramsal Bir Bakış. *Yasama Dergisi*, 78-102.
- Voigt, P., & Bussche, A. v. (2017). *The EU General Data Proteciton Regulation (GDPR): A Pratical Guide*. Switzerland: Springer.
- Waldman, A. E. (2018). *Privacy as Trust: İnformation Privacy for an İnformation Age*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yıldız, M., & Sobacı, M. Z. (2013). *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama*. Ankara: Adres Yayınları.
- Yıldız, M., Babaoğlu, C., & Şahin, B. (2016). Kamu Politikasını Türk İdare Tarihi Üzerinden Çalışmak. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 133-158.
- Yıldız, M., Çelik, D., Aslan, N., Çiftçi, L., Eldemir, S., & Sinangil, S. (2013). Kamu Politikalarında Düşünce Üretim Kuruluşlarının Rolü: Genel Çerçeve ve Türkiye'den Örnekler. M. Yıldız, & M. Z. Sobacı içinde, *Kamu Politikası Kuram ve Uygulama* (s. 192-212). Ankara: Adres Yayınları.